

**UCHWAŁA NR XLIX/323/22
RADY MIASTA I GMINY DOLSK**

z dnia 30 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032

Na podstawie art. 10e ust. 1 oraz art.10f ust.4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023 -2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023 -2032 wskazuje kierunkowe cele rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023 -2032, propozycje zadań strategicznych służących ich osiągnięciu, a także modelowy system jej wdrażania i ewaluacji.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XLIII/287/14 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 26 marca 2014 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2014-2022.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Dolsk.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
i Gminy Dolsk

mgr Romuald Nawrot

Załącznik do Uchwały nr XLIX/323/22
Rady Miasta i Gminy Dolsk
z dnia 30 listopada 2022 r.
w sprawie przyjęcia
„Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk
na lata 2023-2032”

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032

Opracowanie:

Remedis SA we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy Dolsk.

Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 sporządzono w ścisłym partnerskim współdziałaniu z pracownikami samorządu gminy Dolsk i uczestnikami konsultacji społecznych przeprowadzonych w lipcu 2022 roku.

Dokument zawiera dane według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

1.	WPROWADZENIE.....	6
2.	DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	8
2.1	INFORMACJE OGÓLNE.....	8
2.2	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE.....	12
2.3	WALORY PRZYRODNICZE I KULTUROWE.....	16
2.4	SUROWCE NATURALNE	28
3.	DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	31
3.1	GOSPODARKA LOKALNA I RYNEK PRACY.....	31
3.2	INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO.....	37
3.2.1	INFRASTRUKTURA DROGOWA	37
3.2.2	URZĄDZENIA SIECIOWE	39
3.2.3	JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	43
3.2.4	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA.....	44
3.3	STAN FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH	45
3.3.1	WYKONANIE BUDŻETU	45
3.3.2	STRUKTURA DOCHODÓW I WYDATKÓW	46
4.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	48
4.1	DEMOGRAFIA	48
4.1.1	ZMIANY ZALUDNIENIA.....	48
4.1.2	URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY	48
4.1.3	MIGRACJE	49
4.1.4	STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI	49
4.1.5	PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	52
4.2	KAPITAŁ SPOŁECZNY	53
4.2.1	EDUKACJA.....	53
4.2.2	KULTURA I SPORT	54
4.2.3	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	56

4.2.4	OTOCZENIE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE	57
4.3	OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	59
5.	WYZWANIA ROZWOJU	61
5.1	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ	61
5.2	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ	64
5.3	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI PRZESTRZENNEJ	66
5.4	OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWCH	70
5.4.1	OCENA SYTUACJI GMINY	71
5.4.2	PRIORYTETY ROZWOJOWE	72
5.5	KONSULTACJE SPOŁECZNE	75
5.6	ANALIZA SWOT	77
6.	STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU	80
6.1	MISJA I WIZJA	80
6.2	CELE STRATEGICZNE	81
6.2.1	CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA	82
6.2.2	CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY	86
6.2.3	CEL STRATEGICZNY 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	89
6.3	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ.....	93
6.4	USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	94
6.5	SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	95
6.6	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	101
6.7	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	103
7.	ZAŁĄCZNIKI	105

ZAŁĄCZNIK NR 1: WZÓR ANKIETY	105
ZAŁĄCZNIK NR 2: TABELA EWALUACYJNA.....	109
ZAŁĄCZNIK NR 3: OPINIA RDOŚ DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”	114
ZAŁĄCZNIK NR 4: OPINIA SANEPID DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”	115
ZAŁĄCZNIK NR 5: OPINIA PAŃSTWOWEGO GOSPODARSTWA WODNEGO WODY POLSKIE DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023- 2032”	116
8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I ZDJĘĆ.....	117

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 (zwana dalej „Strategią”) jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju gminy w perspektywie najbliższych lat oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju gminy. Dokument ten realizuje ustawowe regulacje dotyczące prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o programy rozwoju oraz uprawnienia gminy wynikające z ustawy o samorządzie gminnym do prowadzenia spraw pozostających w zakresie działania Gminy, w tym uchwalania programów gospodarczych. Ustalenia zawarte w Strategii stanowiąc będą podstawę długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Dolsk, spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie w czasie jej obowiązywania.

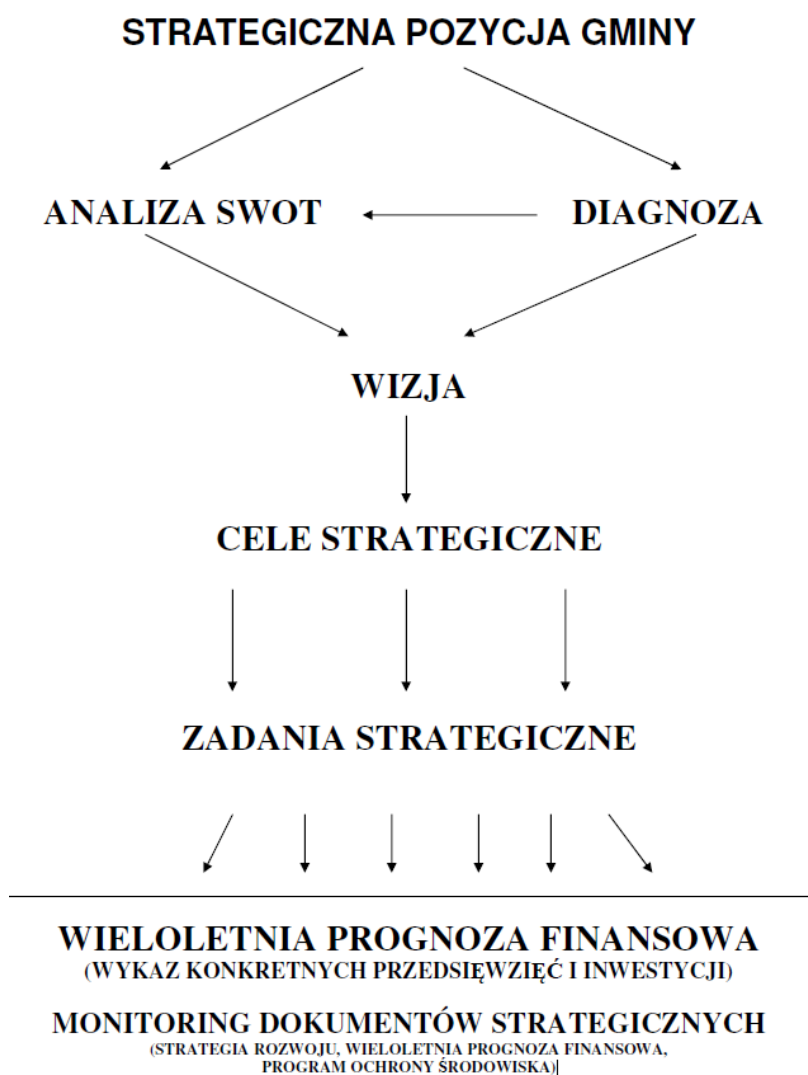
Strategia została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk, obowiązującej do 2022 roku.

Prace nad Strategią rozpoczęto, kiedy to Rada Miasta i Gminy Dolsk przyjęła uchwałę nr XL/276/22 w dniu 30 marca 2022 roku w sprawie określenia trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032, w tym trybu jej konsultacji.

W celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju gminy Dolsk, przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej gminy.

Projekt Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 poz. 559) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonych badań ankietowych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Wielkopolskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności założeń Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

2. DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Dolsk leży w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie śremskim.

Gmina graniczy z:

- gminą Śrem od północy,
- gminą Książ Wielkopolski i gminą Jaraczewo (powiat jarociński) od wschodu,
- gminą Borek Wielkopolski (powiat gostyński) i gminą Piaski (powiat gostyński) od południa,
- gminą Gostyń (powiat gostyński) i gminą Krzywiń (powiat kościański) od zachodu,

Siedzibą gminy jest miasto Dolsk zlokalizowane w bliskiej odległości od następujących miejskich i regionalnych ośrodków:

- od Śremu – 12 km,
- od Gostynia – 16 km,
- od Leszna – 46 km,
- od Poznania – 54 km,
- od Kalisza – 87 km,
- od Wrocławia – 120 km.

Rysunek 1 Gmina Dolsk na mapie powiatu śremskiego
źródło opracowanie własne na podstawie: <https://wybory.gov.pl>

Gmina Dolsk jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie śremskim. Zajmuje powierzchnię 124 km² (12.448 ha) co stanowi 21,60% powierzchni powiatu i 0,42% powierzchni województwa. Wg GUS w 2021 roku zamieszkała była przez 5.883 osoby (9,58% ludności powiatu i 0,17% ludności województwa).

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Dolsk oraz 25 miejscowości podzielonych na 19 sołectw (Błazejewo, Brzeźnica, Drzonek, Kotowo, Księginki, Lipówka, Lubiatowo, Lubiatówko, Małachowo, Masłowo, Mełpin, Międzychód, Mszczyczyn, Nowieczek, Ostrowieczno, Pokrzywnica, Rusocin, Trąbinek, Wieszczyzyn).

Dolsk jest jednym z najmniejszych miasteczek w województwie wielkopolskim. Położony w dolinie na przesmyku między jeziorami: Dolskim Wielkim i Dolskim Małym oraz przy drodze Poznań - Rawicz. Brak przemysłu oraz ładne położenie wśród jezior Pojezierza Krzywińskiego i zalesionych wzniesień Pagórków Dolskich nadają mu duże walory turystyczne.

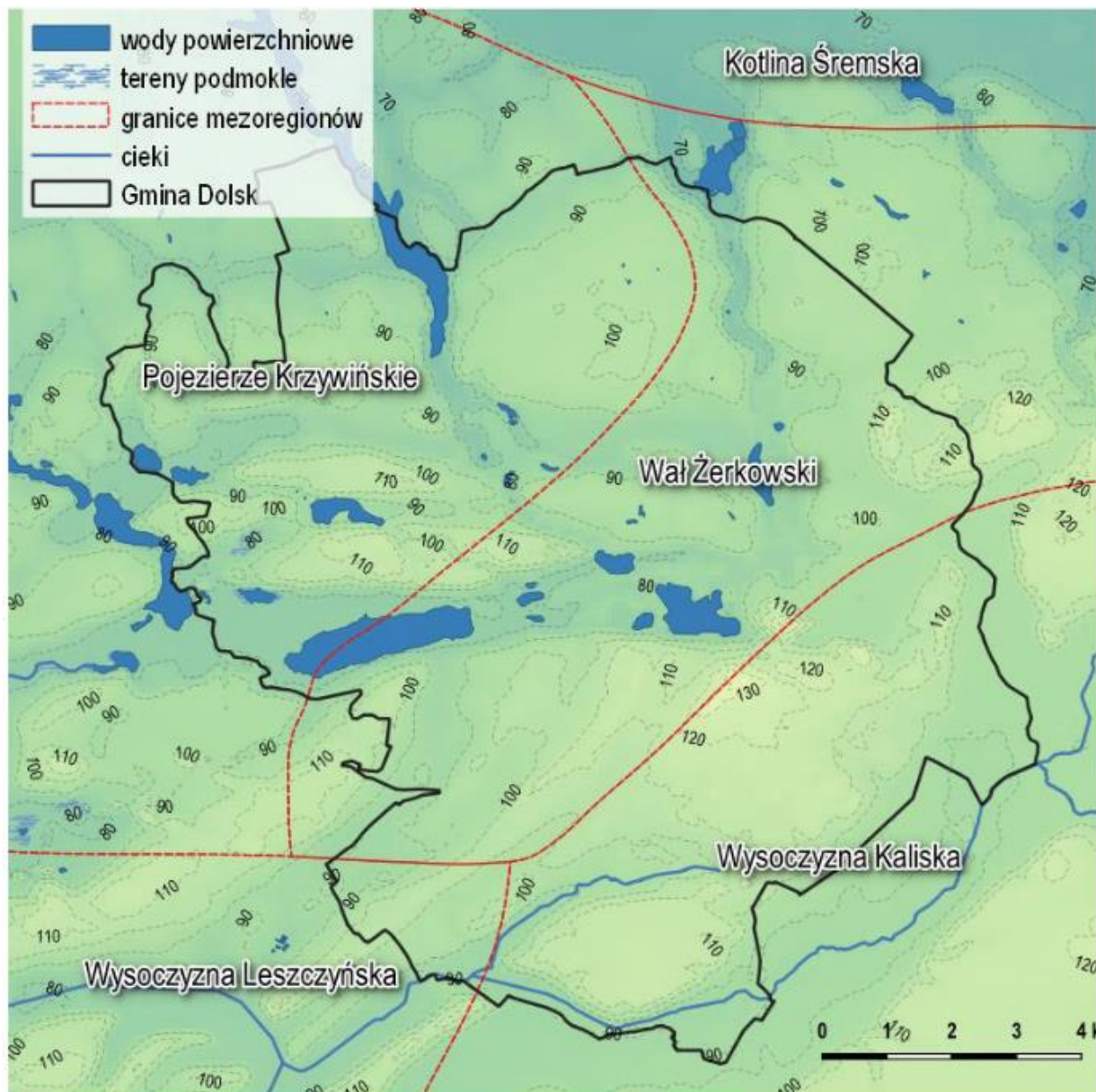

Rysunek 2 Mapa gminy Dolsk

źródło: [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Dolsk_\(gmina\)_location_map.png](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Dolsk_(gmina)_location_map.png)

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondrackiego gmina Dolsk znajduje się w megaregionie **Pozaalpejska Europa Środkowa**, prowincji **Niż Środkowoeuropejski**, podprowincjach **Pojezierza Południowobałtyckie** i **Niziny Środkowopolskie**, makroregionach **Pojezierze Leszczyńskie** i **Nizina Południowowielkopolska** oraz czterech mezoregionach:

- **Pojezierze Krzywińskie** (północny-zachód gminy),
- **Wał Żerkowski** (centrum gminy),
- **Wysoczyzna Kaliska** (południowy-wschód gminy),
- **Wysoczyzna Leszczyńska** (okolice Małachowa).

Rysunek 3 Ukształtowanie terenu gminy Dolsk
 źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Obszar Gminy stanowił w przeszłości strefę marginalną lądolodu i dziś obszar ten charakteryzują wysokie walory krajobrazowe, na które składają się: bardzo urozmaicona rzeźba terenu, duża ilość jezior i lasów, ostoje fauny, parki. Do przewodnich form terenu w gminie zaliczane są:

- doliny rynnowe: J. Grzymisławskiego, J. Dolskich i Kanału Granicznego,
- obszar wysoczyzny falistej,
- obszar wysoczyzny pagórkowatej,
- strefa pagórków moreny czołowej o drobnym rytmie.

Charakterystyczną cechą tej rzeźby jest powierzchnia wysoczyznowa występująca w formie długich wałów jakby „wysp” pomiędzy układem torfiastych dolin rynnowych z licznymi

jeziorami. Dolinki są pochodzenia erozyjnego o wyraźnych zboczach, których nachylenia wynosi często 10% spadku. Wysokości względne na terenach użytkowanych rolniczo występują w granicach 5-10 m, a w obszarze wysoczyznowym pagórkowatym, na terenie lasów Ostrowieczna - dochodzą do 40 m. Najniżej położony obszar znajduje się w dolinie J. Grzymisławskiego na wysokości 70 m n.p.m. Najwyżej położony teren występuje w lasach Ostrowieczna – 144 m n.p.m. Do zespołu unikalnych form krajobrazowych zaliczają się:

- stożek sandrowy i brama lodowcowa Włóściejewicka,
- pagórki morenowe koło Ostrowieczna,
- „Ostańce Dolskie” – wały morenowe.

2.2 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Dominującą funkcją na terenie Gminy Dolsk jest produkcja rolnicza. Jest to związane z dużym udziałem użytków rolnych w stosunku do powierzchni gminy. Rolniczy charakter gminy nie oznacza, że na jej terenie nie rozwija się przemysł i mieszkalnictwo. W ewidencji działalności gospodarczej zarejestrowane jest kilkaset podmiotów gospodarczych prowadzących działalność głównie w zakresie:

- usługi transportowe,
- usługi budowlane,
- handel.

Strukturę przestrzenną gminy, w ujęciu najogólniejszym, tworzą:

- **szkielet terenów zieleni,**
- **rolnicza przestrzeń produkcyjna,**
- **podstawowy układ komunikacyjny,**
- **tereny osadnicze o zróżnicowanym przeznaczeniu.**

Lasy stanowią 19,1% ogólnej powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne znajdują się w wschodniej części gminy oraz na północny-zachód od Jeziora Dolskie Wielkie. Warunki klimatyczne obszaru są dość trudne do prowadzenia gospodarki leśnej. Niski poziom opadów, szczególnie w ostatnich latach, występujące długie okresy bezdeszczowe w sezonie wegetacyjnym mają negatywny wpływ na wzrost nowo sadzonych upraw. Wpływa to również na duże zagrożenie pożarowe w lasach. Ujemny wpływ na gospodarkę leśną mają też silne wiatry i występujące przymrozki. Pod względem siedliskowym w gminie znacząco dominuje las mieszany świeży.

Wraz ze zmieniającą się strukturą zatrudnienia w gminie, stopniowo zmniejsza się liczba osób zatrudnionych w rolnictwie, a co za tym idzie powierzchnia gruntów rolnych użytkowanych rolniczo. Ponadto w ostatnich latach zaznaczył się wyraźny wzrost zainteresowania nieruchomościami przeznaczonymi pod zabudowę przez osoby zamieszkujące większe ośrodki miejskie.

Sieć drogowa gminy składa się z dróg publicznych: wojewódzkich, powiatowych i gminnych, które uzupełniają drogi wewnętrzne stanowiące obsługę terenów zabudowy miejskiej, wiejskiej i dojazdy do pól.

Ze względu na rolniczy charakter na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa uzupełniana miejscowo zabudową mieszkaniową jednorodzinną (oczywiście z wyjątkiem miasta Dolsk). Zabudowania skupione są głównie wzdłuż dróg w postaci zwartych pasm. Taki sposób zagospodarowania warunkowany jest istniejącym podziałem działek oraz siecią drogową. Większość ośrodków wiejskich charakteryzuje się układami przestrzennymi powstałymi na bazie rozwoju dróg komunikacyjnych. Są to głównie wsie usytuowane w pobliżu i na obszarach skrzyżowań dróg. Prezentują one układy przestrzenne mieszane, oparte na schemacie wsi:

- **przydrożnicy:**

- we wsiach wykształciły się głównie układy przestrzenne na bazie jednej drogi, są to tzw. wsie przydrożnice. Ich układ przestrzenny powstał na skutek obudowy drogi głównej na stosunkowo długim odcinku w sposób jednorodny, powtarzalny – obiektami o zbliżonej kubaturze, formie i usytuowaniu względem drogi. Wyróżnia się tu układy „miękkie” i „sztywne” co wynikało z ukształtowania terenu i sposobu wytyczenia drogi: swobodnego z zakrętami i łukami oraz drogi wzdłuż linii prostej.

- **wielodrożnicy:**

- zabudowa wsi składa się z budynków mieszkalnych jednokondygnacyjnych z poddaszem, usytuowanych od strony drogi głównej oraz budynków gospodarczych w postaci zabudowy zagrodowej zlokalizowanej w głębi działek. Dominują układy zabudowy kalenicowej dla obiektów mieszkalnych, jak również szczytowej i kalenicowej dla obiektów gospodarczych. Zabudowa charakteryzuje się stosunkowo dużą zwartością i uporządkowaniem, co stanowi przykład ładu przestrzennego w kategoriach zabudowy wiejskiej.

Na terenie gminy występują również przykłady zabudowy siedliskowej, śródpolnej, przysiółków i kolonii, w postaci pojedynczych skupisk zabudowań lub zagród.

Główne powiązanie komunikacyjne ze stolicą Wielkopolski stanowi droga wojewódzka przebiegająca z kierunku północnego na południe przez tereny przesmyku pomiędzy jeziorami. Nadanie praw miejskich w 1359 roku przez Kazimierza Wielkiego oraz ukształtowanie okolicy jak i samo położenie miasta Dolska miały zasadniczy wpływ na jego rozwój przestrzenny. Wielowiekowa historia rozwoju zaowocowała wykształceniem się charakterystycznych części miasta:

- centralnej – przestrzeni publicznych - w postaci rynku i śródmiejskiej zabudowy na średniowiecznym schemacie ulic. Na obszarze śródmieścia dominuje zabudowa w układzie kalenicowym, w postaci pierzei stanowiących obudowę ulic i rynku. Wysokość zabudowy na przeważającej części tego obszaru wynosi dwie pełne kondygnacje i poddasze.
- oraz oddalonego na południe zespołu zabudowy Gostyńskiego Przedmieścia. Obszar ten charakteryzuje się już swobodniejszym układem przestrzennym kalenicowym i szczytowym. Budynki nie stanowią już zwartych pierzei, lecz są usytuowane swobodniej wzdłuż drogi. Przeważają budynki jednokondygnacyjne z poddaszem.

Układy urbanistyczne obu zespołów zostały zdefiniowane już w czasach średniowiecza a obecnie zakwalifikowane zostały do historycznie najcenniejszych obszarów miasta. Stanowią one zbiór reprezentatywnych cech zabudowy i ukształtowań przestrzennych charakterystycznych dla okolicy i tego rejonu Wielkopolski. Po okresie średniowiecza rozwój miasta następuje na obszarach położonych w części północno-wschodniej i południowej. Jedną z barier rozwoju przestrzennego miasta jest występowanie naturalnych zbiorników wodnych (jezior). Obecnie oba jeziora są sukcesywnie otaczane nowymi terenami rozwojowymi: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług turystycznych i sportowych. Główne zespoły zabudowy występują obecnie na obszarach zabudowy historycznej, wzdłuż drogi głównej północ-południe oraz wzdłuż dróg na kierunku wschód-zachód po obu stronach jezior. Obszary te charakteryzuje zabudowa jednorodzinna mieszkalna i mieszkalno-gospodarcza oraz w niewielkim stopniu mieszkalno-zagrodowa. Na nowych terenach rozwojowych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca z zielenią, rozplanowana na układzie „falistych” linii dróg zlokalizowanych na stokach północnego i południowego brzegu jeziora Dolskiego Wielkiego. Natomiast największe kompleksy

(obszary) związane z działalnością gospodarczą, wytwórczością i rzemiosłem występują na północnym skraju, przy granicy miasta oraz przy drodze w kierunku wschodnim na południe od jeziora Dolskiego Małego. Ważnymi przestrzennie elementami zagospodarowania terenów miasta są założenia parkowe występujące z zabudową plebani oraz w rejonie ul. Podrzekta.

Zdjęcie 1 Uliczka w Dolsku
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Na terenie gminy Dolsk obowiązuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dolsk zatwierdzone Uchwałą Nr XXVIII/158/05 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 17 maja 2005 roku. Z uwagi na zmiany społeczno-gospodarczo-przestrzenne, dokument ten podlegał kilku zmianom wprowadzonym uchwałami na przestrzeni ostatnich 17 lat.

W odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na koniec 2021 roku w gminie Dolsk obowiązywało 29 takich dokumentów obejmując ok. 3% powierzchni gminy. Planami zagospodarowania przestrzennego objęte są fragmenty miejscowości: Dolsk, Międzychód, Mełpin, Nowieczek, Ostrowieczno, Pokrzywnica, Małachowo, Lubiatowo, Lubiatówko, Drzonek. W roku 2020, po zakończeniu wstępnej procedury podpisano umowę na sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miejscowości Ostrowieczno, ustalającego usługowe przeznaczenie części terenu tej wsi. Umowa jest w trakcie realizacji. Pełna procedura powinna zakończyć się w roku 2022.

W przypadkach, gdy dla określonego terenu nie ma uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, realizacja inwestycji następowała w drodze ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu. W roku 2021 w Urzędzie Miasta i Gminy Dolsk wydano łącznie 143 decyzje w przedmiotowym obszarze.

Tabela 1 Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2016-2021

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Gmina Dolsk	87	97	148	107	134	143
	Powiat śremski	402	450	469	413	327	b.d.
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Gmina Dolsk	14,8	16,4	25,2	18,2	22,7	24,3
	Powiat śremski	6,6	7,3	7,6	6,7	5,3	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Miasta i Gminy Dolsk

Analizując zawarte w tabeli powyżej dane można zauważyć, że liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy utrzymuje się na zbliżonym poziomie w ostatnich latach. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia wyznaczona dla powiatu śremskiego. Zebrane dane świadczą o stabilnym ruchu inwestycyjnym w zakresie budownictwa na terenie gminy Dolsk.

2.3 WALORY PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Na bogactwo przyrody gminy składają się lasy i zieleń urządzone. Obszar gminy znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Piaski. Nadleśnictwo zarządza 2.361,30 ha gruntów własności Skarbu Państwa w Gminie Dolsk. Większe kompleksy leśne znajdują się we wschodniej części Gminy oraz na północny-zachód od Jeziora Dolskie Wielkie. Tereny te nadają się do zbierania płodów runa leśnego. Pozostałe kompleksy leśne związane są w większości z obniżeniami dolinnymi: Kościańskiego Kanału Obry, doliny rynnowej o przebiegu równoleżnikowym w centralnej części gminy oraz doliny rynnowej jeziora Grzymiśławskiego. Pod względem siedliskowym w Gminie znacząco dominuje las mieszany świeży. Jest to siedlisko średnio żyzne, dość wilgotne, będące pod wpływem słabym wód opadowych i gruntowych. Najczęściej występuje na glebach rdzawych właściwych i rdzawych bielicowych utworzonych na piaskach luźnych i słabo gliniastych, niekiedy podścielone pyłem piaszczystym lub piaskiem gliniastym.

Obszar gminy posiada niezwykle walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz bardzo dobry stan środowiska. Cechy te wyraźnie predestynują go do rozwoju turystyki i rekreacji.

Zdjęcie 2 Maki w gminie Dolsk
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Lesistość gminy Dolsk w 2020 roku wynosiła 19,1%. Jest ona zbliżona do lesistości powiatu śremskiego (19,6%) i województwa wielkopolskiego (25,8%). Lasy w gminie kształtują klimat okolicy, są magazynami czystej wody, zapobiegają erozji oraz pochłaniają zanieczyszczenia powietrza. Największe kompleksy leśne występują w pobliżu głównego układu dolin i dzielą się na dwa zespoły:

- zespół leśny Mełpin – Cichowo – Miranowo.
- zespół leśny wschodni Ostrowieczno – Brzeźnica – Włóściejewice.

Oba zespoły występują na obszarze wysoczyzny pagórkowatej oraz częściowo w rejonie pagórków moreny czołowej. Są to siedliska borowe i lasu mieszanego, z przewagą drzewostanów powyżej 40 lat. Młodsze drzewostany występują w rynnach jezior, np. w okolicy J. Dolskiego Wlk. i J. Brzednia są to lasy na siedlisku wilgotnym. Część lasów należy do lasów ochronnych grupy I (wodochronne, glebochronne), jak las nad J. Cichowo, J. Dolskim Wlk., J. Lubiatówko, J. Ostrowieczno. Wszystkie występujące typy siedliskowe lasów, oprócz lasu wilgotnego i olsu – są korzystne dla rekreacji w tym penetracji turystycznej. Charakteryzują się dużą atrakcyjnością estetyczną i krajobrazową, dobrymi warunkami klimatycznymi. Wnętrza lasów są widne, dobrze nasłonecznione o bogatym podszyciu. Oprócz kompleksów leśnych na

obszarze gminy znajdują się zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, przydrożne i przywodne w rzędach lub kępach pełniące funkcje ochronne i krajobrazowe.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody¹:

- **Rezerwat przyrody:**
  - „**Miranowo**” – o powierzchni 9,89 ha, przedmiotem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie torfowisk mszarnych i nakredowych oraz łąk trzęślicowych z rzadkimi gatunkami flory. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 233 gatunków roślin naczyniowych, 57 gatunków mszaków oraz 6 gatunków ramienic. Występują tu m.in.: kosatka kielichowa, goryczka błotna, sit tępokwiatowy, turzyca dwupienna, komonica skrzydlatostrąkowa, marzyca ruda, kłoc wiechowata, turzyca Davalla i lipiennik Loesela;
- **Obszary chronionego krajobrazu:**
  - **Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami generała Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra** – obszar wyznaczony w celu zachowania i ochrony obszarów o cechach środowiska zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu niezbędnych warunków do wypoczynku i korzystania z walorów krajobrazowych.;
- **Pomniki przyrody:**
  - **7 gładów narzutowych** (w tym 1 piaskowiec kwarcytowy, 1 gnejs oraz 5 granitów pegmatytowych),
  - **84 drzewa** w tym 4 drzewa w mieście Dolsk z gat. brzoza brodawkowata, kasztanowiec zwyczajny oraz 1 platan klonolistny oraz 80 drzew rosnących na terenie gminy z gat. 48 dębów szypułkowych, 3 lipy drobnolistne, 2 lipy szerokolistne, 5 wiązów szypułkowych, 1 sosna czarna, 6 kasztanowców zwyczajnych, 2 buki zwyczajne, 1 topola czarna, 2 jesiony wyniosłe, 5 klonów polnych, 1 sosna wejmutka, 1 klon pospolity, 1 wierzba krucha, 1 platan klonolistny,
  - **2 krzewy** z gat. żywotnik olbrzymi rosnące w mieście Dolsk,
  - **1 lilia złotogłów** w miejscowości Mszczyczyn w gminie Dolsk,
  - **1 pełnik europejski** zajmujący obszar 20 m² w miejscowości Kotowo.

---

¹ Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Ważnym elementem krajobrazowym na obszarze gminy są również wiejskie parki podworskie.

W gminie istnieje 13 obiektów parkowych, Są to parki:

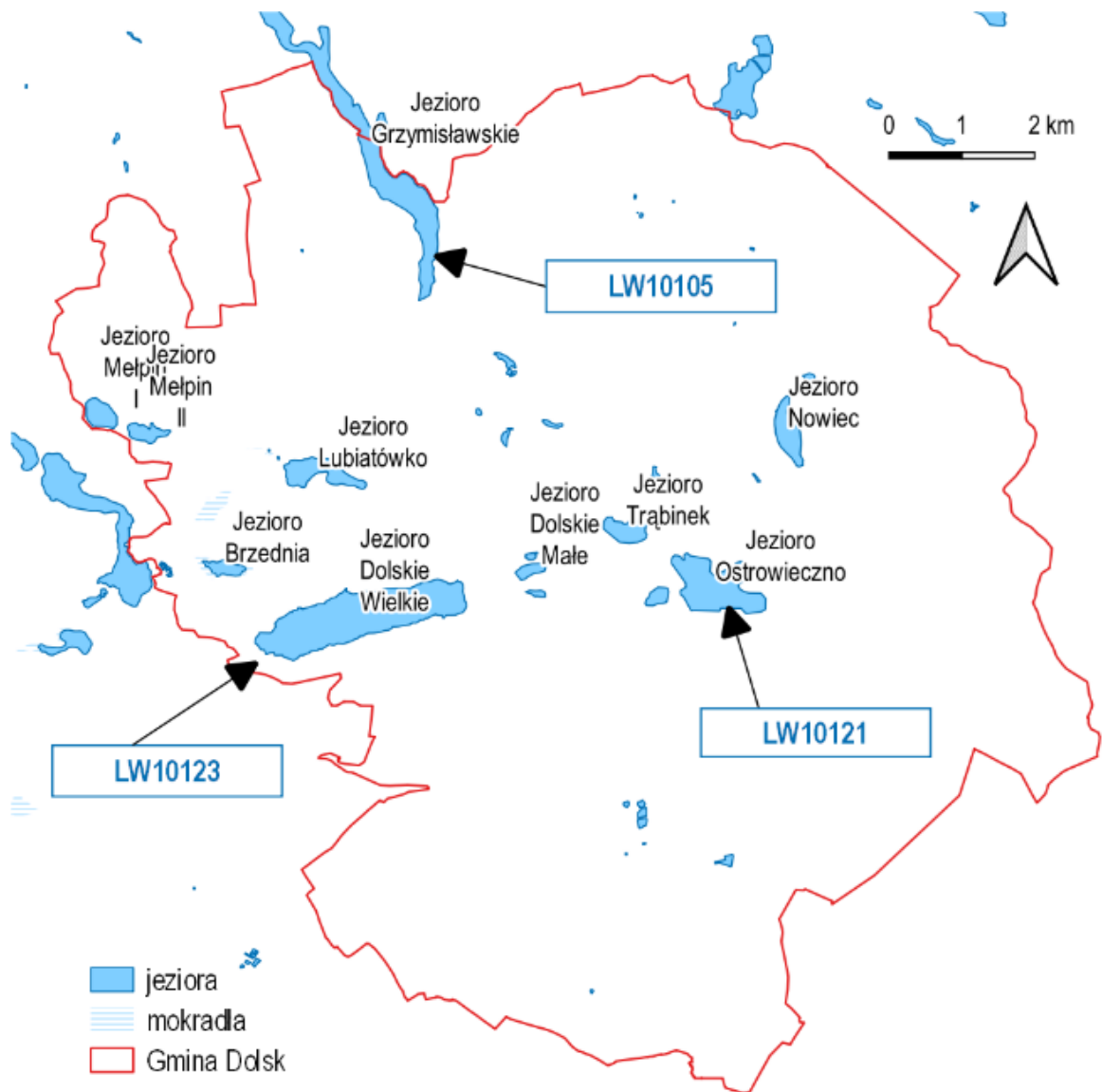
- w rejestrze Woj. Konserwatora Zabytków – Brzeńnica, Dolsk (ul. Podrzekta), Lubiatówko, Mełpin, Międzychód, Mszczyszyn, Ostrowieczko, Rusocin, Trąbinek, Wieszczyzyn,
- parki wiejskie – Małachowo, Pokrzywnica,
- parki miejskie – Dolsk: ul. Pocztowa.

Na bogactwo przyrody gminy składa się także zieleń urządzone. Jest to zieleń planowana, której układ, fizjonomia oraz różnorodność są efektem przemyślanych działań człowieka.

W ramach utrzymania i pielęgnacji zieleni Urząd Miasta i Gminy Dolsk realizuje corocznie nasadzenia drzew, krzewów, bylin oraz roślin jednorocznych, a także prowadzi zabiegi pielęgnacyjne.

Jeziorność gminy wynosi około 3%. Jeziora koncentrują się w środkowej i północno-zachodniej części. Największe to:

- Dolskie Wielkie - 183,0 ha,
- Ostrowieczno - 78,3 ha,
- Grzymisławskie - 183,9 ha (73,13 ha na granicach Gminy),
- Lubiatówko - 32,9 ha,
- Dolskie Małe - 30,8 ha,
- Nowiec (Błazejewskie) - 24,9 ha,
- Trąbinek - 17,8 ha,
- Mełpin I (Mełpińskie Duże) - 17,0 ha,
- Brzednia - 15,5 ha,
- Mełpin I (Mełpińskie Małe) – 12,2 ha,

Rysunek 4 Rozmieszczenie jezior w gminie Dolsk
 Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Na terenie Miasta i Gminy Dolsk położone są częściowo obszary zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych: Kanał Graniczny (PLRW600017185532), Pysząca (PLRW600017185549), Racocki Rów (PLRW60002518567299), Kanał Mosiński do Kani (PLRW600015185639), Kanał Mosiński od Kani do Obrzańskiego Kanału Południowego (PLRW600016185675), jednolite części wód jeziorowych: Grzymisławskie (PLLW10105), Ostrowieczno (PLLW10121), Dolskie Wielkie (PLLW10123), Cichowo (PLLW10124) oraz jednolite części wód podziemnych PLGW600070 i PLGW600061.

Sieć hydrograficzna rejonu należy do systemu wodnego Odry - Warty. Północna część gminy odwadniana jest przez Kanał Graniczny i ciek Pyszącą, natomiast środkowa i południowa część – przez Kościański Kanał Obry. Kościański Kanał Obry w węźle Bonikowskim ulega rozwidleniu na Kanał Południowy i Kanał Mosiński. Przeważająca część wód kierowana jest do Kanału

Mosińskiego. Wg Podziału Hydrograficznego Polski Kościański Kanał Obry traktowany jest jako Kanał Mosiński.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.- dalej Prawo wodne) ustalono, że obszar miasta i gminy Dolsk znajduje się:

- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$,
- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$,
- na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$,
- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.
- na obszarze obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Gmina Dolsk jest położona:

- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

Atrakcyjność gminy Dolsk wynika z wyjątkowego jej położenia i zróżnicowania przyrodniczego oraz z dużej wartości jej walorów krajoznawczych i kulturowych. Gmina pozbawiona jest praktycznie zabudowy o charakterze miejskim co pozwala zarówno mieszkańcom, jak i turystom cieszyć się wspaniałymi krajobrazami.

Zgodnie z wykazem zabytków sporządzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do najcenniejszych zabytków gminy Dolsk należą:

- **BŁĄŻEJWO:**
  - kościół fil. pw. św. Jakuba, drewn., 1675, 1778, nr rej.: 155/A z 16.07.1968;

Zdjęcie 3 Błazejewo, drewniany kościół św. Jakuba zbudowany w latach 1665-1676
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

- **BRZEŚNICA:**

- park, XVIII/XIX, nr rej.: 2030/A z 11.10.1985.

- **DOLSK:**

- założenie urbanistyczne, nr rej.: 2526/A z 23.02.1956
- zespół kościoła par., ul. Kościelna :
  - kościół pw. św. Michała, 160, 1790, XIX, nr rej.: 2418/A z 16.01.1953,
  - dzwonnica, poł. XVIII, nr rej.: 838/A z 16.02.1970,
  - ogrodzenie z bramą, poł. XVIII, nr rej.: j.w.,
  - plebania, 2 poł. XVIII, XIX, nr rej.: 157/A z 16.07.1968,
  - oficyna plebani, 2 poł. XVIII, XIX, nr rej.: j.w.,
- kościół fil. pw. Świętego Ducha, ul. Garncarska, drewn., 1618, XVIII, nr rej.: 159/A z 17.07.1968,
- kościół fil. pw. św. Wawrzyńca, ul. Podrzekta, 1685, nr rej.: 837/A z 16.02.1970,
- dom, Rynek 23, pocz. XIX, nr rej.: 1160/A z 22.06.1970,
- willa „Azaria”, ul. Śremskie Przedmieście 23, 1903, nr rej.: 1716/A z 23.04.1975,
- park dworski, w folwarku Podrzekta, k. XIX, nr rej.: 2016/A z 25.08.1985,

Zdjęcie 4 Kościół św. Michała Archanioła w Dolsku należący do najcenniejszych późnogotyckich budowli w Wielkopolsce

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Zdjęcie 5 Dolsk, drewniany kościół św. Ducha z 1618 r.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Zdjęcie 6 Kościół św. Wawrzyńca, Dolsk

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

- **LUBIATÓWKO:**

- zespół dworski:
  - dwór, 1 poł. XIX, nr rej.: 848/A z 16.02.1970,
  - park, XIX/XX, nr rej.: 1990/A z 15.01.1985,
  - spichrz, k. XVIII, nr rej.: 2240/A z 8.09.1992,

- **MEŁPIN:**

- zespół dworski, nr rej.: 1897/A z 9.07.1982:
  - dwór, 1908,
  - park, XIX,

- **MIĘDZYCHÓD**

- zespół dworski, nr rej.: 1940 z 8.06.1984:
  - dwór, 1840,
  - park, XVIII/XIX,

Zdjęcie 7 Dwór w Międzychodzie
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

- **MSZCZYCZYN**

- park dworski, XVIII/XIX, nr rej.: 2027/A z 19.09.1985,

- **OSTROWIECZKO**

- zespół dworski, 1 poł. XIX:
  - dwór, nr rej.: 876/A z 18.02.1970,
  - park, nr rej.: 1946/A z 3.09.1984,

Zdjęcie 8 Ostrowieczko, XIX-wieczny dworek
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

- **RUSOCIN**

- zespół dworski:
  - oficyna, XVIII, nr rej.: 1021/A z 12.03.1970,
  - park, poł. XIX, nr rej.: 1939/A z 1984,

- **TRĄBINEK**

- park, 2 poł. XIX, nr rej.: 2010/A z 5.08.1985,

- **WIESZCZYCZYN**

- kościół par. pw. św. Rocha, 1908, nr rej.: 2623/A z 30.06.1997,
- zespół dworski, nr rej.: 749/Wlkp/A z 31.08.1984 i z 2 i 22.06.2009:
  - dwór, 1 poł. XIX,
  - park, 2 poł. XIX.

Zdjęcie 9 Wieszczyczyn, neorenesansowy Kościół św. Rocha

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Ponadto w licznych wsiach gminy Dolsk odnotowano obecność obiektów mających wartość historyczno-kulturową, lecz nie wpisanych do wykazu zabytków. W większości są to domy mieszkalne i objekty budownictwa zagrodowego, powstałe w początkach XX w.

Na terenie gminy Dolsk znajdują się liczne szlaki turystyczne (około 180 km) – przede wszystkim piesze i rowerowe. Walory przyrodniczo-krajobrazowe decydują, że gmina jest obszarem atrakcyjnym turystycznie, co może sprzyjać uprawianiu turystyki i rekreacji. To

wymarzone miejsce dla aktywnego wypoczynku i relaksu o każdej porze roku. Szlaki turystyczne na terenie gminy Dolsk to między innymi:

- szlak turystyki pieszej – zielony wiodący z Kościana przez Lubiń i Ieńniczówkę Miranowo, a w obszarze Dolsk Ieńniczówka Brzednia, Lubiakówko, Dolsk, Ostrowieczko, Ostrowieczno, Błażejewo i dalej w kierunku Książa Wlkp., Nowego Miasta do Jarocina,
- szlak turystyki rowerowej prowadzący ze Śremu przez Chrzástowo, Dobczyn, a w obszarze gminy przez Rusocin – Błażejewo – Ostrowieczno – Dolsk – Lubiakówko - Mełpin do Nochówka i dalej do Śremu,
- szlak pieszy i rowerowy „Pagórki Dolskie”, zielony, prowadzący z Dolska przez Ostrowieczko, Ostrowieczno, Brzeńnica – Lipówka – Błażejewo – Trąbinek – Dolsk,
- szlak rowerowy „Polnymi drogami”, czarny, prowadzący ze Śremu przez Pyszącą, Wieszczyzyn, Rusocin, Błażejewo – Trąbinek – do Dolska,
- szlak rowerowy „Dziesięciu jezior”, czerwony, prowadzący z Dolska przez ul. Podrzekę, Miranowo, Cichowo, Dalewo, Mórka, Lubiakówko, Dolsk.

Rysunek 5 Szlaki turystyczne na terenie gminy Dolsk
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://www.powiat-srem.pl>

W Dolsku, przy jeziorze Dolskie Wielkie, znajduje się także kąpielisko i plaża miejska.

Zdjęcie 10 Plaża w Dolsku
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Walory przyrodniczo-krajobrazowe, występowanie kompleksów leśnych oraz położenie gminy w niewielkiej odległości od większych miast i korzystne usytuowanie komunikacyjne decyduje o tym, że gmina jest obszarem atrakcyjnym turystycznie i wypoczynkowo. Działalnością rekreacyjno-turystyczną na obszarze gminy zajmują się głównie gospodarstwa agroturystyczne.

Według danych GUS z 2021 r., na terenie gminy Dolsk znajdowały się 2 obiekty noclegowe, dysponujący 166 miejscami noclegowymi całorocznymi. Należy zauważyć, że nie jest to z pewnością pełna liczba obiektów i miejsc noclegowych. W statystyce GUS nie są uwzględniane obiekty dysponujące mniej niż 10 miejscami, stąd też duża liczba kwater agroturystycznych i pokoi gościnnych nie jest umieszczona w zestawieniu.

Tabela 2 Struktura obiektów noclegowych w gminie Dolsk w 2021 r.

Typ obiektu	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych
Inne obiekty hotelowe	1	138
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	1	28

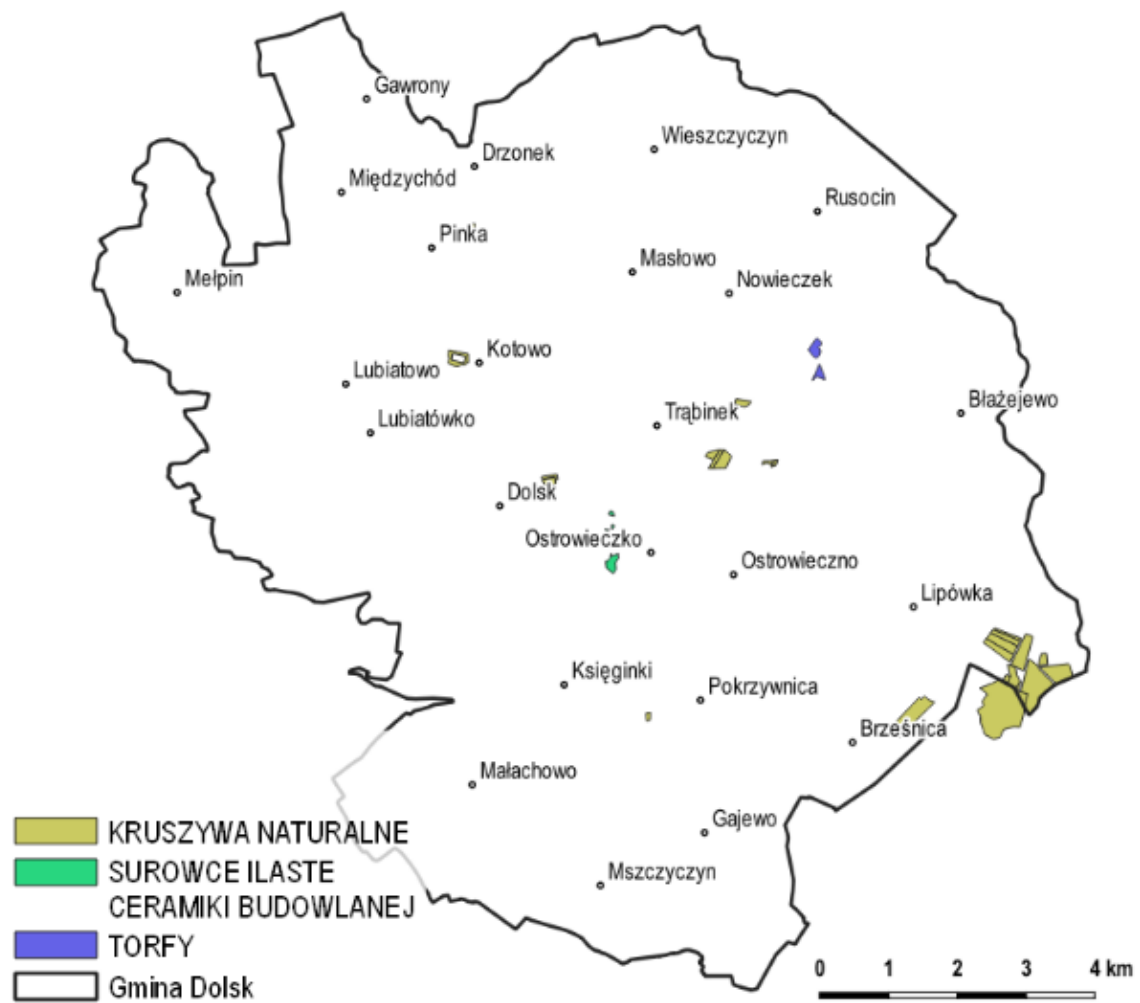
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

2.4 SUROWCE NATURALNE

Obszar gminy leży na monoklinie przedsudeckiej. Podłoże prekambryjskie zalega tu głęboko pod platformą paleozoiczną o bardzo dużej miąższości. Strop mezozoiku występuje na

głębokości 150-200 m p.p.t., a utwory tego okresu pochodzą z triasu i dolnej jury. Na nich zalegają utwory mioceny i plioceny. W okolicy Dolska i Wieszczyzna występują wychodnie iłów pstrych. W czwartorzędzie obszar gminy był trzykrotnie zlodowacony. Osady zlodowacenia południowopolskiego zostały w większości zniszczone na skutek późniejszych zlodowaceń. Pozostałością po zlodowaceniu środkowopolskim są grube pokłady glin, a ostatnie, północnopolskie zaznaczyło swoją obecność tzw. „stadiem leszczyńskim”. W warstwie przypowierzchniowej znaczny udział mają gliny zwałowe występujące głównie na obszarach wysoczyznowych. Gliny zwałowe w części południowo – wschodniej i środkowej znajdują się pod warstwą piasków i żwirów wodnolodowcowych. Pagórki moreny czołowej budują piaski, żwiry i głazy narzutowe. W obniżeniach dolinnych zalegają utwory holoceny w postaci piasków i mułków jeziornych, torfów i namułów, a w dolinie Kościańskiego Kanału Obry piaski i żwiry rzeczne.

Zamieszczona poniżej mapka obrazuje wykaz wszystkich złóż na terenie gminy. Obecnie eksploatuje się tylko kruszywo naturalne.

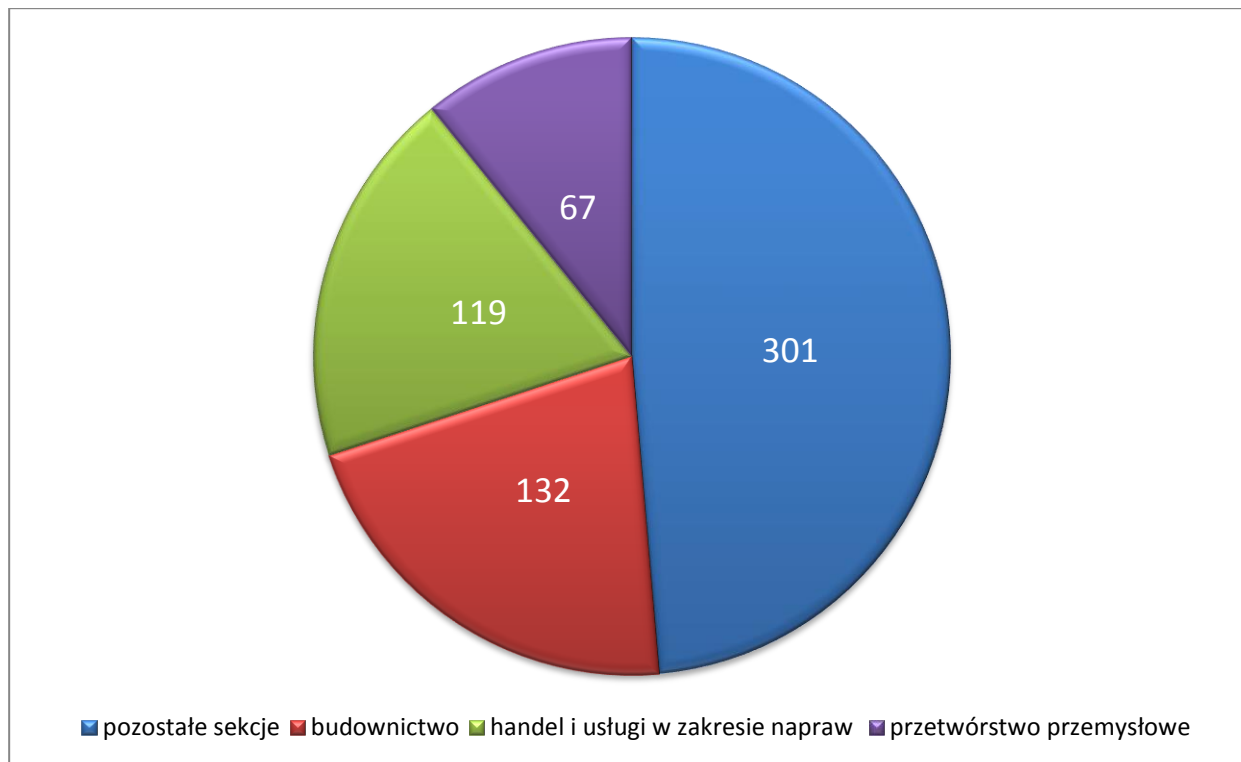

Rysunek 6 Źródła surowców naturalnych na terenie gminy Dolsk
 Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

3. DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

3.1 GOSPODARKA LOKALNA I RYNEK PRACY

W Gminie Dolsk liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, na przestrzeni ostatnich lat, systematycznie wzrasta i w 2021 roku wynosiła 619.

Wykres 1 Podmioty gospodarcze działające w najważniejszych sekcjach wg rejestru REGON w gminie Dolsk w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2021 roku zarejestrowano 56 nowych podmiotów, a 26 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Tabela 3 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk w latach 2016-2021

Rok	Liczba podmiotów gospodarczych		
	Ogółem	W sektorze publicznym	W sektorze prywatnym
2021	619	17	602
2020	586	17	569
2019	572	17	555
2018	538	10	528
2017	514	10	504
2016	510	11	499

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 4 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	35	33	30	30	30	37
Górnictwo i wydobywanie(B)	2	1	1	2	2	2
Przetwórstwo przemysłowe (C)	60	59	65	70	66	67
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	0	0	0	0	0	0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	4	4	4	4	3	3
Budownictwo (F)	105	103	111	118	128	132
Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	105	113	113	115	118	119
Transport i gospodarka magazynowa (H)	43	42	43	48	50	51
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I)	9	9	10	11	11	13
Informacja i komunikacja (J)	4	4	5	4	6	7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	11	12	14	12	13	15
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	5	4	4	7	7	7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	24	28	28	28	31	34
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N)	19	18	20	21	23	27
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	7	7	7	7	7	7
Edukacja (P)	6	6	7	9	7	9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	19	19	21	20	20	21
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	10	12	11	12	10	11
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (S,T)	31	30	34	37	37	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie Dolsk jest zróżnicowana. Ośrodkiem szczególnej koncentracji działalności gospodarczej jest miejscowość Dolsk.

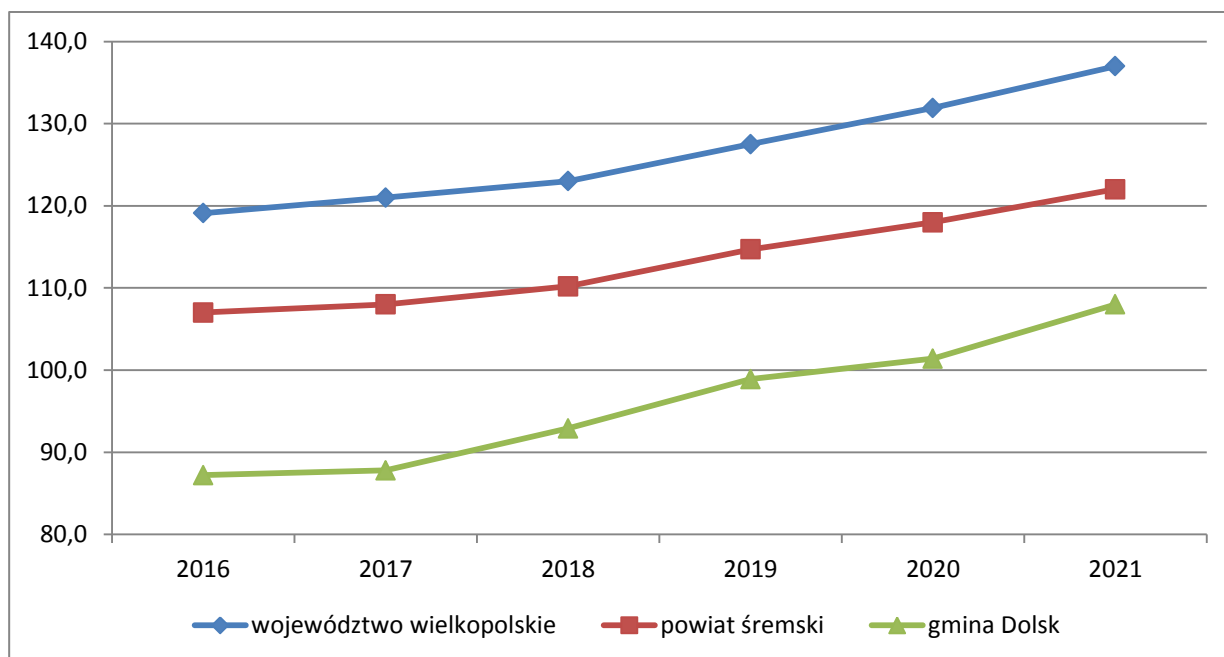
Tabela 5 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk według wielkości w latach 2016-2021

Podmioty wg liczby zatrudnionych	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0-9	480	488	517	553	571	605
10-49	31	29	27	28	27	27
50-249	2	2	2	1	1	1
250-999	0	0	0	0	0	0
1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W strukturze wielkościowej podmiotów działających w gminie Dolsk dominują mikro i małe przedsiębiorstwa. 95% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie zatrudnia do 9 osób. Ta grupa wielkościowa przedsiębiorstw w latach 2016-2021 charakteryzowała się największym przyrostem nowych podmiotów, wynoszącym 125 firm. Filarem przedsiębiorczości w gminie jest dobrze rozwijający się sektor prywatny. Ponad 81% firm sektora prywatnego w gminie prowadzonych jest przez osoby fizyczne.

Poniższy wykres obrazuje kształtowanie się liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk na tle gmin powiatu i województwa. W gminie i powiecie śremskim liczba ta jest niższa niż w województwie wielkopolskim. Oznacza to, iż poziom przedsiębiorczości na obszarze gminy Dolsk jest stosunkowo niski.

Wykres 2 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk na tle powiatu i województwa

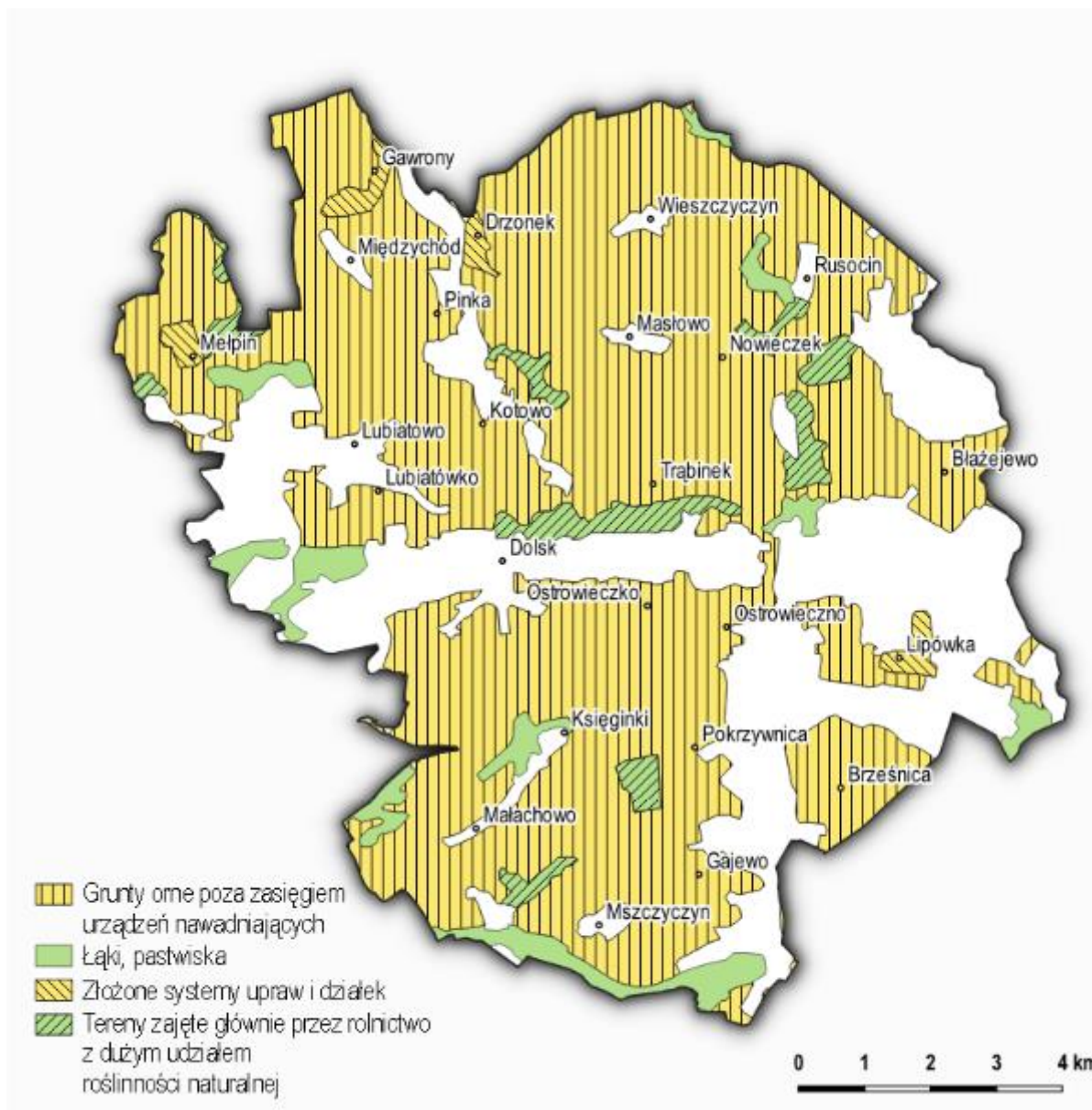
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Gmina Dolsk ma charakter rolniczy. Atutem gminy jest dobry stan środowiska naturalnego oraz duże możliwości intensyfikacji ekologicznej produkcji rolniczej, rozwijanej równolegle z agroturystyką.

Użytki rolne w gminie stanowią około 70% ogólnej powierzchni. Na obszarze dominują gleby brunatne wylugowane, gleby pseudobielicowe i brunatne właściwe. Występują też obszary czarnych ziem i gleb murszowatych. Dużo jest gleb torfowych kwaśnych. Wg składu mechanicznego, przeważają gleby lekkie a wśród nich najwięcej jest piasków gliniastych lekkich. Obszary wysoczyznowe charakteryzują się dobrymi glebami III i IV klas wytworzonych z piasków gliniastych zalegających na glinie lub ilach. Gleby te występują w kompleksie rolniczej przydatności gleb: pszenno-buraczanym i żytnim bardzo dobrym. W części wschodniej Gminy występują gleby słabsze V i VI klasy, reprezentowane przez kompleksy żytnie słabe, żytnio-łubinowe i żytnio-ziemniaczane. W obrębie dolin występują torfy i gleby murszowe stanowiące użytki zielone. Dla produkcji rolnej mało korzystna jest rzeźba terenu o stromych zboczach.

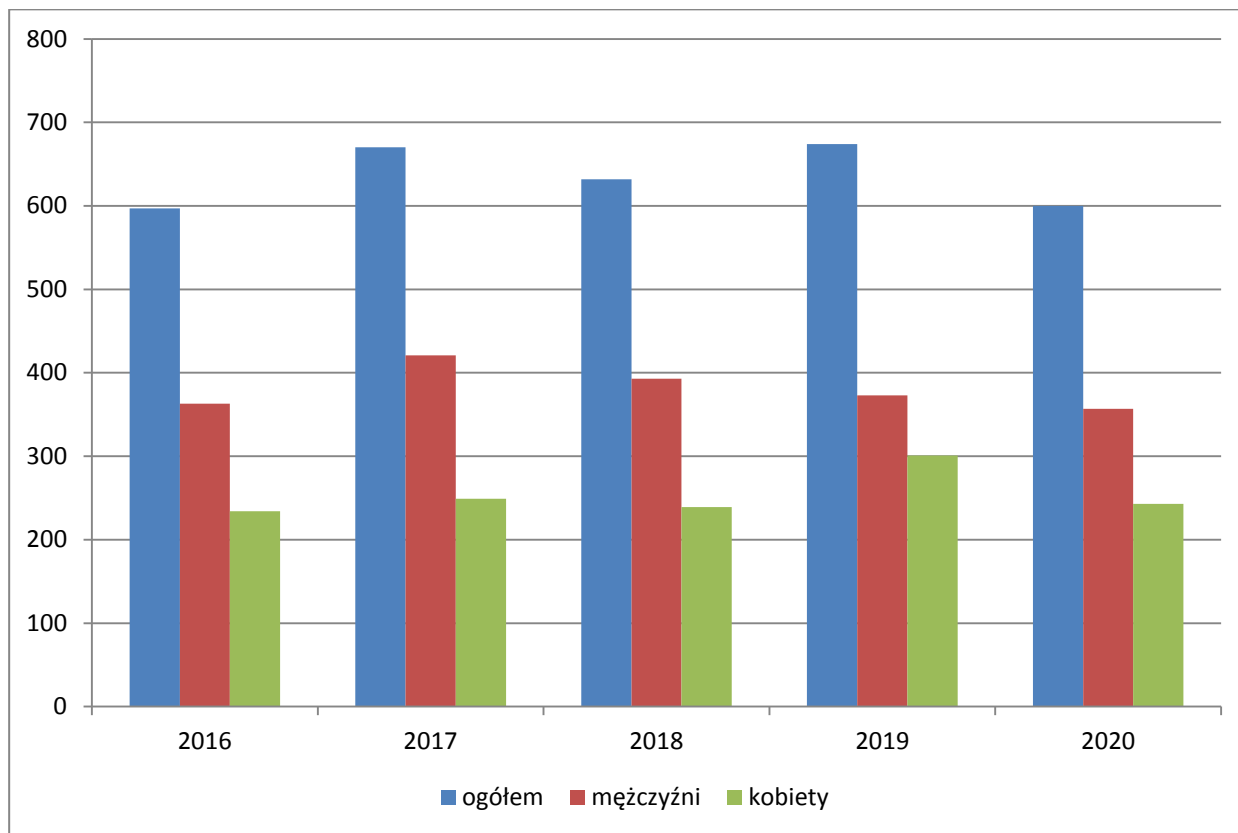
Uwzględniając dość wysoką zawartość bonitacyjną gleb oraz ich przydatność dla prowadzenia intensywnych upraw polowych należy stwierdzić, że gmina posiada korzystne warunki do rozwoju rolnictwa wysokoprodukcyjnego. Świadczy o tym również stosunkowo wysoki ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych kształtuje się w przewadze 1-2 hektarowych gospodarstw rolnych (33%) oraz 2- 5 hektarowych (24%). Gospodarstwa indywidualne powyżej 15 ha stanowią niecałe 13% wszystkich gospodarstw indywidualnych.

Rysunek 7 Tereny rolne w gminie Dolsk
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

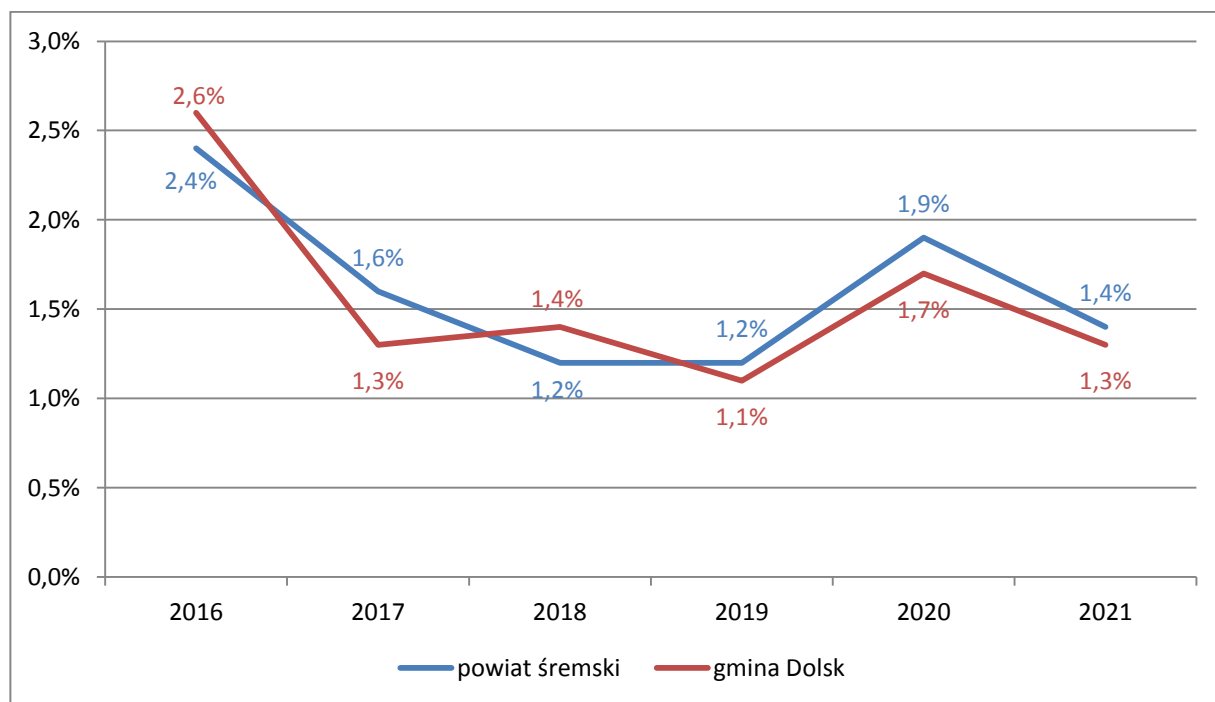
Liczba osób pracujących w gminie Dolsk spadła w 2020 roku do 600 osób i w porównaniu z 2019 rokiem była niższa o 74 osoby (jest to wynik świadczący o pogorszeniu na rynku pracy, należy wziąć także pod uwagę fakt zmniejszającej się populacji gminy i pandemii COVID-19).

Wykres 3 Liczba osób pracujących w gminie Dolsk w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W gminie Dolsk bezrobocie jest na podobnym poziomie jak to rejestrowane w powiecie śremskim. Na koniec 2020 r. wskaźnik bezrobocia (liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym) wynosił 1,7%. Do 2019 roku utrzymywała się tendencja spadkowa poziomu bezrobocia (w 2020 roku zanotowano wzrost poziomu bezrobocia). Jest to zapewne wynik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jak i poprawiającej się sytuacji w kraju. Rok 2019 przyniósł dalszą poprawę sytuacji zarówno na krajowym, wojewódzkim, jak i lokalnym rynku pracy. Z analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że zapoczątkowany jesienią 2008 roku trend wzrostowy bezrobocia rejestrowanego zakończył się w roku 2013. Od tego czasu widoczny jest już trend malejący. Stopa bezrobocia w kraju spadła z 13,4% (2013) do 5,2% (XII 2019), w województwie wielkopolskim z 9,6% (2013) do 2,8% (XII 2019), a w powiecie śremskim z 10,1% (2013) do 1,9% (XII 2019). Powyższa tendencja jest potwierdzeniem ogólnej poprawy koniunktury w Polsce, tj. wzrostu liczby pracujących, wzrostu PKB, a także efektem wprowadzonych zmian w zakresie aktywnej polityki rynku pracy. Ożywienie gospodarcze sprzyjało wzrostowi konsumpcji, a dobra pogoda jesienią –

pracom budowlanym oraz drogowym. Przyczyną spadku bezrobocia są również czynniki demograficzne. Na rynek pracy weszły roczniki niżu demograficznego. Znalazło to odzwierciedlenie między innymi w rejestrowanym bezrobociu osób do 30 roku życia. Po krótkotrwałym odwróceniu pozytywnej tendencji i wzroście bezrobocia w 2020 roku, stopa bezrobocia ponownie zaczęła spadać w 2021 zarówno w powiecie śremskim (z 2,9% w 2020 r. do 2,2% w 2021 r.), województwie wielkopolskim (z 3,7% w 2020 r. do 3,1%) i kraju (z 6,3% w 2020 r. do 5,4%).

Wykres 4 Wskaźnik bezrobocia w gminie Dolsk na tle powiatu śremskiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jak wynika ze sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Śremie (2021), aktualną sytuację na rynku pracy w gminie należy uznać za pozytywną, a przede wszystkim w miarę stabilną. Na koniec 2021 roku w gminie Dolsk pozostawało zarejestrowanych 47 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą były kobiety (27) – 57% ogółu zarejestrowanych osób. W porównaniu do danych z końca 2016 r., liczba osób bezrobotnych uległa wyraźnemu zmniejszeniu. Spadek liczby bezrobotnych w liczbach bezwzględnych wyniósł aż 51 co stanowi spadek na poziomie 52%.

Tabela 6 Ewidencja osób bezrobotnych w gminie Dolsk

Bezrobotni zarejestrowani w gminie Dolsk	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób bezrobotnych ogółem	98	48	78	40	62	47
W tym kobiety	57	29	48	28	34	27
Z prawem do zasiłku	25	11	23	12	20	14
Do 25 roku życia	12	9	16	12	16	8
Do 30 roku życia	25	16	27	14	19	13
Długotrwale bezrobotni	42	24	25	13	16	16
Powyżej 50 roku życia	27	17	17	12	13	17
Niepełnosprawni	6	5	7	1	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w śremie

Mimo poprawiającej się, na przestrzeni lat, sytuacji na rynku pracy w gminie Dolsk, szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wykazują, iż od kilku lat najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W grudniu 2021 roku stanowili oni ponad 34% ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie.

3.2 INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

3.2.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA

Szkielet dróg miasta i gminy Dolsk opiera się na 2 drogach wojewódzkich, 10 drogach powiatowych oraz publicznych drogach gminnych. Modernizacja dróg i poprawa jakości ich nawierzchni przebiega głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu.

Przez teren gminy Dolsk przebiegają następujące odcinki dróg:

- drogi wojewódzkie:
  - droga nr 434 Kostrzyn – Rawicz – 12,674 km
  - droga nr 437 Dolsk – Koszkowo (gm. Borek Wlkp.) – 5,430 km
- drogi powiatowe o łącznej długości 65,2 km, w tym:
  - nr 4070 - Kadzewo - Bodzyniewo - Międzychód - Pinka - droga wojewódzka 434 - Wieszczyczyn - Dobczyn - Jarosławki - Konarskie - droga wojewódzka 436,
  - nr 4073 - droga wojewódzka 432 - Nochówko - Kadzewo - Mełpin - Lubiatówko - Dolsk (ul. Kościańska, ul. Kościelna, Pl. Wyzwolenia, ul. Pocztowa) – droga wojewódzka 434,
  - nr 4075 - Nochówko - Pełczyn - Gawrony – Międzychód,
  - nr 4078 - droga wojewódzka 434 - Masłowo - Rusocin – Dobczyn,
  - nr 4080 - droga wojewódzka 434 - Dolsk (ul. Widokowa) - Trąbinek - Błazejewo - Włóściejewice - Włóściejewki - Brzóstownia - droga wojewódzka 436,

- nr 4082 - droga wojewódzka 434 - Ostrowieczno - Lipówka - Podlesie - Ługi – Mchy,
  - nr 4085 - Nowieczek - Ostrowieczno - Pokrzywnica - droga wojewódzka 437- Księginki - droga wojewódzka 434,
  - nr 4091 - Lipówka - Brzeźnica - granica powiatu śremskiego,
  - nr 4093 - droga wojewódzka 437 - Mszczyczyn - granica powiatu śremskiego,
  - nr 3922 - (Bieżyń) - granica powiatu śremskiego -Dolsk (ul. Podrzekta, ul. Gostyńskie Przedmieście) - droga wojewódzka 434,
- drogi gminne o łącznej długości 56 km, w tym 22 km o nawierzchni utwardzonej.

Drogi publiczne gminne w granicach administracyjnych miasta Dolsk to 8 dróg o łącznej długości 3,49 km. Drogi te posiadają nawierzchnię twardą bitumiczną i brukowcową. Poza granicami administracyjnymi miasta Dolsk występuje 28 dróg o łącznej długości 52,63 km. Około 20 km dróg posiada nawierzchnię twardą tj. bitumiczną lub brukowcową natomiast pozostałe drogi posiadają nawierzchnię gruntową, częściowo wzmocnioną. Do dróg stanowiących własność gminy Dolsk zaliczamy także drogi wewnętrzne, które stanowią pozostałą sieć dróg, których przeznaczeniem jest dojazd do nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych.

Drogi gminne stanowią uzupełnienie sieci dróg układu podstawowego. Ułatwiają one połączenie między sąsiednimi gminami, sołectwami a także dojazd do pól, łąk, pastwisk i okolicznych lasów.

Długość czynnej sieci wodociągowej w gminie w 2020 roku wynosiła ponad 109 km bez przyłączy. Liczba przyłączy wynosiła 1.407 sztuk. Pobór wody przez gospodarstwa domowe w 2020 roku kształtował się na poziomie 299 dam³. **Woda dostarczana mieszkańcom do spożycia spełnia wszelkie wymogi sanitarne i ogólnie oceniana jest, jako dobra.** Średnie roczne zużycie wody na jednego mieszkańca w 2020 roku wynosiło 50,7 m³ i jest to dużo więcej niż średnia w województwie wielkopolskim (39,8 m³) i powiecie śremskim (37,7 m³). Na przestrzeni ostatnich lat wartość ta utrzymuje się na stałym poziomie z niewielkimi wahaniami.

Tabela 7 Charakterystyka sieci wodociągowej w gminie Dolsk

	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	105,6	105,6	109,4	109,4	109,4
Liczba przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	1 355	1 371	1 391	1 397	1 407
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	299,0	284,0	303,0	311,0	299,0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	5 841	5 867	5 835	5 841	5 866
Zużycie wody w gosp. domowych na 1 mieszkańca [m ³]	50,7	48,3	51,5	53,0	50,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SIEĆ KANALIZACYJNA

Działalność w zakresie odprowadzania ścieków oraz wywozu nieczystości płynnych realizowana jest poprzez oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Dolsku przy ul. Kościańskiej, pompownię wraz z punktem zlewnym przy ul. Św. Ducha oraz 10 przepompowni strefowych. Do oczyszczalni spływają ścieki produkowane w miejscowościach Dolsk, Księginki i Małachowo. Ścieki produkowane w miejscowości Drzonek oraz Wieszczyżyn odprowadzane są kolektorem tłocznym do oczyszczalni zlokalizowanej na terenie gminy Śrem.

Na terenach nieskanalizowanych ścieki komunalne odprowadzane są do przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone są w zbiornikach na nieczystości ciekłe, a następnie odbierane przez podmioty świadczące usługi asenizacyjne i transportowane do oczyszczalni ścieków. Biorąc pod uwagę wysoki stopień zwodociągowania gminy i brak dostatecznie rozbudowanej sieci kanalizacyjnej czy systemu przydomowych oczyszczalni ścieków należy zauważyć niekorzystny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy. Niewystarczająca infrastruktura kanalizacyjna w porównaniu do rozbudowanej sieci wodociągowej powoduje, że do ziemi wprowadzane są ścieki nieczyszczone, pochodzące z często nieszczelnych szamb. W związku z tym istnieje pilna potrzeba rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy.

Tabela 8 Sieć kanalizacyjna w Gminie Dolsk

	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	23,9	23,9	23,9	23,9	25,9
Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych [szt.]	620	620	624	624	628
Ścieki bytowe odprowadzone siecią [dam ³]	69,2	74,5	79,1	77,5	84,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	2 428	2 435	2 435	2 437	2 454

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy (2020 rok) znajduje się 418 szamb i 165 przydomowych oczyszczalni ścieków.

SIEĆ CIEPŁOWNICZA

Dla budownictwa wielorodzinnego oraz obiektów użyteczności publicznej ciepło dostarczane jest z lokalnych kotłowni, natomiast pozostali odbiorcy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła, w których nośnikiem energii są paliwa stałe i gaz.

SIEĆ GAZOWA

Niewielka część gminy Dolsk jest podłączona do sieci gazowej. Przebiega tu gazociąg wysokiego ciśnienia, tj. gazociąg Dn 500 Krobia-Śrem-Poznań-Szczecin z dwoma odgałęzieniami od magistrali: Dn 250/200 Drzonek-Klęka-Jarocin i Dn 150/100 Drzonek-Kościan. Brak jest sieciowych i przemysłowych stacji gazowych II stopnia. Sieć gazowa jest własnością WOSD Sp. z o.o., która zajmuje się eksploatacją i dystrybucją gazu ziemnego na obszarze. Odbiorcy zasilani są gazem Gz-50. Warto podkreślić, iż istnieje rezerwa gazu ziemnego w omawianej sieci dystrybucyjnej na pokrycie wzrostu zapotrzebowania na gaz ziemny. Do sieci gazowej dostęp mają miejscowości: Dolsk, Masłowo i Drzonek. Gazem opalane są budynki użyteczności publicznej takie jak Urząd Miasta i Gminy Dolsk, Miejsko-Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Szkoła w Dolsku, Szkoła w Masłowie, Przedszkole w Dolsku. Obecnie nie ma planów zwiększania zasięgu sieci gazowej.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Jeśli chodzi o odnawialne źródła energii, to na terenie gminy nie ma większych źródeł przyłączonych do sieci energetycznej, ale zainteresowanie wśród mieszkańców odnawialnymi źródłami energii (zwłaszcza kolektorami słonecznymi, fotowoltaiką) jest duże i stanowi istotny potencjał rozwojowy. Na terenie gminy Dolsk obecnie znajduje się już kilka instalacji wykorzystujących biomasę do produkcji ciepła. Dodatkowo, istnieją warunki do rozszerzenia udziału biomasy na szerszą skalę w celach pozyskania energii cieplnej.

Na terenie Gminy Dolsk zlokalizowane są obecnie dwie elektrownie wiatrowe:

- obręb ewidencyjny Drzonek, dz. o nr. ewid. 125/1, moc do 3 MW,
- obręb ewidencyjny Drzonek, dz. o nr. ewid. 126/1, moc do 3 MW.

Ponadto w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dolsk wyznaczono 5 obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefą ich oddziaływania oraz związanej z nimi infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, które głównie leżą w obrębach gruntów: Brzeźnica, Księginki, Małachowo, Masłowo, Ostrowieczno, Rusocin, Wieszczyzyn.

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA

Sieć elektroenergetyczna na terenie gminy Dolsk stanowi własność firmy ENEA Operator Sp. z o.o. Na terenie gminy Dolsk występuje również sieć oświetlenia drogowego, która jest w administrowaniu dwóch podmiotów:

- ENEA Oświetlenie Sp. z o.o. – 601 punktów świetlnych,
- Gmina Dolsk – 101 punktów świetlnych

GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Dolsk jest uczestnikiem Związku Międzygminnego Centrum Zagospodarowania Odpadów SELEKT z siedzibą w Czempiniu. Związek, zgodnie z Wielkopolskim Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami na lata 2016-2022, wchodzi w skład IV regionu gospodarki odpadami i realizuje zadania zrzeszonych gmin w ramach gospodarki stałymi odpadami komunalnym, na podstawie ustaleń statutowych oraz Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Związek obejmuje swoim systemem zarówno nieruchomości zamieszkałe, jak i niezamieszkałe. Wszystkie odpady zebrane w ramach systemu trafiły do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych RIPOK w Piotrowie Pierwszym.

Na terenie Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (tzw. PSZOK) przy ulicy Krupczyn (przy Zakładzie Gospodarki Komunalnej). Dzięki PSZOK istnieje możliwość ekonomicznego i ekologicznego wykorzystania odpadów. Stanowi on nowoczesny element gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Pomimo działań podejmowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy Dolsk wciąż kwestią wymagającą wzmożonej uwagi jest problem powstawania dzikich wysypisk. Pojawiają się one na terenie całej gminy, szczególnie w miejscach niezagospodarowanych i rzadko uczęszczanych. Wykryte i zlokalizowane dzikie wysypiska są likwidowane na bieżąco,

ale na ich miejsce wciąż pojawiają się nowe. Problemem są także inne nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami, jak na przykład spalanie odpadów komunalnych i pozbywanie się ich w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

3.2.3 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na dwie grupy:

- pochodzenia naturalnego (pożary lasów, erupcje wulkaniczne),
- pochodzenia antropogenicznego (związanego z działalnością człowieka).

Antropogeniczne źródła emisji zanieczyszczeń to:

- emisja punktowa - emisja z sektora przemysłowego. Do emisji punktowej zaliczamy emisję zanieczyszczeń gazowo-pyłowych z zakładów przemysłowych. Największy udział w całkowitej emisji zanieczyszczeń pyłowych ma emisja pyłów powstałych ze spalania paliw i procesów technologicznych. W przypadku gazów największą emisją charakteryzuje się dwutlenek węgla.
- emisja liniowa - emisja ze środków transportu i komunikacji: Znaczny udział w emisji zanieczyszczeń mają także zanieczyszczenia komunikacyjne, takie jak: tlenki węgla, azotu i siarki, sadze oraz węglowodory. Zanieczyszczenia ze źródeł liniowych powodują także zapylenie wtórne poprzez ścieranie się nawierzchni dróg i opon pojazdów. Problem emisji liniowej jest problemem narastającym, zwłaszcza w miastach i centrach gmin, gdyż pomimo corocznych inwestycji w modernizację dróg i układów komunikacyjnych obserwuje się narastającą liczbę samochodów i innych pojazdów.
- emisja powierzchniowa – emisja z sektora komunalno-bytowego. Źródłami zanieczyszczeń na terenie gminy Dolsk są rozproszone emisje z sektora komunalno-bytowego m.in. kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, które emitują do powietrza zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania węgla, gazu ziemnego i paliw płynnych. Z uwagi iż piece indywidualne praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza oraz że spalanie zachodzi w niższych temperaturach, są one źródłem emisji bardzo szkodliwych substancji tj. dioksyny. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje dużą zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.
- emisja napływowa związana jest z ruchem mas powietrznych. Na terenach sąsiednich województw realizowane są programy ochrony powietrza nakierowane na redukcję

emisji z sektora przemysłowego oraz komunalno-bytowego. Dzięki temu można zakładać zmniejszenie emisji napływowej w niedalekiej przyszłości.

Gmina Dolsk znajduje się w strefie wielkopolskiej, dla której zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska prowadzi się ocenę jakości powietrza. Realizuje się ją z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych: ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ze względu na ochronę roślin. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy.

Tabela 9 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – 2020 rok

Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	C1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznej Oceny Jakości Powietrza w Województwie Wielkopolskim za 2020 rok

3.2.4 POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Działalność związana z ochroną środowiska oraz zmniejszeniem negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę oraz klimat stanowi ważny aspekt funkcjonowania gminy Dolsk. Planowana jest budowa, przebudowa i rozbudowa istniejącej oczyszczalni i rozbiórka obiektów oczyszczalni ścieków co umożliwi podłączenie kolejnych miejscowości do sieci kanalizacyjnej. Planuje się także budowę kolektora w Masłowie co umożliwi skanalizowanie budynków w miejscowości Masłowo, Nowieczek oraz szkoły w Masłowie.

Mieszkańcy gminy mają także możliwość uzyskania dofinansowania do wymiany pieca lub kotła na proekologiczne źródło ciepła dla gospodarstw domowych oraz budynków wielolokalowych (np. blok) zgodnie z Uchwałą nr XI/72/19 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 3 lipca 2019 r.

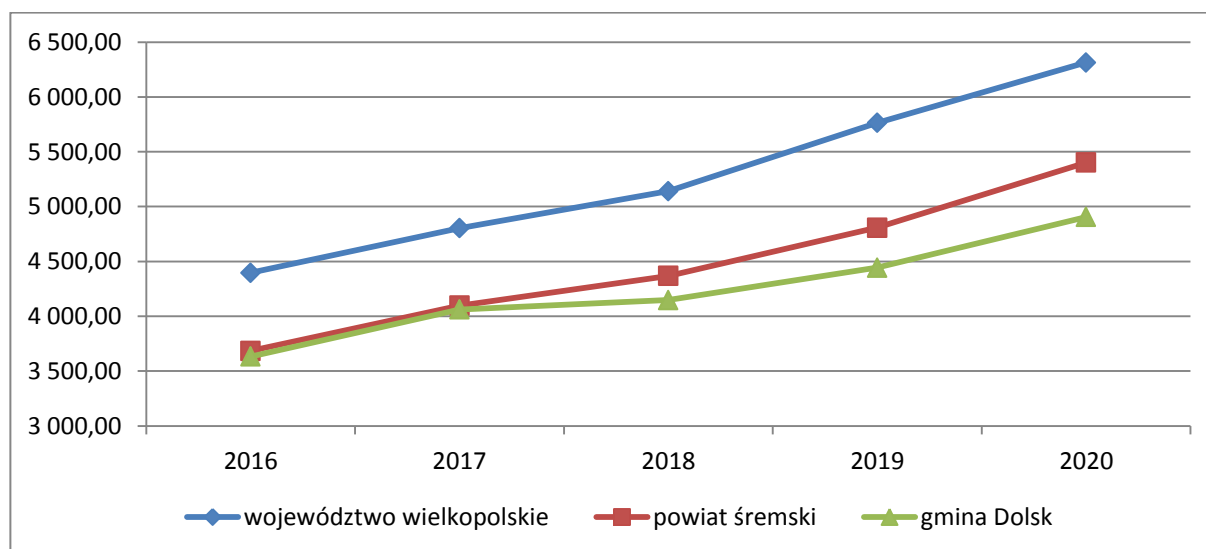
Gmina Dolsk duży nacisk położyła także na rozwój edukacji oraz świadomości ekologicznej wśród jej mieszkańców.

3.3 STAN FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH

3.3.1 WYKONANIE BUDŻETU

W latach 2016-2020 dochody budżetu gminy Dolsk ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2016 roku wyniosły one nieco ponad 21 mln zł, a w 2020 roku już prawie 29 mln zł.

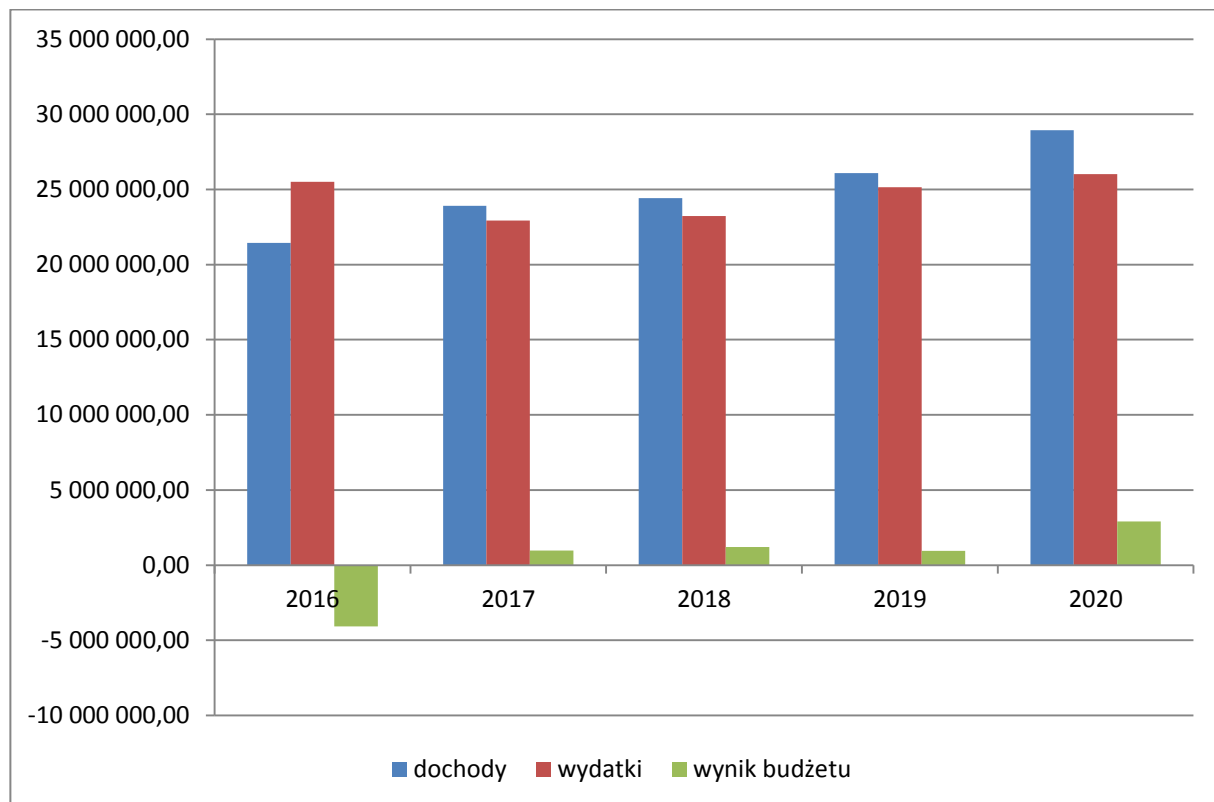
Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu gminy Dolsk w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2016 roku było to 3.633,31 zł, a w 2020 roku – 4.905,19 zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc 35%. Analiza wykresu poniżej pokazuje, że wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w gminie Dolsk był niższy od średniej wyznaczonej dla gmin województwa wielkopolskiego (6.314,53 zł) oraz gmin powiatu śremskiego (5.401,65 zł).

Wykres 5 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminie Dolsk na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wraz ze wzrostem dochodów budżetu gminy Dolsk w ciągu ostatnich 5 lat rosły też jego wydatki. Na wykresie poniżej można zauważyć, że ostatnie cztery lata w gminie Dolsk zostały zamknięte nadwyżką budżetową (ostatni deficyt wystąpił w 2016 roku). Jednocześnie można zauważyć, iż dynamika wzrostu dochodów jest wyższa niż dynamika wzrostu wydatków budżetu gminy.

Wykres 6 Wykonanie budżetu gminy Dolsk w latach 2016-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Niezmiernie istotną kategorią dla prawidłowego funkcjonowania gminy jest tzw. nadwyżka operacyjna (różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi), która na koniec 2020 roku została osiągnięta na poziomie 2.685.059,08 zł. Osiągnięcie odpowiedniego poziomu tej nadwyżki w analizowanym roku budżetowym oraz w latach kolejnych jest podstawowym warunkiem nie tylko spełnienia wymogów ustawowych lecz także osiągnięcia możliwości realizowania zadań o charakterze inwestycyjnym (ze środków własnych i możliwych wówczas do zaciągnięcia zobowiązań długoterminowych). Osiągnięty wynik zapewnia stabilizację tej kategorii danych budżetowych.

3.3.2 STRUKTURA DOCHODÓW I WYDATKÓW

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do uchwalania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W 2020 roku można zaobserwować zwiększony poziom (w odniesieniu do 2019 r.) środków pochodzących z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej przy obniżeniu poziomu dotacji celowych na dofinansowanie bieżących zadań własnych gminy. Dotacje na realizację zadań zleconych na ogół nie wpływają na ogólną sytuację finansową gminy ze względu na ich typowo redystrybucyjny charakter. Zanotowane obniżenie poziomu dotacji na realizację zadań własnych przy utrzymywaniu się takiej tendencji w dłuższej perspektywie czasowej może powodować ograniczenie możliwości generowania wolnych środków na inne dziedziny budżetowe. Ważną kategorią realizowanych wpływów budżetowych są dochody własne. Jest to kategoria, która decyduje o możliwości wygenerowania odpowiedniego poziomu dochodów gwarantujących sfinansowanie podstawowych zadań gminy. Wykonanie dochodów własnych w 2020 roku należy ocenić pozytywnie gdyż obserwuje się wzrost ich wysokości na przestrzeni ostatnich okresów sprawozdawczych. Stabilizacja tej kategorii dochodów w dłuższej perspektywie stanowi istotny element właściwego prognozowania budżetu.

Stopień realizacji planowanych wydatków w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej jest bardzo zróżnicowany zarówno w wykonaniu bieżącego roku jak i w zestawieniu analogicznych okresów sprawozdawczych. Wpływa na to ma różny poziom planowanych wydatków inwestycyjnych w poszczególnych działach oraz zmiany kierunków części wydatków bieżących odpowiednio do aktualnych potrzeb realizacji podstawowych zadań gminy.

Istotnym rodzajem wydatków w funkcjonowaniu każdego samorządu są wydatki inwestycyjne realizujące potrzeby lokalnej społeczności. Analizując strukturę budżetową w tym kontekście obserwujemy, że udział planowanych wydatków majątkowych w 2020 w odniesieniu do wydatków budżetu ogółem kształtował się na poziomie 3,3% i stanowi wskaźnik niższy od zakładanego w 2019 roku (3,4%).

Stan zobowiązań gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek na 31 grudnia 2020 r. wynosił 8.294.264,24 zł.

Rada Miasta i Gminy w Dolsku przyjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na wyodrębnienie środków stanowiących fundusz sołecki w budżecie gminy. Środki z funduszu mają zostać przeznaczone na realizację przedsięwzięć, które będąc zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców sołectwa oraz są zgodne ze strategią rozwoju gminy.

4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

4.1 DEMOGRAFIA

W gminie Dolsk od kilkunastu lat zachodzą intensywne procesy demograficzne. Mają one istotny wpływ na rozwój przestrzenny, społeczny i gospodarczy. Utrzymujący się stały poziom liczby ludności dość znacząco oddziałuje na kwestie związane z zarządzaniem publicznym, wskazując władzom samorządu gminy Dolsk nowe wyzwania rozwojowe.

4.1.1 ZMIANY ZALUDNIENIA²

Według danych GUS (stan na 31.12.2021 r.) gminę Dolsk zamieszkiwały 5.883 osoby, w tym: 2.938 kobiet oraz 2.945 mężczyzn. W ciągu 6 lat, w stosunku do 2016 r., populacja gminy zmniejszyła się minimalnie – o 2 osoby. W związku z utrzymującym się stałym poziomem liczby ludności, gęstość zaludnienia w gminie Dolsk w badanym okresie również jest stała i w 2021 roku wynosiła 47 osób na km².

Tabela 10 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminie Dolsk w latach 2015-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2016-2021 (2016=100%)
Ogółem	5 885	5 910	5 877	5 883	5 908	5 883	99,97
Mężczyźni	2 969	2 977	2 954	2 947	2 956	2 945	99,19
Kobiety	2 916	2 933	2 923	2 936	2 952	2 938	100,75
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	47	47	47	47	47	47	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.2 URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY

Na przestrzenie lat 2016-2021 liczba urodzeń i zgonów w gminie Dolsk utrzymuje się na podobnym poziomie. Przewaga zgonów nad urodzeniami oznacza ujemny przyrost naturalny - 3,05 na 1000 osób). Należy zauważyć, że jest to pierwsza taka sytuacja na przestrzeni ostatnich 6 lat. Takie uwarunkowania z demograficznego punktu widzenia są niekorzystne. Jest to sytuacja identyczna z ogólną sytuacją w kraju gdzie przyrost naturalny od kilku lat przyjmuje wartości ujemne.

² Dane GUS dotyczą osób zameldowanych w gminie. Gminy posiadają także własne dane dotyczące liczby mieszkańców. Z uwagi na konieczność zachowania zasady porównywalności, w analizach dynamiki i struktury ludności w gminie Dolsk przyjęto oficjalne dane GUS.

Tabela 11 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Dolsk w latach 2016-2021

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	73	82	70	69	77	59
Zgony	67	58	65	55	66	77
Przyrost naturalny	6	24	5	14	11	-18
Współczynnik przyrostu naturalnego (na 1 000 os.)	1,02	4,08	0,85	2,38	1,86	-3,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.3 MIGRACJE

Kolejnym znaczącym bodźcem, wpływającym na liczbę ludności są migracje ludności. Gmina Dolsk jest obszarem, w którym liczba emigrantów jest znacznie większa niż liczba imigrantów. W 2021 roku na terenie gminy zameldowało się 81 osób, w tym 36 z miast i 45 ze wsi. W tym samym roku wymeldowało się ogółem 88 osób. W badanym okresie saldo migracji było niezmiennie ujemne (wyjątek rok 2020), w 2021 roku wynosiło -7. Przyrost rzeczywisty (suma przyrostu naturalnego i salda migracji) w 2021 r. był także ujemny i wynosił -25 osób. Stwierdzić należy, że za różnice w zaludnieniu gminy odpowiedzialne są w 28% migracje i 72% przyrost naturalny.

Tabela 12 Migracje w gminie Dolsk w latach 2016-2021

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania ogółem	63	77	56	93	54	81
Zameldowania z miast	19	43	30	59	27	36
Zameldowania ze wsi	44	34	24	34	26	45
Wymeldowania ogółem	69	82	76	106	51	88
Wymeldowania do miast	37	44	35	53	34	54
Wymeldowania na wieś	32	38	41	53	17	34
Saldo migracji	-6	-5	-20	-13	3	-7
Przyrost rzeczywisty	0	19	-15	1	14	-25

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

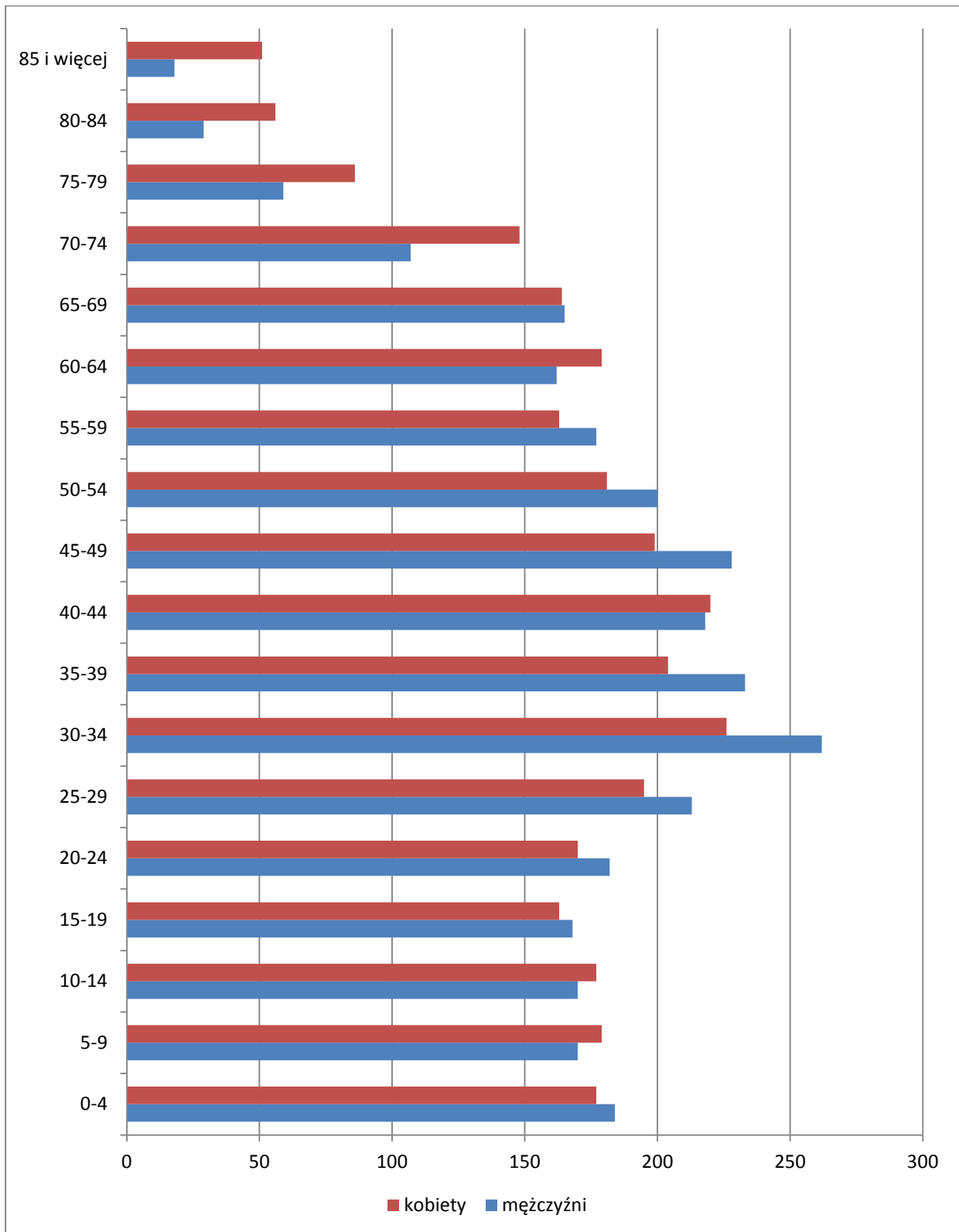
4.1.4 STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI

Z obecnego stanu rozwoju demograficznego w gminie Dolsk wywnioskować można, że potęgować się będzie starzenie się społeczeństwa. W latach 2010-2020 w wiek emerytalny weszli mieszkańcy urodzeni w powojennym wyżu demograficznym z lat 50. W ostatnich latach podwyższa się długość oczekiwanego trwania życia. W chwili obecnej, mieszkańiec województwa wielkopolskiego średnio dożywa 78 lat (kobiety – 81,5 lata, mężczyźni – 74,3 lat).

Jeśli spojrzeć na strukturę płci w gminie Dolsk to nieznacznie przeważają mężczyźni. Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn (wskaźnik feminizacji) w 2021 r. wynosiła 100 i była niższa niż w województwie wielkopolskim (106) i powiecie śremskim (104). W 2021 r. w gminie urodziło się więcej chłopców niż dziewczynek (o 5). W grupach wiekowych do 59 lat

przeważają mężczyźni. W starszych grupach wiekowych, widoczna jest znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami.

Z wykresu poniżej można wywnioskować, że w gminie Dolsk dość duży udział w populacji stanowią dzieci i młodzież. Jest to sytuacja pożądana, ponieważ zapewnia względną zastępowalność pokoleń. Z uwagi na wydłużanie się przeciętnego trwania życia należy spodziewać się w najbliższych latach, stałego wzrostu liczby osób starszych. W latach 2016-2021 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym rośnie. Ma to z pewnością związek z dodatnim przyrostem naturalnym w ostatnich latach (wyjątek rok 2021). Liczba osób w wieku produkcyjnym spada. Z kolei grupa osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się.

Wykres 7 Struktura ludności wg płci i wieku w gminie Dolsk w 2021 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym, w latach 2016-2021, wzrosła o 6 osób. Od 2016 roku grono mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 137 osób – czyli o prawie 4%. Inaczej sytuacja wygląda z liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W tym przypadku zanotowano wzrost o 129 osób (prawie 14%). Wskaźnik obciążenia

demograficznego ludności (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Dolsk wzrósł z 25,2 (2016 r.) do 29,8 (2021 r.).

Tabela 13 Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Dolsk w latach 2016-2021

Ludność w wieku	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przedprodukcyjnym	1 250	1 247	1 238	1 244	1 249	1 256
Produkcyjnym	3 702	3 686	3 637	3 594	3 593	3 565
Poprodukcyjnym	933	977	1 002	1 045	1 066	1 062

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Z powyższej analizy wywnioskować można, że sytuacja pod względem skali i dynamiki procesów demograficznych w gminie Dolsk jest zbliżona do sytuacji w województwie wielkopolskim, a także w całym kraju. Wprawdzie w ostatnich 6 latach w gminie liczba ludności utrzymuje się na zbliżonym poziomie, jednak ujemny przyrost naturalny i ujemny wskaźnik salda migracji, potęguje względnie młodej populacji gminy, bardzo szybki proces starzenia się społeczności.

4.1.5 PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Przygotowana w 2017 r. przez Główny Urząd Statystyczny „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030” sygnalizuje, że w najbliższych latach na terenie gminy Dolsk zachodzić będą wzmożone procesy demograficzne, które doprowadzać będą do wzrostu liczby ludności.

Tabela 14 Liczba ludności ogółem oraz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Dolsk w 2021 r. i 2030 r. (prognoza)

Ludność w wieku	2021 (stan rzeczywisty)	2020 (wg prognozy GUS)	2030 (wg prognozy GUS)
Przedprodukcyjnym	1 256	1 221	1 143
Produkcyjnym	3 565	3 614	3 573
Poprodukcyjnym	1 062	1 106	1 299
Razem	5 883	5 941	6 015

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Według prognozy GUS na obszarze gminy Dolsk oczekiwać należy:

- Zwiększenia liczby ludności ale:
  - Spadku liczby ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
  - Wzrostu udziału w populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Pozwala to na wysunięcie wniosku, że najłabszymi stronami demografii gminy obecnie są m.in.:

- Ujemny przyrost naturalny;
- Zmniejszający się udział ludności w wieku produkcyjnym,
- Ujemne saldo migracji.

Bardzo niepożądanym pod względem demograficznym zjawiskiem, mogącym nasilić i uwidocznić się w najbliższych latach w gminie Dolsk, jest przyrost liczby ludzi starszych w ogólnej populacji gminy – starzenie się społeczeństwa.

4.2 KAPITAŁ SPOŁECZNY

4.2.1 EDUKACJA

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek wychowania przedszkolnego. Gmina Dolsk dąży do tworzenia takich warunków funkcjonowania szkół i placówek wychowania przedszkolnego, które zapewniają powszechność, celowość oraz wysoką jakość systemu edukacyjnego. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych z roku na rok podlega modernizacji. Działania te powodują, że baza lokalowa spełnia określone standardy i normy użytkowe. Czynnikiem warunkującym stopień natężenia prac remontowych w głównej mierze są finanse gminy Dolsk. Ponadto gmina czyni starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych biorąc udział w różnego rodzaju programach rządowych oraz projektach unijnych. Obiekty oświatowe, ich wyposażenie (pracownie komputerowe, sale gimnastyczne), a także odpowiednie kwalifikacje nauczycieli są przedmiotem dokładnej analizy władz gminy. Wyraźnie widać także podejmowane działania wychowawcze, ukierunkowane na kształtowanie pożądanych społecznie postaw i właściwy rozwój osobowości młodego pokolenia. System edukacji w gminie oparty jest na próbie budowania ładu w środowisku lokalnym poprzez dialog rodziców, nauczycieli i władze gminy, podejmowanie prawidłowych decyzji dotyczących bazy materialnej, służącej kształceniu, opiece i wychowaniu oraz racjonalnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

Od 2020 roku sieć placówek edukacyjnych w gminie Dolsk wygląda następująco:

- Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Dolsku,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Masłowie, w skład którego wchodzi:
  - Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Masłowie,
  - Przedszkole w Wieszczyźnie
- Zespół Przedszkoli w Dolsku, do którego przynależą:
  - Przedszkole „Stokrotki” w Dolsku,
  - Przedszkole w Małachowie,
  - Przedszkole w Mszczyszynie,

- Przedszkole w Ostrowiecznie
- Punkt przedszkolny w Międzychodzie przyporządkowany organizacyjnie Przedszkolu „Stokrotki” w Dolsku.

Każda placówka szkolna posiada pracownie komputerowe, ze stałym łączem do Internetu, wyposażone w programy multimedialne i użytkowe, które wykorzystywane są w czasie zajęć dydaktycznych. Szkoły prowadzą własne strony internetowe. W gminie funkcjonuje wymagane prawem oświatowym dowożenie uczniów do placówek oświatowych, które realizowane jest przez dwa autobusy szkolne.

Uczniom za szczególne osiągnięcia naukowe, sportowe i artystyczne, przyznawane są stypendia Burmistrza Miasta i Gminy Dolsk. Zgodnie z treścią „Gminnego programu wspierania edukacji uzdolnionych uczniów” stypendium ma motywować do ciągłego pogłębiania wiedzy oraz rozwijania swoich talentów i umiejętności.

4.2.2 KULTURA I SPORT

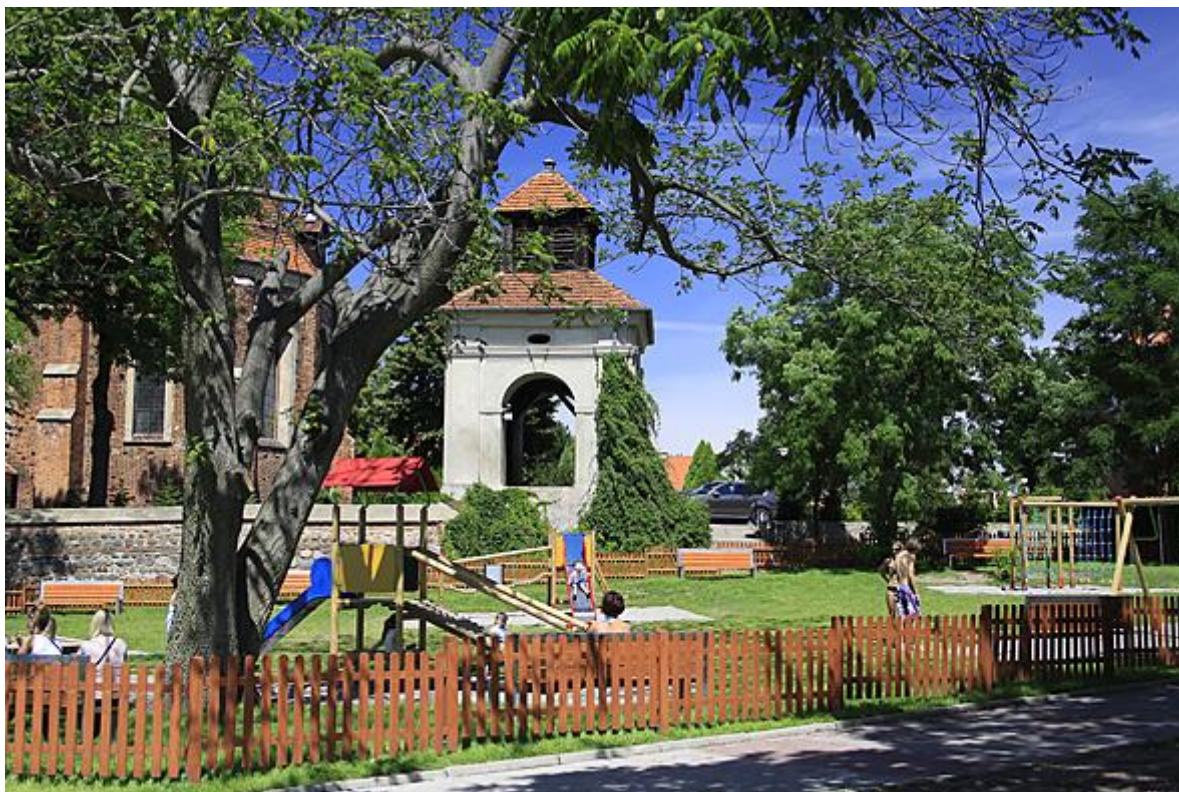
Działalność kulturalna w gminie Dolsk w głównej mierze powierzona została Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Dolsk, do zadań której oprócz rozwoju czytelnictwa należy także kształtowanie kultury społeczeństwa poprzez imprezy, wystawy i inne działania prokulturowe. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Dolsk w ramach swojej działalności prowadzi także Izbę Regionalną, gdzie gromadzone są zabytki kultury materialnej regionu i dokumenty życia społecznego na ekspozycji stałej. Corocznie Izbę Regionalną odwiedzają liczne grupy zwiedzających. Począwszy od dzieci i młodzieży, dla których w Izbie Regionalnej prowadzone są lekcje historii, poprzez mieszkańców gminy, a skończywszy na osobach odpoczywających na terenie gminy i turystów zwiedzających okolice. Od 2004 roku w Bibliotece funkcjonuje również Punkt Informacji o Regionie, w którym są dostępne ulotki, broszury, książki, mapy. Punkt odwiedzany jest najczęściej przez turystów wypoczywających na terenie gminy oraz rowerzystów przejeżdżających przez gminę. Do zadań biblioteki należy także działalność promocyjna gminy, w ramach której wykonywane są kalendarze ścienne, widokówki, gadzety reklamowe, itp. W siedzibie Biblioteki jak i poza nią prowadzone są systematyczne zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Na terenie gminy Dolsk funkcjonuje 19 świetlic – w 5 miejscowościach tj. w Brzeźnicy, Lipówce, Lubiatówku, Pokrzywnicy i Trąbinku są to drewniane wigwamy. W niektórych sołectwach budynki świetlic wiejskich są częściowo wykorzystywane przez OSP – tak jest

w Małachowie, Masłowie i Lubiawie. Natomiast w Ostrowiecznie, Międzychodzie i w Mszczyszynie – w budynku, w którym znajduje się świetlica funkcjonuje również przedszkole.

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczy szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy. Regularne uprawianie sportu jest sposobem zapobiegania anomaliom społecznym takim jak przemoc, przestępczość i narkomania. Poprzez wyraźne oddziaływanie sportu na stosunki międzyludzkie uznaje się, że jego wpływ na życie człowieka wykracza daleko ponad zajęcia czysto sportowe. Wszelkie obiekty sportowe służą jako miejsca spotkań, które integrują ludzi przez co zarazem wzmacniają więzi społeczne. Wychowanie fizyczne oraz promowanie sportu powinno podlegać nieustannemu rozwojowi na wszystkich etapach edukacji, w formach atrakcyjnych dla wszystkich grup wiekowych lokalnego społeczeństwa.

Zadania własne gminy Dolsk z zakresu kultury fizycznej i sportu realizuje powołany w roku 1983 Miejsko-Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dolsku (MGOSiR).

Zdjęcie 11 Plac zabaw w Dolsku
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

W administrowaniu MGOSiR znajdują się sala sportowa, pawilon sportowy „Dom Sportowca”, stadion miejski, kompleks boisk do gier plażowych, plaża miejska w Dolsku, park miejski, pole namiotowe na ul. Wczasowej.

Stale rozwijana baza sportowo-rekreacyjna pozwala mieszkańcom aktywnie spędzać czas wolny. Od kilku lat wzrasta także zainteresowanie mieszkańców kulturą fizyczną i aktywnymi formami spędzania czasu wolnego.. Corocznie na terenie gminy odbywa się wiele imprez sportowo-rekreacyjnych np. turnieje, zawody (bieg uliczny o Memoriał Michała Strczyńskiego).

Wszystkie wyżej wymienione działania sportowe i kulturalne mają znaczenie również dla integracji społeczeństwa lokalnego, wspierają promocję gminy, współkreują rozwój w duchu zdrowia fizycznego i w zgodzie ze środowiskiem naturalnym.

4.2.3 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Swój wkład w poprawę efektywności działania ww. służb mają władze gminy, które wspierają jednostki OSP:

- OSP Dolsk licząca 38 członków,
- OSP Małachowo licząca 36 członków,
- OSP Masłowo licząca 32 członków,
- OSP Lubiatowo licząca 27 członków,
- OSP Mszczyszyn licząca 16 członków,
- OSP Błazejewo licząca 15 członków,
- OSP Drzonek licząca 15 członków.

Wszystkie jednostki działają w ramach Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych, a jednostka OSP Dolsk jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), który stanowi integralną część ogólnopolskiego systemu bezpieczeństwa.

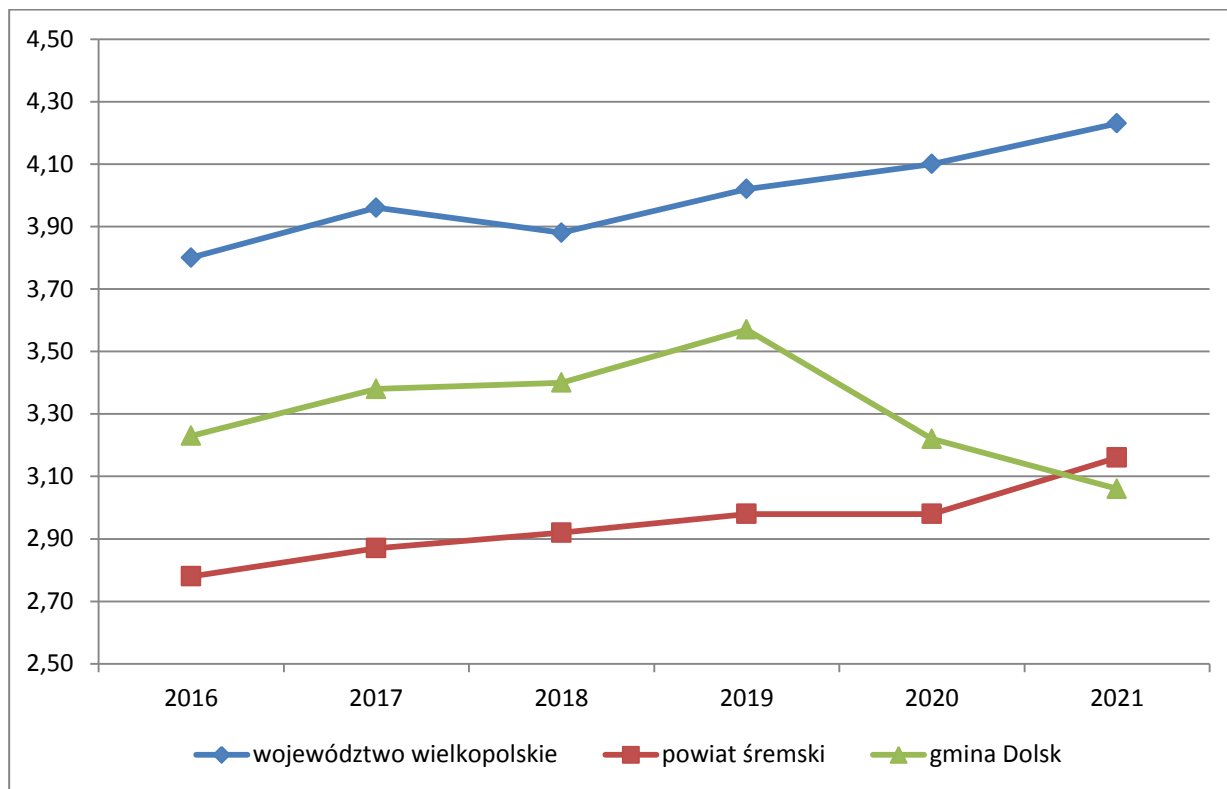
Celem zapewnienia realizacji zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej co roku w budżecie Gminy zapewnia się środki finansowe z przeznaczeniem na utrzymanie jednostek OSP i utrzymanie ich gotowości bojowej, zakupy sprzętu przeciwpożarowego, wyszkolenie i prowadzenie remontów baz lokalowych. Jednostki należące do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego dotowane są dodatkowo z budżetu państwa.

Teren gminy Dolsk znajduje się w obrębie Komendy Powiatowej Policji w Śremie.

4.2.4 OTOCZENIE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE

Według stanu na rok 2020 na terenie gminy Dolsk działają 23 organizacje pozarządowe, stowarzyszenia oraz fundacje. Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym, historycznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego. W ramach realizacji tych zadań organizacje te zajmują się organizacją warsztatów, pikników kulturalnych, konkursów, wydarzeń sportowych i spotkań twórczych, itp.

Wykres poniżej przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk (3,06 w 2021 roku) oraz powiecie śremskim i województwie wielkopolskim. Na jego podstawie można zauważyć, że w ostatnich latach liczba ta systematycznie maleje. Mimo wszystko jest to wynik zbliżony do wyników analizowanych jednostek. Średnia wyznaczona dla powiatu śremskiego w ostatnim badanym roku to 3,16, a dla województwa wielkopolskiego – 4,23.

Wykres 8 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk na tle porównywanym jednostek
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Warto zauważyć trwającą już od kilku lat aktywizację społeczeństwa w zakresie tworzenia i działalności organizacji pozarządowych. Wg danych pozostałych w dyspozycji Urzędu Miasta i Gminy Dolsk na terenie gminy Dolsk działają :

- stowarzyszenia:
  - Stowarzyszenie na rzecz wspierania aktywności lokalnej w Gminie Dolsk – DLK 2020,
  - Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Nowieczek,
  - Ogólnopolskie Stowarzyszenie „Z Muzyką do Ludzi”,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Dolsku,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Błażejewie,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Masłowie,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Małachowie,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Mszczycynie,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Drzonku,
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Lubiatowie,
  - Bractwo Kurkowe w Dolsku,
  - PZW Okręg w Poznaniu - Koło Nr 5 Dolsk,

- kluby sportowe:
  - Ludowy Klub Sportowy Zawisza Dolsk,
  - Uczniowski Klub Sportowy KUSY Dolsk,
  - Uczniowski Klub Sportowy Taekwondo Dolsk,
- Koła Gospodyń Wiejskich:
  - KGW w Masłowie,
  - KGW w Pokrzywnicy „Pokrzywka”,
  - KGW Międzychód „M-P-G”,
  - Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Nowieczek,
  - KGW Wieszczyzyn,
  - KGW w Dolsku,
  - KGW w Rusocinie Pod Bocianim Gniazdem,
  - KGW w Mełpinie „Mełpinianki”,
  - KGW w Lubiatówku „Lubiatówki”.

Organizacje te zajmują się m.in. szeroko rozumianą działalnością kulturalną, edukacyjną, upowszechnieniem sportu i rekreacji oraz aktywnego wypoczynku.

4.3 OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Miasta i Gminy Dolsk realizowane są przez lekarzy rodzinnych posiadających umowy z NFZ. W mieście Dolsk dostępne są dwie apteki. Pozostałe usługi medyczne, w tym lekarzy specjalistów, ambulatorium medycznego, szpitalnictwa realizowane są w Śremie i Gostyniu przez przychodnie specjalistyczne i szpitale.

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadania z szeroko pojętej pomocy społecznej w gminie Dolsk realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Dolsku, będący wyodrębnioną jednostką budżetową Gminy Dolsk powstałą na podstawie uchwały Rady Narodowej Miasta i Gminy w Dolsku Nr XIII/53/90 z dnia 23 kwietnia

1990 r. Ośrodek realizuje zadania wynikające głównie z ustawy o pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, m.in. koordynuje rozwiązanie problemów społecznych na terenie gminy.

Oferta OPS skierowana jest do mieszkańców, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

W wykonywaniu zadań Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi Gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, sądami, prokuraturą, kuratorami sądowymi, społecznymi, przedstawicielami oświaty, stowarzyszeniami i fundacjami znajdującymi się na terenie gminy oraz instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Tabela 15 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	132	113	105	97	93
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	442	358	309	261	248

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Katalog powodów umożliwiających korzystanie z pomocy społecznej został określony w art. 7 Ustawy o pomocy społecznej.

Na dzień 31.12.2020 r. w gminie Dolsk zamieszkiwało 5.908 osób. W roku 2020 pomocą społeczną objętych zostały 93 gospodarstwa domowe. W rodzinach tych było 248 osób, co stanowi 4% ogółu ludności gminy Dolsk.

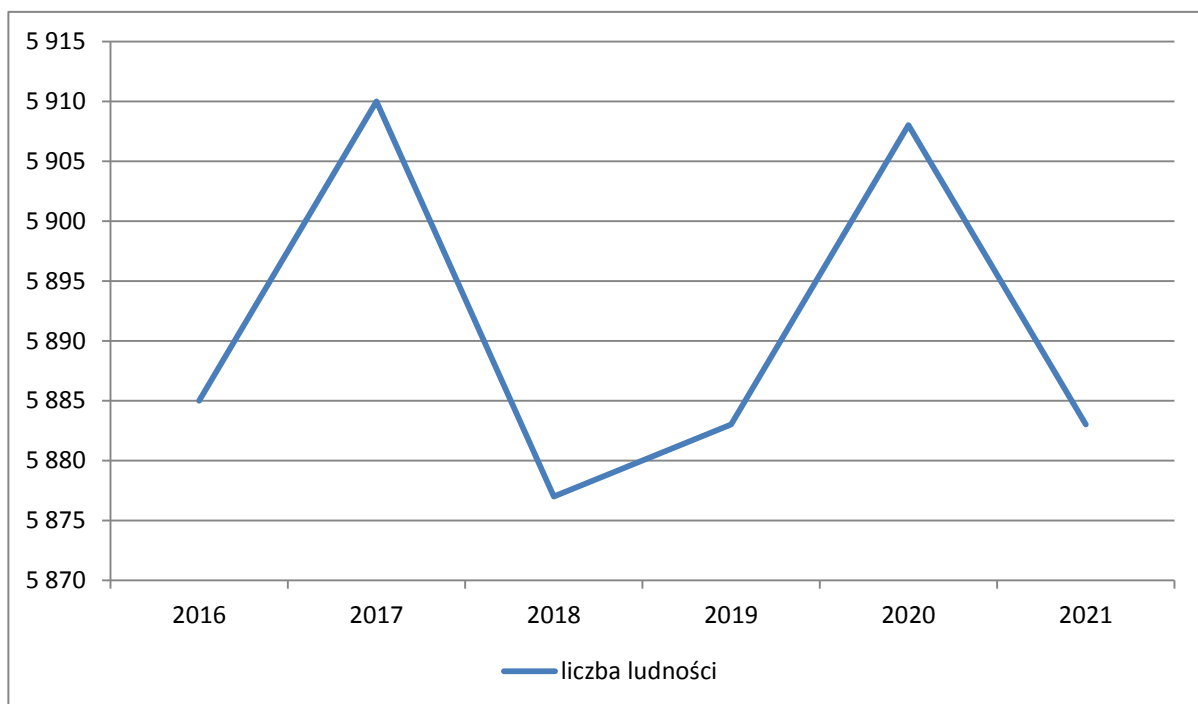
Ośrodek Pomocy Społecznej w Dolsku w związku ze swoją misją niesienia skutecznej pomocy mieszkańcom gminy Dolsk w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych duży nacisk kładzie na realizację środowiskowej pracy socjalnej tj. na pracę z lokalną społecznością poprzez stałą i ścisłą współpracę z instytucjami z terenu gminy, organizacjami pozarządowymi, identyfikowanie potrzeb i określanie kierunków rozwoju wybranych zagadnień polityki społecznej.

Na terenie gminy funkcjonuje także Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Realizuje ona cele i założenia, głównie z obszaru zdrowia publicznego, skupiając swoją uwagę na osoby uzależnione od alkoholu, ich rodziny oraz na młodzież stojącą przed wyborem zdrowego stylu życia.

5. WYZWANIA ROZWOJU

5.1 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ

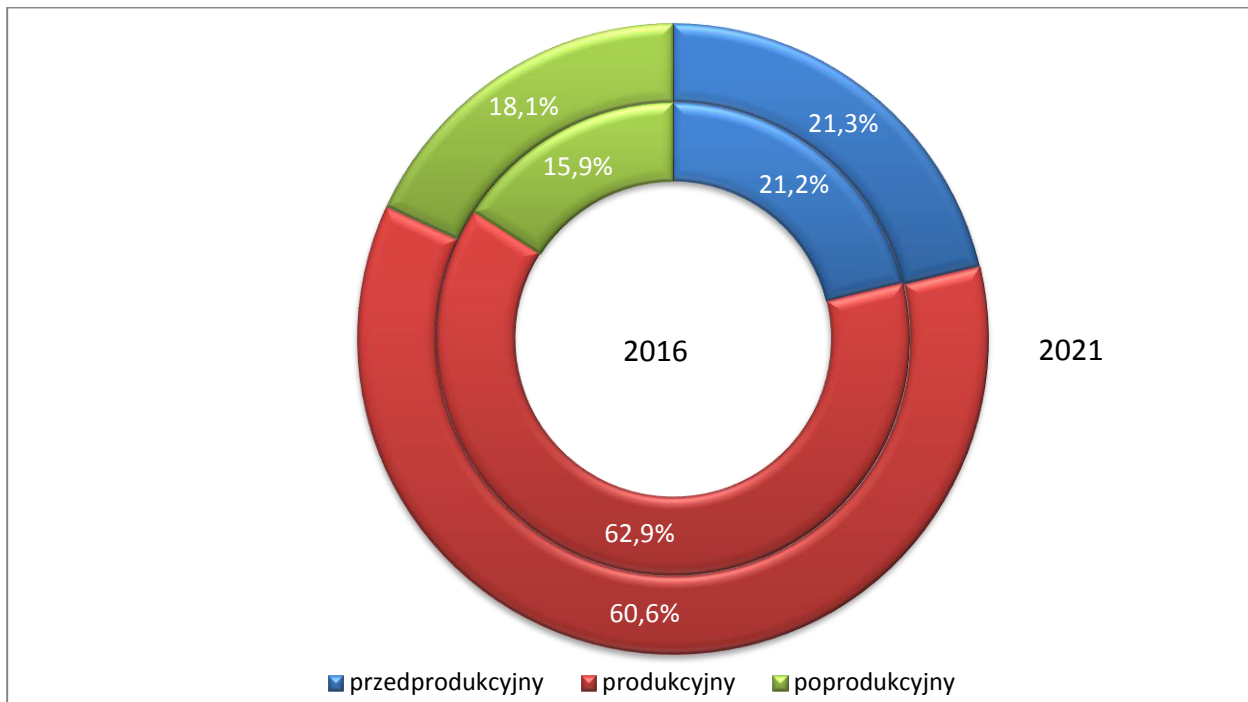
Gmina Dolsk jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie śremskim. Wg GUS w 2020 roku zamieszkała była przez 5.908 osób (9,61% ludności powiatu i 0,17% ludności województwa) Pod względem gęstości zaludnienia, gmina znajduje się na czwartym (ostatnim) miejscu w powiecie. Z diagnozy sytuacji społecznej gminy Dolsk wynika, że w ostatnim okresie liczba mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Jednak w 2021 roku pierwszy raz od lat zanotowano ujemny przyrost naturalny. Stawiając tę informację razem z ujemnym saldem migracji, stwierdzić można, że istnieje ryzyko, że liczba mieszkańców gminy w następnych latach może zacząć spadać.

Wykres 9 Zmiany liczby ludności w gminie Dolsk w latach 2016-2020

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W gminie Dolsk zmienia się struktura liczby osób w poszczególnych grupach wiekowych. Z uwagi na wydłużanie się przeciętnego trwania życia należy spodziewać się w najbliższych latach, stałego wzrostu liczby osób starszych co obrazuje poniższy diagram.

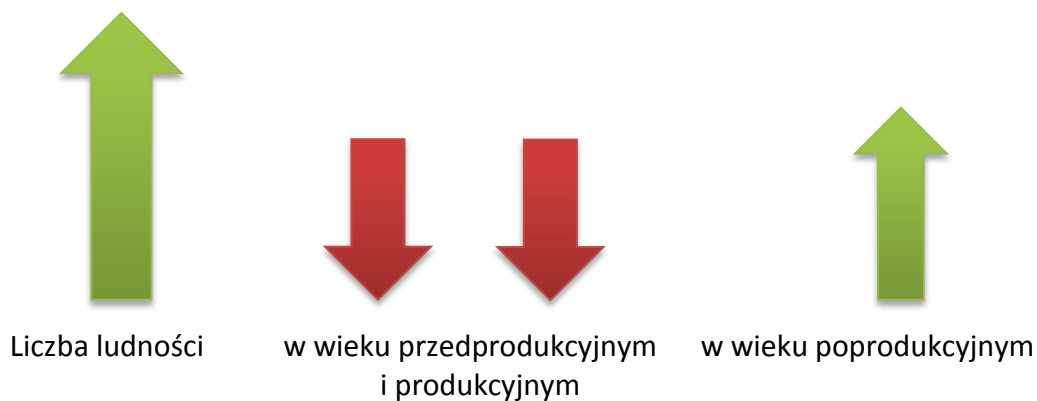

Wykres 10 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy w roku 2016 i 2021
 źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W latach 2016-2021 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na podobnym poziomie. Ma to z pewnością związek z dodatnią liczbą urodzeń (wyjątek rok 2021). Liczba osób w wieku produkcyjnym spada. Z kolei grupa osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się.

Te informacje oraz fakt, że w przyszłości grupa osób w wieku poprodukcyjnym będzie licznie zasilana przez grono osób znajdujących się aktualnie w wieku produkcyjnym, świadczy o tym, że prognozy demograficzne dla gminy Dolsk nie są korzystne. Jest to sytuacja identyczna z sytuacją kraju. Z pewnością powyższe tendencje będą wymagały przystosowania usług społecznych do potrzeb seniorów.

Według prognozy GUS na obszarze gminy Dolsk oczekiwać należy:

- Zwiększenia liczby ludności ale:
  - Spadku liczby ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
  - Wzrostu udziału w populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Pozwala to na wysunięcie wniosku, że najłabszymi stronami demografii gminy obecnie są m.in.:

- **UJEMNY PRZYROST NATURALNY,**
- **ZMNIJSZAJĄCY SIĘ UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM,**
- **UJEMNE SALDO MIGRACJI,**

co może skutkować przyrostem liczby ludzi starszych w ogólnej populacji gminy, a więc starzeniem się społeczeństwa.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest uwzględnienie w planach rozwojowych gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

W 2022 r. w gminie Dolsk funkcjonowały 3 placówki oświatowe – Szkoła Podstawowa w Dolsku, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Masłowie oraz Zespół Przedszkoli w Dolsku. Infrastruktura i baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie gminy, dla których samorząd jest podmiotem tworzącym, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są dobrze wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, sportem i rekreacją, skoncentrowane wokół Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Dolsk oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dolsku. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowej oferowanej dla każdej grupy wiekowej przez wymienione jednostki. Dużym plusem jest także w miarę szeroka baza obiektów sportowych i rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców. W gminie działa również kilka klubów sportowych, a miejscowi sportowcy osiągają sukcesy w swoich dyscyplinach.

W gminie Dolsk przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dolsku stanowiącego w środowisku lokalnym centrum usług społecznych. Oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych adresowana jest dla mieszkańców gminy. Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną gmina dostrzega również konieczność opracowania systemowych rozwiązań wsparcia seniorów, poprzez umożliwienie im korzystania z dodatkowej oferty aktywizującej społeczność, w tym z zajęć kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i usług opiekuńczych.

Gmina Dolsk, zмага się z problemem niewystarczającego dostępu do specjalistycznej opieki medycznej. Mieszkańcy gminy Dolsk w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez lokalną przychodnię lekarską. Aby skorzystać ze specjalistycznych usług mieszkańcy muszą udać się do większych ośrodków (Gostyń, Śrem, Poznań).

Na terenie gminy działa wiele organizacji społecznych, które biorą aktywny udział w życiu kulturalnym i sportowym, ale także wpływają na pozytywny wizerunek gminy Dolsk. Są to między innymi Koła Gospodyń Wiejskich, Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, a także kluby sportowe.

5.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ

Gmina Dolsk charakteryzuje się rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON, przy czym 95% z nich stanowią mikro i małe przedsiębiorstwa. Odniesienie liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pozwala przedstawić gminę na tle powiatu śremskiego i województwa wielkopolskiego. Pomimo systematycznego wzrostu wartości tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat, w gminie Dolsk wciąż działa mniej przedsiębiorstw niż średnio w gminach powiatu i województwa. Przyczyn tego można doszukiwać się m.in. w restrukturyzacji gospodarstw rolnych, wzroście mechanizacji i rezygnacji z prowadzenia działalności przez mniejsze podmioty. Ponadto lokalizacja gminy nie jest jej atutem pod względem potrzeb większych przedsiębiorstw, które szukają przede wszystkim miejsc z dobrym dostępem do tras szybkiego ruchu.

Ze względu na dominujący rolniczy charakter gminy, największe przedsiębiorstwa na jej terenie związane są z działalnością okołorolniczą, przetwórczą i handlową. Dostrzega się przebranzawianie mniejszych gospodarstw rolnych na produkcje okołorolnicze.

Brak dużego przemysłu powoduje, że teren gminy Dolsk jest atrakcyjny dla ludzi lubiących czynny wypoczynek, zbieraczy runa leśnego, wędkarzy i myśliwych. W okolicach lasów oraz na terenach wiejskich panują cisza i spokój. Ze względu na walory turystyczne gminy wskazany byłby na tym obszarze rozwój rolnictwa ekologicznego, które może być mechanizmem umożliwiającym rozwój agroturystyki. Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną (głównie dla zaopatrzenia chłonnego rynku zbytu). Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

Gmina Dolsk charakteryzuje się porównywalnym poziomem bezrobocia do średniej wojewódzkiej i powiatowej. Od 2013 roku zauważa się systematyczny spadek bezrobocia w gminie, przy stałym spadku średniej dla powiatu.

Przez teren gminy Dolsk przebiegają dogodne szlaki komunikacyjne tj. drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne. Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe.

Gmina jest prawie w całości zwodociągowana. Nieliczni mieszkańcy korzystają z przydomowych studni. Zadanie zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Dolsk jest realizowane poprzez trzy stacje wodociągowe zlokalizowane w Dolsku, Małachowie i Wieszczyźnie. Systematycznie wzrasta liczba przyłączy wodociągowych co wpływa na zwiększenie liczby ludności korzystającej z sieci.

Działalność w zakresie odprowadzania ścieków oraz wywozu nieczystości płynnych realizowana jest poprzez oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Dolsku przy ul. Kościańskiej, pompownię wraz z punktem zlewnym przy ul. Św. Ducha oraz 10 przepompowni strefowych. W nieskanalizowanych miejscowościach gminy ścieki są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych na nieczystości płynne i okresowo wywożone do oczyszczalni. Z diagnozy wynika, że sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy. Są to działania zdecydowanie proekologiczne.

Gmina Dolsk jest podłączona do sieci gazowej. Obecnie nie ma planów uwzględniających rozbudowę sieci. Dostęp do sieci gazowej wpływa między innymi na polepszanie jakości powietrza, ze względu na zmniejszenie wykorzystywania tradycyjnych form ogrzewania gospodarstw domowych.

Organizacja gospodarki odpadami odbywa się poprzez odbiór odpadów niesegregowanych (zmieszanych), bioodpadów oraz odpadów segregowanych bezpośrednio z nieruchomości. Możliwe jest także przekazywanie odpadów segregowanych do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Dolsku. Dostrzega się potrzebę kontynuowania edukacji ekologicznej i podnoszenia świadomości mieszkańców w tym zakresie.

W związku z nowelizacją ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych należy ponownie rozpoznać możliwości budowy i rozwoju instalacji farm wiatrowych na terenie gminy Dolsk w miejscach do tego wyznaczonych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dolsk.

Gmina Dolsk podejmuje działania związane z walką ze zmianami klimatu oraz mające na celu ochronę środowiska. Mieszkańcy mają możliwość otrzymania dofinansowania do wymiany wysokoemisyjnych pieców na bardziej ekologiczne rozwiązania.

W latach 2016-2020 zauważalna była tendencja wzrostowa dotycząca dochodów do budżetu Gminy. W ślad za tym, zwiększały się również wydatki. Wynik budżetu był w analizowanych latach na dodatnim poziomie. Analizując kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia w kolejnych latach, stwierdza się możliwość obsługi dodatkowych zobowiązań.

5.3 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI PRZESTRZENNEJ

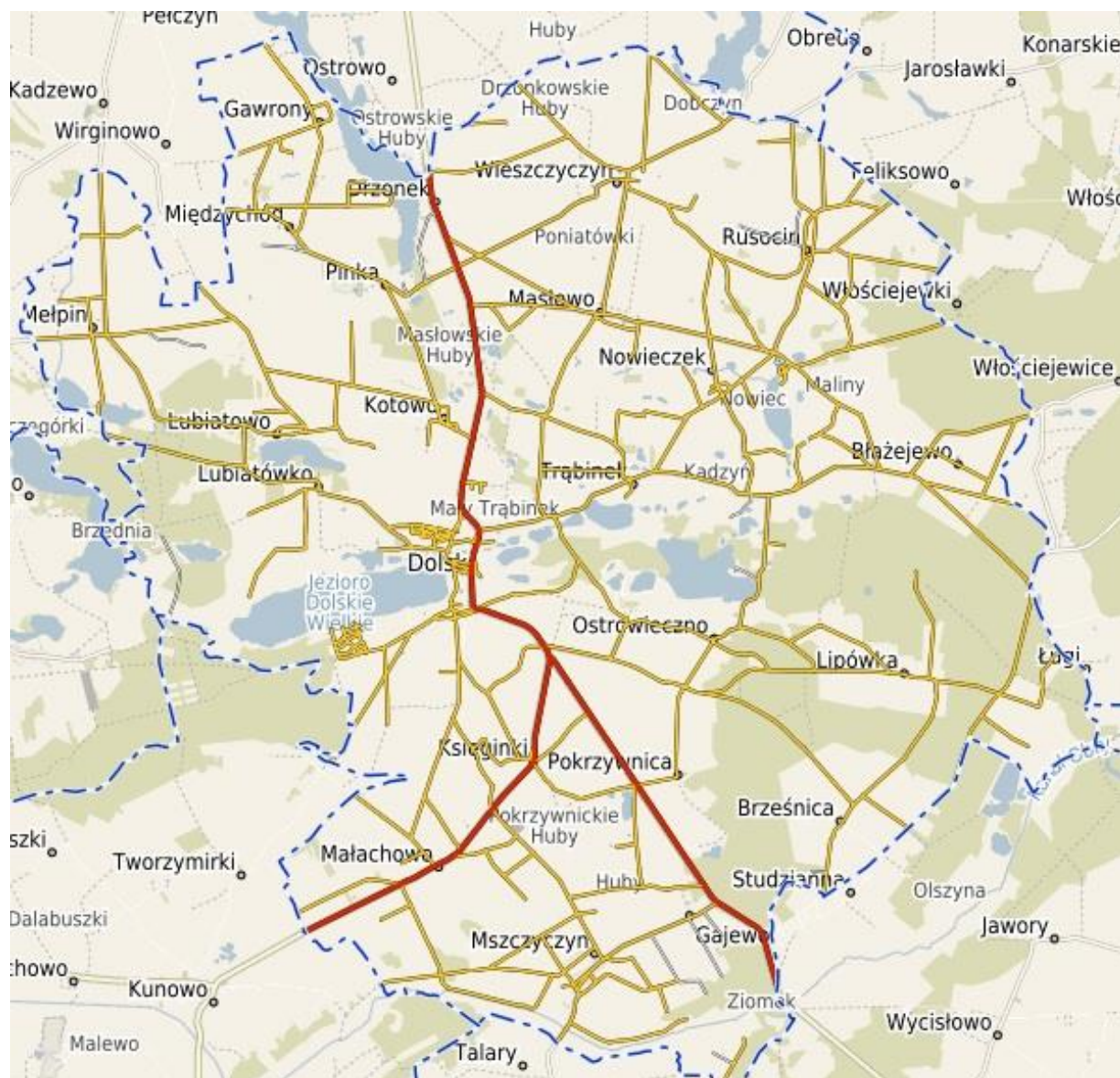
Gmina Dolsk leży w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie śremskim.

Dolsk jest jednym z najmniejszych miasteczek w województwie wielkopolskim. Położony w dolinie na przesmyku między jeziorami: Dolskim Wielkim i Dolskim Małym oraz przy drodze wojewódzkiej E434 Poznań - Rawicz. Brak przemysłu oraz ładne położenie wśród jezior Pojezierza Krzywińskiego i zalesionych wzniesień Pagórków Dolskich nadają mu duże walory turystyczne.

Obszar gminy posiada niezwykle walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz bardzo dobry stan środowiska. Cechy te wyraźnie predestynują go do rozwoju turystyki i rekreacji. Dodatkowo lesistość gminy Dolsk w 2021 roku wynosiła 19,1%. Mała ilość zakładów przemysłowych na terenie gminy sprawia, że środowisko naturalne jest wolne od skażeń.

Rysunek 9 Gmina Dolsk na tle województwa wielkopolskiego i powiatu śremskiego
źródło: opracowanie własne

Rysunek 10 Gmina Dolsk
 źródło: <https://dolsk.e-mapa.net/>

Na terenie gminy występuje rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu i pomniki przyrody. Na obszarze gminy nie wykorzystuje się w pełni możliwości i potencjału do rozwoju turystyki i agroturystyki. Jedną z barier rozwojowych jest skąpa baza turystyczna charakteryzująca się niewystarczającą liczbą miejsc noclegowych.

Jeziorność gminy wynosi około 3%. Jeziora koncentrują się w środkowej i północno-zachodniej części. Największe to: Grzymisławskie - 183,9 ha (73,13 ha na granicach Gminy), i Dolskie Wielkie (183,0 ha).

Zdjęcie 12 Jezioro Dolskie Wielkie oraz Plaża Miejska w Dolsku, odnowiona w 2011 r.
źródło: Urząd Miasta i Gminy Dolsk

Zgodnie z obowiązującym Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry wszystkie jednolite części wód powierzchniowych poza Jeziorem Ostrowieczno charakteryzują się złym stanem wód, są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego, dla których ustalono odstępstwo od osiągnięcia tego celu z uwagi na brak możliwości technicznych. Dla Jeziora Ostrowieczno nie ustalono stanu wód z uwagi na brak monitoringu i z tego względu została wyznaczona jako część wód jest niezagrożona, nieposiadająca derogacji. Według ustaleń przedmiotowego dokumentu jednolite części wód podziemnych, obszarowo związane z Miastem i Gminą Dolsk są w stanie dobrym, zarówno pod względem stanu chemicznego jak i ilościowego ale tylko jedna PLGW600061, nie jest zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego. Obie jednolite podziemne nie posiadają derogacji.

W łącznym zestawieniu gmina Dolsk klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodnie z art. 68 ustawy - Prawo wodne). Planowanie nowych działań inwestycyjnych w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi być poprzedzone szeregiem analiz, a dotyczące ich warunki i procedury muszą być zgodne z aktualnie

obowiązującymi przepisami środowiskowymi, jak też być adekwatne do potrzeb w zakresie kształtowania retencji. Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Gmina na swoim terenie posiada wiele obiektów zabytkowych, w oparciu o które można rozwinąć rekreację oraz turystykę pieszo-rowerową.

Utworzenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową pozwoli zaspokoić rosnące zapotrzebowanie. Głównym celem przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Rozwój powinien się ściśle wiązać z potencjałem demograficznym gminy i przebiegać etapowo. W pierwszej kolejności należy dążyć do uzupełniania i uporządkowania struktury istniejącej zabudowy, a dopiero po odpowiednim wypełnieniu tej przestrzeni przystępować do zagospodarowania terenów niezainwestowanych. Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać ochronę ładu przestrzennego, zachować harmonię przestrzenną oraz odpowiednią skalę i proporcje zabudowy. Nie można zapominać o wyposażeniu nowych obszarów w niezbędną infrastrukturę techniczną podnoszącą jakość życia mieszkańców.

Wyraźnie wyodrębnionym przestrzennie elementem są lasy. Główne kompleksy pełnią przede wszystkim rolę ekologiczną. Pozytywny wpływ lasu na środowisko przejawia się przede wszystkim w kształtowaniu i ochronie gleb i powietrza, stabilizującym oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, czyli wpływem na obieg wody, opady, wiatry, temperaturę, mikroklimat, erozję gleb. Równie istotne jest oddziaływanie na jakość życia (jakość powietrza, czystość wód powierzchniowych, wypoczynek, turystykę, wartości estetyczne, krajobrazowe, kulturalne).

Na terenie gminy Dolsk obowiązuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dolsk zatwierdzone Uchwałą Nr XXVIII/158/05 Rady Miasta i Gminy Dolsk z dnia 17 maja 2005 roku. Około 3% powierzchni gminy objęte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

5.4 OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWCH

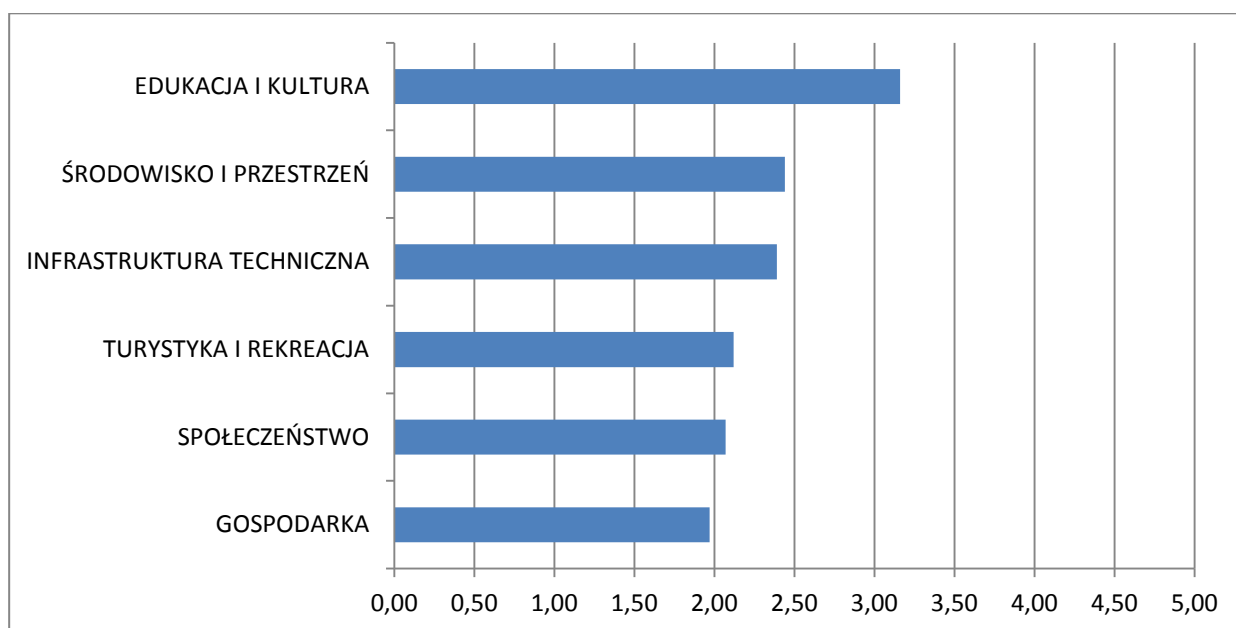
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego gminy Dolsk przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie papierowej oraz kwestionariusza online. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz

określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w marcu i kwietniu 2022 roku.

Respondenci oceniali poszczególne zagadnienia z zakresu 6 pogrupowanych obszarów działalności Gminy: społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Większą część respondentów stanowiły kobiety (60,8%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 25-35 i 36-50 lat – 34,8%. Dominowały osoby z Dolska. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik nr 2 do opracowania.

5.4.1 OCENA SYTUACJI GMINY

W pierwszej części ankiety respondenci oceniali podstawowe obszary działalności Gminy w skali od 1 do 5, gdzie 1 stanowi ocenę najniższą, a 5 to ocena najwyższa. Wśród mieszkańców gminy Dolsk, najwyższe oceny otrzymał dział związany z edukacją i kulturą. Zagadnienia dotyczące gospodarki i społeczeństwa ocenione zostały zdecydowanie niżej.

Wykres 11 Poziom rozmiar rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Tabela poniżej przedstawia najlepiej i najgorzej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został dostęp do żłobków / klubów malucha (1,21 pkt) i dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,48 pkt). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem z dostępem do badań profilaktycznych, warunkami prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy, czystością

wód powierzchniowych i terenów przylegających, stanem dróg w gminie czy też systemem ścieżek rowerowych.

Tabela 16 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

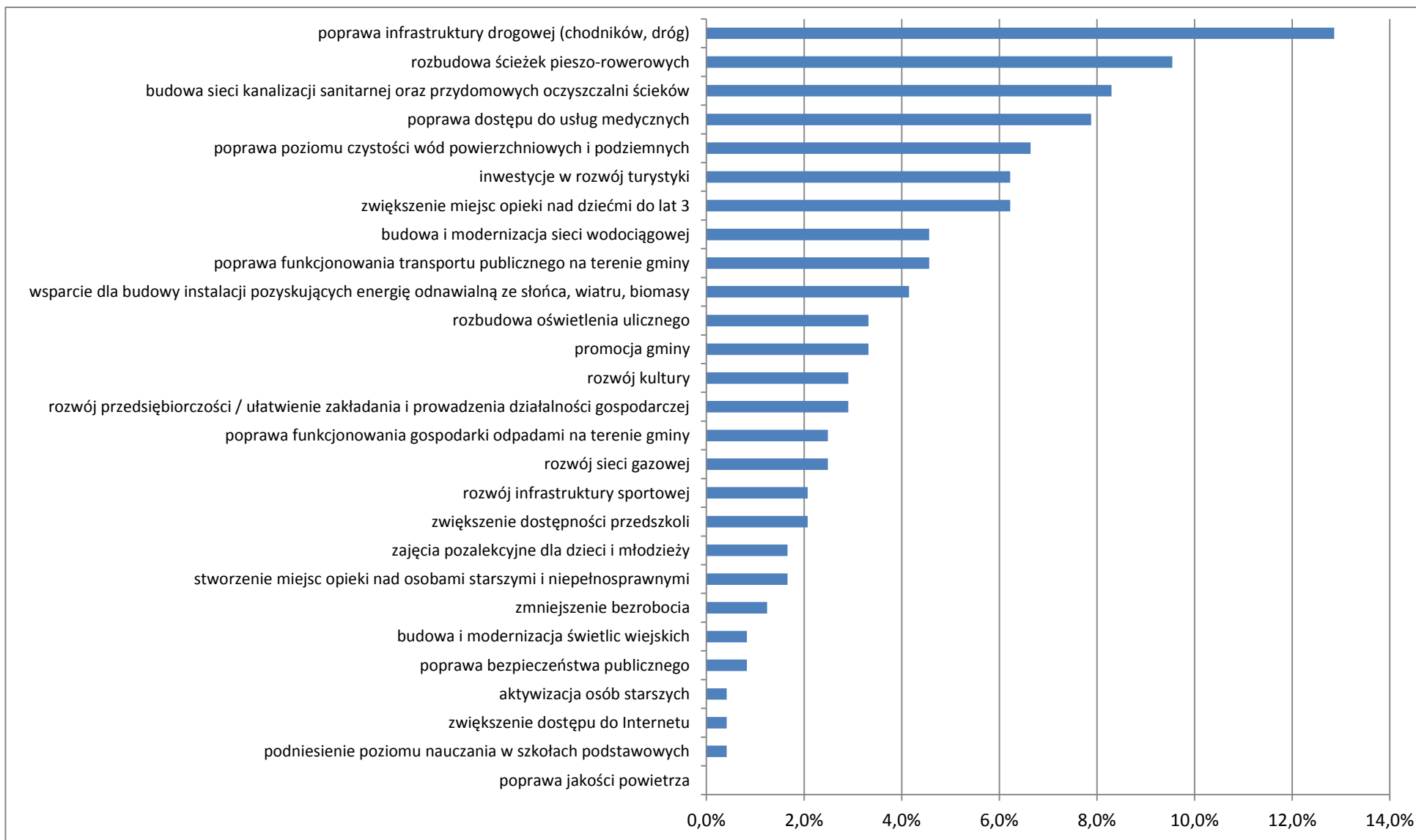
Obszar	Najlepiej oceniane	Najgorzej oceniane
SPOŁECZEŃSTWO	Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy	Dostęp do żłobków / klubów malucha
GOSPODARKA	Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Narażenie na hałas	Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Dostęp do Internetu w gminie	Stan dróg w gminie
TURYSTYKA I REKREACJA	Atrakcyjność turystyczna gminy	Poziom bazy gastronomicznej
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie (godziny i dni otwarcia, itp.)

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Zdecydowanie najlepiej oceniono dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,96 pkt) oraz jakość edukacji przedszkolnej w gminie (3,86 pkt).

5.4.2 PRIORYTETY ROZWOJOWE

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe gminy.

Wykres 12 Główne priorytety rozwoju gminy Dolsk według ankietowanych
 źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej, rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, poprawa dostępności usług medycznych. Mieszkańcy zwracają także uwagę na kwestie związane z poprawą czystości wód powierzchniowych, inwestycje w rozwój turystyki oraz otwarcie żłobka.

Jako najczęściej pojawiające się refleksje, uwagi, spostrzeżenia, rekomendacje, pomysły, propozycje projektów wskazywano:

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- rozwój turystyki,
- budowa ścieżek rowerowych,
- aktywne poszukiwanie inwestorów,
- stworzenie spójnej koncepcji rozwoju gminy,
- zła jakość powietrza w sezonie zimowym,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- niskie ciśnienie wody w sezonie letnim,
- lepsze wykorzystanie środków zewnętrznych,
- słaba dostępność usług medycznych specjalistycznych, ale także ograniczony dostęp do usług transportowych i edukacyjnych,
- brak pomysłu na gminę,
- odpływ mieszkańców,
- powołanie zespołu osób do pozyskiwania i rozliczania dodatkowo pozyskanych środków lub zlecenia na zew. firmom konsultingowym przygotowywania projektów dla gminy,
- powołanie komórki zajmującej się nowymi inwestycjami,
- brak wsparcia dla przedsiębiorców,
- zapewnienie edukacji dla dzieci na najwyższym możliwym poziomie (budowa nowej szkoły, rozwój oferty edukacyjnej, rozszerzenie możliwości uczestnictwa w zajęcia pozalekcyjnych, przeniesienie przedszkola do budynku obecnej szkoły podstawowej i otwarcie żłobka również w tymże miejscu),
- stworzenie oferty zajęć kulturalnych i sportowych dla mieszkańców (stworzenie ośrodka kultury i rekreacji), stworzenie stanowiska promotora gminy odpowiedzialnego za rozwój turystyki, sprowadzanie i stwarzanie możliwości

inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, aktywne szukanie inwestorów, promowanie gminy itd.,

- rozwój infrastruktury sportowej, między innymi oświetlenie boiska,
- otwarcie żłobka,
- zapewnienie transportu publicznego dla miejscowości oddalonych od głównych dróg.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują, że kluczowe dla rozwoju i wymagające interwencji obszary to:

- **POPRAWA DOSTĘPU DO USŁUG MEDYCZNYCH, ZARÓWNO PODSTAWOWYCH JAK I SPECJALISTYCZNYCH,**
- **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GŁÓWNIEM W ZAKRESIE ŚCIEŻEK ROWEROWYCH, DRÓG I CHODNIKÓW, KANALIZACJI,**
- **POPRAWA CZYSTOŚCI WÓD (PRZEDE WSZYSTKIM JEZIORA DOLSKIE WIELKIE),**
- **ROZWÓJ TURYSTYKI I AKTYWNE SZUKANIE INWESTORÓW.**

5.5 KONSULTACJE SPOŁECZNE

Konsultacje społeczne to proces, w którym przedstawiciele władz prezentują obywatelom projekty przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie codzienne obywateli. Konsultacje nie ograniczają się jednak tylko do przedstawienia tych planów, ale także do wysłuchania opinii na ich temat, modyfikowania projektów i informowania o ostatecznej decyzji. Konsultacje społeczne są istotnym elementem demokratycznego państwa prawa.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”.

„Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032” została sporządzona jako dokument wieloletni, planistyczny zawierający zespół działań których celem jest zrównoważony rozwój pozwalający zarówno rozwiązywać problemy, jak i tworzyć podstawy rozwoju w obszarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Jest dokumentem zrealizowanym w celu osiągnięcia harmonijnego, wielostronnego rozwoju gminy oraz nakreślającym główne cele i kierunki przyszłego rozwoju gminy, uwzględniającym potrzeby społeczności lokalnej. Strategia winna być realizowana poprzez przygotowanie nowych i modyfikowanie już prowadzonych działań na terenie gminy Dolsk. Działania te porządkuje się w programy odpowiadające celom strategicznym.

Na podstawie Zarządzenia nr 49/2022 Burmistrza Miasta i Gminy Dolsk z 20 czerwca 2022 r. w dniach 20.06.2022 r.-25.07.2022 r. przeprowadzone zostały konsultacje społeczne celem zebrania opinii, uwag i propozycji mieszkańców Miasta i Gminy Dolsk, sąsiednich gmin i ich związków oraz lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych.

Projekt dokumentu zamieszczono na: tablicy ogłoszeń i stronie internetowej (www.dolsk.pl) Urzędu Miasta i Gminy w Dolsku oraz Biuletynie Informacji Publicznej (<http://www.bip.dolsk.pl/>).

Wszystkie opinie, uwagi oraz propozycje zmian należało zgłosić pisemnie według załączonego do ogłoszenia o konsultacjach Formularza Konsultacyjnego na: adres poczty elektronicznej umig@dolsk.pl, osobiście w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Dolsk lub przesać do Urzędu za pośrednictwem poczty na adres Urząd Miasta i Gminy Dolsk, Plac Wyzwolenia 4, 63-140 Dolsk.

W sali widowiskowej w Dolsku 14 lipca 2022 roku o godzinie 16:00 odbyło się spotkanie otwarte, umożliwiające omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji dotyczących projektu Strategii.

W związku z powyższym zgłoszono jedną propozycję zmian do projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”:

- Uwzględnienie w Strategii (dodanie zapisów) dotyczących poznania możliwości budowy i rozwoju instalacji farm wiatrowych na terenie gminy Dolsk w związku z nowelizacją ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Uwagę uwzględniono w Strategii.

Ponadto na etapie tworzenia dokumentu Strategii był on wielokrotnie konsultowany i omawiany z pracownikami Urzędu Miasta i Gminy w Dolsku. Przeprowadzono także badanie ankietowe dostępne dla wszystkich mieszkańców i interesariuszy. Z tych źródeł uzyskano wiele wartościowych informacji oraz wyciągnięto wiele wniosków, które zostały wykorzystane w Strategii. Należy zauważyć, że Strategia ze swej istoty jest dokumentem o dużej skali ogólności, dlatego czasem prezentuje złożone wnioski bez szczegółowego umiejscowienia. Ponadto należy zaznaczyć, że postulaty wybiegające poza ustawowe możliwości działania samorządu gminnego nie mogą zostać uwzględnione w Strategii, natomiast są cenną informacją dla władz gminy pozwalającą prowadzić działania wspierające potrzeby mieszkańców.

W trakcie trwania konsultacji pozyskano także pozytywną opinię dotyczącą projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032” wydaną przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Ponadto Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem nr WOO-III.410.557.2022.PW.1 z dnia 29 lipca uznał mając na uwadze uwarunkowania określone w art. 49 ustawy ooś, że dla projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032” możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem nr DN-NS.9011.816.2022 z dnia 26 lipca 2022 r. także uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”.

5.6 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki gminy;
- dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Urzędu Miasta i Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz ze źródeł zewnętrznych;
- wyniki badań ankietowych;

Analizę SWOT dla gminy Dolsk przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 17 Analiza SWOT: mocne i słabe strony

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie Gminy; • Brak uciążliwego przemysłu; • Współpraca z sąsiadującymi gminami i powiatami; • Dobrze działające rolnictwo; • Kultywowanie tradycji; • Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; • Potencjał obszarów przyrodniczych; • Cenne zabytki kultury; • Przedsiębiorczość mieszkańców; • Szlaki turystyczno-rekreacyjne; • Spokojna i bezpieczna okolica odpowiednia dla migracji rodzin z dziećmi i osób starszych; • Liczne miejsca aktywności sportowej; • Sprawny samorząd; • Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych; • Zorganizowany system wywozu odpadów komunalnych; • Możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych; • Dobry stan techniczny obiektów szkolnych i ich wyposażenia; • Pracownie komputerowe w szkołach; • Sprawnie działający system ochrony przeciwpożarowej i ratowniczy; • Aktywne organizacje pozarządowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niepełne wykorzystanie terenów leśnych i obszarów przyrodniczych; • Wąskie odcinki dróg, częściowy brak chodników; • Niewystarczająca ilość środków na remonty i modernizację infrastruktury drogowej; • Silny indywidualizm mieszkańców, brak poczucia konieczności wspólnego działania dla ogólnego dobra/rozwoju; • Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; • Niewystarczające środki na dofinansowanie oświaty i kultury; • Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych; • Zła sytuacja demograficzna (ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, starzenie się społeczeństwa); • Niezadawalający dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; • Zanieczyszczone jeziora, • Brak żłobka, • Zanieczyszczenia środowiska charakterystyczne dla obszarów wiejskich – niska emisja, odpływ biogenów do wód powierzchniowych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18 Analiza SWOT: szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność programów edukacyjnych i pomocowych dla rolników i przedsiębiorców; • Dostępność środków zewnętrznych co wspierałoby: powstawanie nowych miejsc pracy, specjalizację gospodarstw rolnych, poprawę infrastruktury; • Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie kapitału wewnętrznego i zewnętrznego; • Wykorzystanie i wzmocnienie inicjatywy społeczności gminy (m.in. poprzez dostarczanie szeroko rozumianej informacji); • Rozwój turystyki i agroturystyki (w tym min. budowa ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych); • Rozwój gospodarstw ekologicznych (tradycje, bliskość rynku zbytu); • Promocja gminy (min. poprzez organizowanie cyklicznych corocznych imprez promujących gminę); • Rozwój budownictwa jednorodzinnego ; • Współpraca z otoczeniem i zagranicą w zakresie pozyskiwania informacji na temat rozwoju, promocji itp.; • Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwoju; • Wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo dla rozwoju turystyki z zachowaniem ochrony środowisk naturalnych; • Rozwój turystyki kilkudniowej i weekendowej; • Pozyskanie zewnętrznych inwestorów strategicznych; • Wprowadzenie preferencji podatkowych dla podmiotów gospodarczych inwestujących w gminie; • Wzrost dochodów firm i gminy poprzez aktywizację gospodarczą terenów wiejskich; • Poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury; • Dalsze wyposażanie gminy w sieć kanalizacyjną; • Budowa obwodnicy Dolska; • Wyposażenie gminy w sieć gazową; • Duże możliwości rozwoju sportu przy wykorzystaniu już istniejącej infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek przyrostu naturalnego (starzenie się społeczeństwa gminy); • Atrakcyjność dużych miast, głównie dla ludzi młodych, absolwentów szkół, co skutkuje ich migracją • Konkurencja innych obszarów; • Wypieranie małych gospodarstw rolnych przez wielkoobszarowe • Niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; • Ograniczenie dostępnych środków przeznaczonych na oświatę i kulturę; • Pandemie; • Niestabilna polityka fiskalna państwa wobec małych i średnich firm; • Brak stabilności przepisów prawa, zwłaszcza dotyczących samorządów.

Źródło: opracowanie własne

6. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU

6.1 MISJA I WIZJA

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary wymagające poprawy. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące kierunek w jakim dąży samorząd. Misja samorządu w zwięzły sposób precyzuje istotę jego działań i podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy. Uwzględniając przyjęte założenia misja gminy Dolsk brzmi następująco:

MISJĄ MIASTA I GMINY DOLSK JEST STWORZENIE SPOKOJNEJ I BEZPIECZNEJ PRZESTRZENI DO ZAMIESZKANIA, ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, POPRZEZ AKTYWNA WSPÓŁPRACĘ MIESZKAŃCÓW, INSTYTUCJI SAMORZĄDOWYCH I INNYCH GRUP SPOŁECZNYCH.

Tak określona misja pozwala na wyznaczenie wizji gminy, rozumianej jako projekcja stanu, do jakiego dąży społeczność lokalna i reprezentująca ją władza samorządowa w perspektywie najbliższych lat. Wizja gminy Dolsk to:

MIASTO I GMINA DOLSK ROZWIJA SIĘ W MYŚL ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. MIESZKAŃCY MAJĄ DOSTĘP DO MIEJSC PRACY, EDUKACJI, OPIEKI ZDROWOTNEJ, KULTURY I WYPOCZYNKU ORAZ ZAPEWNIONE JEST CZYSTE ŚRODOWISKO I POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA. GOSPODARKA GMINY, LOKALNY KAPITAŁ SPOŁECZNY I CORAZ WYŻSZY POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH GWARANTUJĄ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY.

Jedną z podstawowych wartości, jaką kieruje się gmina Dolsk jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim swoim mieszkańcom, bez względu na wiek czy status społeczny. Bezpieczeństwo to rozumiane jest nie tylko w zakresie eliminowania przestępczości, ale przede wszystkim zapewnienia stabilnego rozwoju gminy i jej mieszkańców w oparciu o wysokiej jakości edukację, infrastrukturę i gospodarkę. Należy podejmować wszelkie wysiłki, aby w gminie nie dopuścić do spadku liczby mieszkańców. Gwarancja wygody, dostępu do usług opiekuńczych, społecznych, a także możliwość realizacji swoich pasji i rozwoju zawodowego, w połączeniu ze

strefami do wypoczynku i korzystania z kultury, mają szansę przyciągnąć nowych mieszkańców i zatrzymać odpływ obecnych.

Realizacji wizji **rozwoju** towarzyszy ścisła współpraca władz gminy i jednostek organizacyjnych z instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy, wsparcie i zaangażowanie mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, wreszcie współpraca z samorządem powiatu i województwa. Tylko efektywne wykorzystanie potencjałów i aktywności wszystkich interesariuszy daje szansę na pomyślny i trwały rozwój gminy Dolsk.

6.2 CELE STRATEGICZNE

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu gminy Dolsk, jej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w wizji rozwoju, określono 3 cele strategiczne, którymi są:

- **CEL 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA**
- **CEL 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY**
- **CEL 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW**

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 19 Cele strategiczne i operacyjne

CELE STRATEGICZNE		
CEL 1: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska	CEL 2: Rozwój gospodarczy Gminy	CEL 3: Poprawa jakości życia mieszkańców
CELE OPERACYJNE		
1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	2.1 Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy	3.1 Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji
1.2 Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy	2.2 Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego	3.2 Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego
1.3 Zapewnienie czystego środowiska w Gminie	2.3 Rozwój turystyczny i promocja Gminy	3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej

Źródło: opracowanie własne

Cele strategiczne gminy Dolsk odwzorowują obszary rozwojowe w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane

w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

6.2.1 CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 1 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **1.1. POPRAWA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ;**
- **1.2. ZRÓWNOWAŻONA POLITYKA PRZESTRZENNA NA OBSZARZE GMINY;**
- **1.3. ZAPEWNIENIE CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE.**

Niezbędnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest optymalna sieć dobrej jakości infrastruktury komunikacyjnej. Dzięki jej zapewnieniu, nie tylko zwiększają się możliwości gospodarcze obszaru, ale także podnosi się jakość życia mieszkańców, ich zadowolenie i wygoda (np. budowa obwodnicy Dolska). Jakość projektowanej infrastruktury i jej zmian rzutuje w dużym stopniu na życie codzienne lokalnej społeczności. Zaznaczyć należy, że drogi i pozostałe ciągi komunikacyjne, zarówno gminne jak i powiatowe, są w większości na dobrym poziomie. Jednak coraz większa liczba aut je użytkujących w połączeniu z maszynami rolniczymi wpływa na stopniowe pogarszanie się pewnych fragmentów dróg. Nawierzchnie drogowe są uszkodzane także przez występujące coraz częściej anomalie pogodowe jak duże mrozy lub bardzo wysokie temperatury. Mając na uwadze dalszy rozwój gminy Dolsk, należy dalej rozwijać sieć drogową, zarówno w zakresie własnej działalności, jak i współpracy z innymi samorządami.

Zrównoważony rozwój gminy musi iść w parze z przemyślanym i systematycznym rozwojem przestrzennym. Powinien on wynikać z potrzeb mieszkańców i możliwości samorządu, przy uwzględnieniu dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Polityka przestrzenna musi być również nakierowana na zapewnienie terenów i wspieranie budownictwa mieszkaniowego, zagospodarowanie i rewitalizację wymagających tego części gminy, a także zapewnienie przestrzeni dla odnawialnych źródeł energii.

Niezwykle istotnym zagadnieniem poruszonym w obrębie tego obszaru strategicznego jest ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu. Przewiduje się zmniejszenie emisji pochodzącej z tradycyjnych metod ogrzewania budynków, dzięki wykorzystaniu dostępnych

środków zewnętrznych i kontynuację programu gminnego. Poza ochroną powietrza, ważne jest również podejmowanie działań z zakresu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, które narażone są na zanieczyszczenia nie tylko komunalne, ale przede wszystkim rolnicze, związane z nadużywaniem nawozów sztucznych, nieodpowiednim sytuowaniem pasz, kiszzonek i innych elementów związanych z produkcją rolną. Zachodzące zmiany klimatu coraz częściej oddziałują na każdą gałąź życia społecznego. Należy więc wspierać działania mające na celu ich przeciwdziałanie oraz adaptację do tych zmian, które już postępują i są widoczne. Wymienić tutaj można działania z zakresu wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zwiększenia bioróżnorodności, retencji wodnej.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 20 Cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, Aktywna współpraca z powiatem śremskim w celu rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych, w tym przylegających chodników, ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej, Podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzanie nawierzchni, Rozbudowa szlaków pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. przystankami, odpowiednim oznakowaniem, Dalsze prace związane z planowaną obwodnicą Dolska. 	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy (drogi gminne i powiatowe), poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie Gminy, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Gminy, zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego. 	<ul style="list-style-type: none"> długość zmodernizowanych dróg gminnych (km), liczba nowych obiektów (szt.), długość zmodernizowanych dróg i ciągów pieszo-rowerowych we współpracy z powiatem śremskim (km), długość utwardzonych dróg polnych (km), długość szlaków pieszo-rowerowych na terenie Gminy (km), liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym np. wiat, przystanków, tablic informacyjnych (szt.).
1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy	<ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, zabytków), Bieżąca aktualizacja dokumentów z zakresu planowania przestrzennego, w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> poprawa estetyki i funkcjonalności reprezentatywnych obiektów gminnych poprzez ich rewitalizację, zapewnienie miejsc do odpoczynku i integracji mieszkańców, usystematyzowanie polityki przestrzennej, kierowanie się zaktualizowanymi dokumentami planistycznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> zrewitalizowane obiekty (szt.) postępy w aktualizacji dokumentów z zakresu planowania przestrzennego (%).
1.3 Zapewnienie czystego środowiska w Gminie	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i remont sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej (wraz z hydroforniami) w kolejnych miejscowościach Gminy, Remonty i modernizacja oczyszczalni ścieków, Termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie poprawnej segregacji odpadów i odpowiedniego gospodarowania odpadami, 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie atrakcyjności Gminy, zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, spełnienie wymaganych poziomów recyklingu, zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej, 	<ul style="list-style-type: none"> długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km), długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km), udział odpadów segregowanych w stosunku do całości wyprodukowanych odpadów (%), liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.), energia uzyskana z farm

	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, m.in. poprzez kontynuację programu dopłat do wymiany pieców, • Promocja i wsparcie procesu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w tym pompy ciepła, energia słoneczna, wiatrowa), • Dalszy rozwój instrumentów wykorzystujących energię odnawialną (np. farmy fotowoltaiczne itp), • Rozpoznanie możliwości, stworzenie planów, budowa farm wiatrowych w miejscach wyznaczonych w Studium, • Systematyczne wymiany oświetlenia ulicznego; • Odpowiednie utrzymanie systemów melioracyjnych cieków wodnych, we współpracy z Wodami Polskimi, • Zwiększenie retencji wodnej na obszarze Gminy, • Zwiększenie kontroli nad zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych (np. poprzez szkolenia dla rolników • Promocja i wsparcie nowych nasadzeń krzewów i drzew, w szczególności miododajnych w celu zwiększenia bioróżnorodności. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa ekologicznego wizerunku Gminy, • rozwój fotowoltaiki; • dywersyfikacja źródeł pozyskiwania energii; • poprawa bezpieczeństwa na drogach, • zmniejszenie zużycia energii, • zmniejszenia skutków skrajnych zjawisk hydrologicznych zachodzących na skutek zmian klimatycznych i pustoszczenia regionu 	<p>fotowoltaicznych i wiatrowych (MWh);</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy (szt.), • liczba nowych sadzonek drzew wprowadzonych do ekosystemów gminnych (szt.), • liczba budynków objętych termomodernizacją (szt), • liczba nowych obwodów oświetleniowych (szt.)
--	--	---	--

Źródło: opracowanie własne

6.2.2 CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 2 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **2.1. ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA ZASOBACH GMINY;**
- **2.2. OCHRONA I PROMOCJA DZIEDZICTWA LOKALNEGO;**
- **2.3. ROZWÓJ TURYSTYCZNY I PROMOCJA GMINY.**

Na jakość życia mieszkańców gminy duży wpływ ma stan gospodarki i sytuacja na rynku pracy. Odpowiednio wysokie zarobki mieszkańców wpływają na zwiększenie wpływów dla lokalnej gospodarki, za sprawą korzystania z lokalnych dóbr i usług. Gospodarka gminy Dolsk ze względu na swój rolniczy charakter i uwarunkowania historyczne, głównie opiera się na produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także przetwórstwie produktów rolnych. Celem jest bardziej wszechstronny rozwój, ukierunkowany również na inne branże, tym bardziej biorąc pod uwagę przemiany związane z restrukturyzacją rolnictwa i wypieraniem małych gospodarstw przez wielkoobszarowe.

Bazowanie na lokalnych wytworach, a także dziedzictwie kulturowym, pomoże nie tylko w odnalezieniu się na rynku pracy osobom tracącym zatrudnienie w małych gospodarstwach, ale także wpłynie na rozwój turystyki. Gmina będzie rozwijała sieć ścieżek rowerowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą, ponieważ duży potencjał dostrzega się w turystyce rowerowej, a także wodnej.

Ponieważ to mieszkańcy są głównymi odbiorcami wszelkich dóbr i usług na terenie gminy, oferta turystyczna, kulturalna i sportowa, musi być dostosowana do ich potrzeb. W zwiększeniu dochodów z turystyki pomoże rozszerzenie promocji gminy przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, np. geocaching.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 21 Cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY 2: Rozwój gospodarczy Gminy

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować przedsięwzięcia na terenie Gminy, • Stworzenie spójnego systemu ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych, • Wsparcie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnictwo, rolniczy handel detaliczny), w tym stworzenie przestrzeni pod sprzedaż produktów lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród inwestorów (z terenu Gminy oraz z zewnątrz), • zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na terenie Gminy, • zwiększenie liczby nowych inwestycji (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy, • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych), • nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem a przedsiębiorcami. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.), • liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.), • liczba podmiotów działających w branży okołorolniczej (szt.).
<p>2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie inwestycji związanych z renowacją obiektów zabytkowych na terenie Gminy, • Tworzenie zachęt do odnowy zabytków będących w posiadaniu właścicieli prywatnych, • Organizacja imprez cyklicznych dla mieszkańców (kulturalnych, sportowych połączonych ze zwiedzaniem/odkrywaniem lokalnego dziedzictwa), • Wspieranie kultury lokalnej m.in. zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich, • Wsparcie dla lokalnych wytwórców oraz znalezienie produktu lokalnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • promocja Gminy na zewnątrz, • wzmocnienie rozpoznawalności Gminy, w oparciu o cykliczne imprezy związane z dziedzictwem lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba odnowionych gminnych obiektów zabytkowych (szt.), • liczba prywatnych obiektów zabytkowych, odnowionych ze wsparciem Gminy (szt.), • liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych, sportowych, historycznych (szt.), • liczba lokalnych wytwórców wspieranych finansowo, merytorycznie lub promocyjnie przez Gminę (os.), •

<p>2.3 Rozwój turystyczny i promocja Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu istniejącej bazy noclegowej, w tym agroturystyki we współpracy z podmiotami prywatnymi, • Promocja Gminy poza jej granicami m.in. poprzez utworzenie folderu reklamowego, wykorzystanie istniejących wydawnictw, • Wykorzystanie nowoczesnych technologii w procesie pozyskiwania turystów (np. geocaching), • Promocja ekstensywnej turystyki, niezakłócającej środowiska na obszarach leśnych i chronionych, we współpracy z Lasami Państwowymi oraz jednostkami ościennymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną i rekreacyjną Gminy, • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • promocja Gminy na zewnątrz, • wzmocnienie rozpoznawalności Gminy • integracja mieszkańców, • zachęcenie potencjalnych mieszkańców do zamieszkania w Gminie, • wzmocnienie i promocja działań lokalnych grup związanych z tradycyjnymi wyrobami oraz grup artystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wydrukowany i rozprowadzony nakład materiałów reklamowych Gminy (szt.), • liczba korzystających z nowoczesnych z aplikacji typu geocaching (os.).
--	---	---	--

Źródło: opracowanie własne

6.2.3 CEL STRATEGICZNY 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 3 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **3.1. ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU OPIEKI NAD DZIEĆMI I EDUKACJI;**
- **3.2. ROZWÓJ OFERTY REKREACYJNEJ, KULTURALNEJ ORAZ AKTYWNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO;**
- **3.3. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA I ROZWÓJ OFERTY PROZDROWOTNEJ.**

Rozwój Gminy w dużej mierze oparty jest na czynnikach społecznych. W gminie Dolsk zauważalne są negatywne trendy demograficzne, związane z odpływem mieszkańców, przejawiającym się ujemnym saldem migracji. Dostrzega się więc potrzebę realizacji działań, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i podniesienie atrakcyjności gminy w zakresie spełniania usług społecznych. Należą do nich m.in. rozwinięta oferta edukacyjna, opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym, a także nad dziećmi do lat 3. W zakresie oświaty należy nadal podnosić jakość infrastruktury, wykonując potrzebne remonty, modernizacje, a także doposażać sale lekcyjne w pomoce naukowe. Gmina Dolsk we współpracy z innymi jednostkami, może podejmować próby nawiązania współpracy ze szkołami ponadpodstawowymi, w celu zwiększenia korelacji pomiędzy wykształceniem młodzieży, a potrzebami na lokalnym rynku pracy.

Biorąc pod uwagę zmiany w strukturze demograficznej i wzrost liczby seniorów, uwzględnia się działania mające na celu aktywizację i pomoc tej grupie społecznej. Dalszego rozwoju i dostosowania do potrzeb mieszkańców, wymaga także oferta kulturalna i sportowa. Tworzenie nowych miejsc do odpoczynku po pracy czy szkole, podniesie atrakcyjność gminy nie tylko w oczach obecnych mieszkańców, ale także osób, które potencjalnie mogą być zainteresowane osiedleniem się na dolskiej ziemi.

Niezwykle ważnym elementem podnoszącym komfort zamieszkania w gminie Dolsk jest bezpieczeństwo. Władze gminy dostrzegają potrzebę dalszych działań, zarówno w zakresie rozwoju monitoringu gminnego, ale także zapewnienia zaplecza socjalno-komunalnego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Bezpieczeństwo mieszkańców rozumiane jest także w odniesieniu do opieki zdrowotnej, zarówno podstawowej jak i specjalistycznej. Aktualnie stwierdza się problemy w dostępności do służby zdrowia, na co w dużej mierze wskazują mieszkańcy. Sytuacja ta jest typowa dla wielu gmin z województwa wielkopolskiego. Istotne jest zapewnienie pełnej dostępności do budynków i usług użyteczności publicznej dla

osób ze specjalnymi potrzebami. Przewiduje się podejmowanie w tym zakresie działań m.in. montażu wind, dostosowanie infrastruktury do faktycznych potrzeb osób z niepełnosprawnością, czy dostosowanie stron internetowych jednostek gminnych pod kątem dostępności cyfrowej i informacyjnej.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY 3: Poprawa jakości życia mieszkańców

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb, • Dostosowanie godzin funkcjonowania przedszkoli do potrzeb mieszkańców, • Stałe doposażanie placówek oświatowych w pomoce naukowe i technologie sprzyjające nauce, • Współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi, w zakresie korelacji pomiędzy potrzebami na lokalnym rynku pracy a wykształceniem młodzieży, • Aktywne włączanie dzieci i młodzieży w zajęcia z zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, • Organizacja letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży np. w formie półkolonii. • Otwarcie żłobka 	<ul style="list-style-type: none"> • powrót rodziców, a w szczególności kobiet na rynek pracy dzięki możliwości zapewnienia przez gminę miejsc opieki dla dzieci do lat 3, • przyciągnięcie nowych mieszkańców z małymi dziećmi dzięki zapewnieniu ścieżki rozwoju dziecka od 3 roku życia, aż do momentu zakończenia szkoły podstawowej, • poprawa warunków nauczania w szkołach podstawowych i przedszkolach, • wielopłaszczyznowy rozwój dzieci i młodzieży, zarówno pod kątem edukacyjnym, ruchowym, jak i psychologiczno-pedagogicznym, • zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży podczas wakacji szkolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • nakład środków poniesiony na przebudowę, rozbudowę i modernizację szkół (zł), • liczba sal lekcyjnych wyposażonych w pomoce naukowe (szt.), • liczba dzieci aktywnie uczestniczących w zajęciach psychologiczno-pedagogicznych (os.), • liczba dzieci biorących udział w zorganizowanych formach wypoczynku (os.), • otwarty żłobek (szt).
<p>3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia, m.in. poprzez rozbudowę i modernizację bazy sportowej, • Rozwój bazy rekreacyjnej, • Wyznaczenie nowych oraz modernizacja istniejących szlaków spacerowo-rowerowych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, • Systematyczne doposażanie i modernizacja świetlic wiejskich, placów zabaw, Biblioteki Publicznej itp. • Dalsza organizacja i rozwój zawodów sportowych o randze lokalnej i ponadlokalnej, • Utworzenie nowych siłowni zewnętrznych, miniparku sensorycznego, ścianki 	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturowym, • dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej, • stworzenie miejsc rekreacji • integracja mieszkańców, • zwiększenie poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, również w grupie seniorów, • podniesienie jakości życia, poprzez zwiększoną aktywność rekreacyjną, • poprawa stanu zdrowia mieszkańców Gminy dzięki uczestnictwu w aktywności rekreacyjnej, • zachęcanie potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się i założenia rodziny w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba seniorów korzystających z poszczególnych aktywności (os.), • liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.), • długość nowych szlaków spacerowo-rowerowych (km), • liczba zmodernizowanych lub wyposażonych placów zabaw (szt.), • liczba zawodów sportowych zorganizowanych w Gminie w roku (szt.).

	wspinaczkowej itp.		
<p style="text-align: center;">3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności do obiektów gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych, • Działania profilaktyczne związane z ochroną zdrowia - programy zdrowotne realizowane we współpracy i samodzielnie przez gminę, • Rozwój monitoringu gminnego, • Stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej, • Zapewnienie dostępności do stałej opieki psychologicznej, • Wspieranie rodzin w funkcjonowaniu (np. badanie rozwoju dzieci, pomoc asystenta rodziny), • Działania na rzecz problemów związanych ze zjawiskiem nadużywania alkoholu i narkomanii, uzależnień behawioralnych, • Współpraca z instytucjami zapobiegającymi bezrobociu, ubóstwu i bezdomności, • Rozwój zaplecza komunalno-socjalnego na terenie Gminy, • Systematyczne doposażanie OSP. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach, • zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym dzięki zwiększonemu wsparciu tych osób, • poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością, • stworzenie dobrych warunków do życia i zamieszkania dla rodzin wielopokoleniowych, • polepszenie zdrowia mieszkańców Gminy, • podniesienie poziomu bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami (szt.), • liczba programów zdrowotnych realizowanych w gminie (szt.), • liczba nowych punktów monitoringu (szt.), • liczba osób korzystająca z pomocy psychologicznej (os.), • liczba rodzin objętych wsparciem ze strony gminy, • liczba mieszkań w zasobie komunalno-socjalnym gminy (szt.).

Źródło: opracowanie własne

Strukturę przestrzenną gminy, w ujęciu najogólniejszym, tworzą: szkielet terenów zieleni, rolnicza przestrzeń produkcyjna, podstawowy układ komunikacyjny oraz tereny osadnicze o zróżnicowanym przeznaczeniu. Ze względu na rolniczy charakter na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa uzupełniana miejscowo zabudową mieszkaniową jednorodzinną (oczywiście z wyjątkiem miasta Dolsk). Zabudowania skupione są głównie wzdłuż dróg w postaci zwartych pasm. Taki sposób zagospodarowania warunkowany jest istniejącym podziałem działek oraz siecią drogową. Są to głównie przykłady wsi usytuowanych w pobliżu i na obszarach skrzyżowań dróg. Prezentują one układy przestrzenne mieszane, oparte na schemacie wsi przydrożnicy z cechami rozwoju w kierunku schematu wsi wielodrożnicy. Są również przykłady typowych wsi na schemacie – wielodrożnicy.

Lasy stanowią 19,1% ogólnej powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne znajdują się w wschodniej części gminy oraz na północny-zachód od Jeziora Dolsko Wielkie. Warunki klimatyczne obszaru Nadleśnictwa Piaski są dość trudne do prowadzenia gospodarki leśnej. Niski poziom opadów, szczególnie w ostatnich latach, występujące długie okresy bezdeszczowe w sezonie wegetacyjnym mają negatywny wpływ na wzrost nowo sadzonych upraw.

6.4 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy powinno odbywać się w oparciu o następujące zasady:

- tworzenia warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy;
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu;
- stałego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną;
- ochrony tradycji i kultury regionu;
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego;
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia;

- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Zaleca się dalsze prowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o zapisy Studium, przyjmując jednak sukcesywnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, szczególnie na obszarach które z różnych przyczyn należy chronić przed niekontrolowaną zabudową, a także dla lokalizacji obiektów użyteczności publicznej np. ścieżek rowerowych czy terenów rekreacyjnych.

6.5 SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszące się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców gminy Dolsk, są spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

- Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców,
- Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu,
- Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski,
- Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

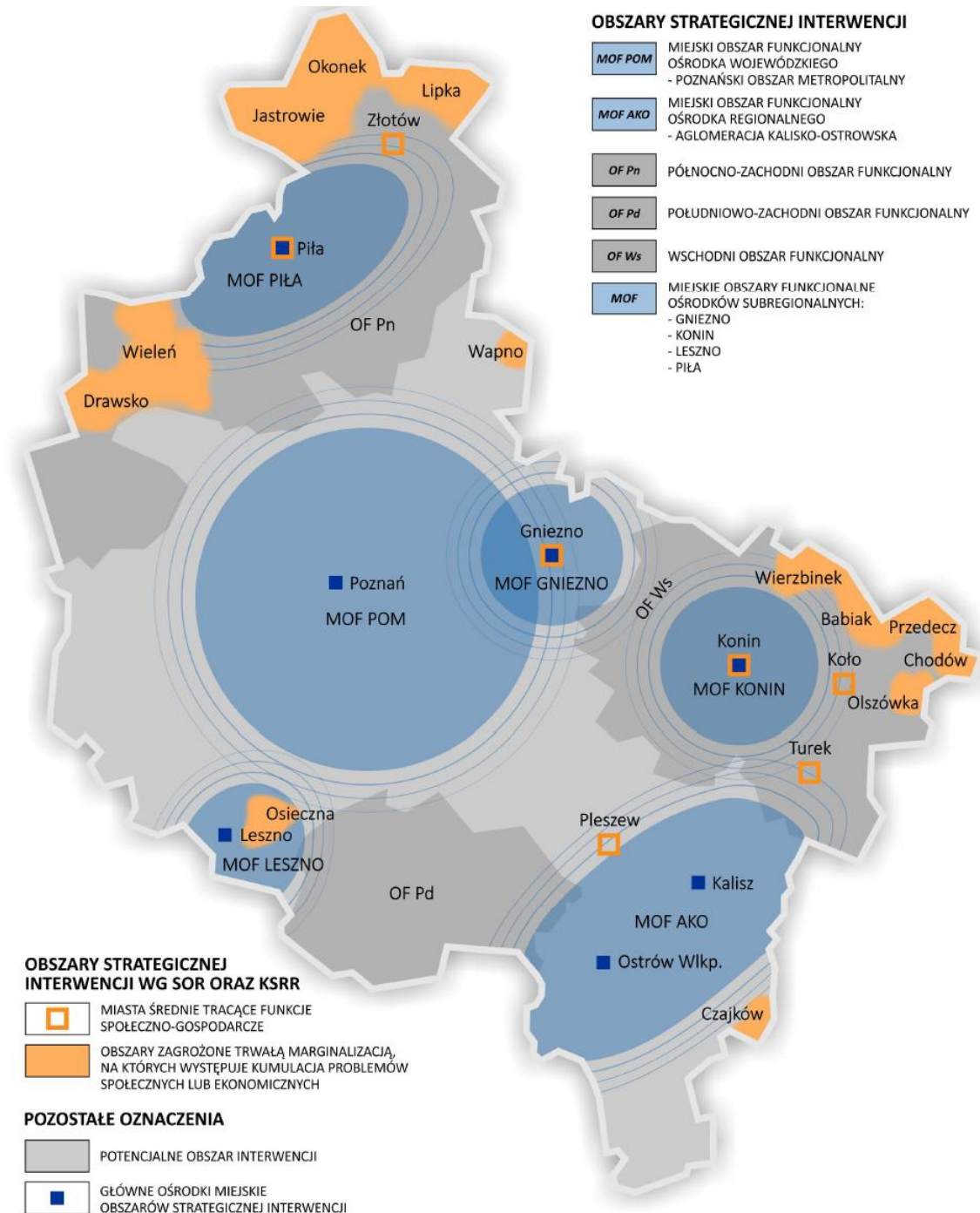
Tabela 23 Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

CELE	
Cele Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego na lata 2020-2030	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032
<p>1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:</p> <p>1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p> <p>1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</p> <p>1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<p>Cel strategiczny II: Rozwój gospodarczy Gminy</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Rozwój turystyczny i promocja Gminy</p> <p>Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji</p>
<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu</p> <p>2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie</p> <p>2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p> <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>	<p>Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy</p> <p>Cel strategiczny II: Rozwój gospodarczy Gminy</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Rozwój turystyczny i promocja Gminy</p> <p>Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej</p>
<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	<p>Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska</p> <p>Cel operacyjny 1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej</p> <p>Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie</p>
<p>4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem</p> <p>4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług</p> <p>4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju</p>	<p>Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy</p> <p>Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej</p>

Źródło: opracowanie własne

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji.

Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, z kolei wymiar krajowy – SOR, KPZK i KSRR. Obszary strategicznej interwencji (OSI) wskazane w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+” będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego z typami poszczególnych obszarów, do czasu jej aktualizacji lub opracowania odpowiednich dokumentów programowych.

Rysunek 12 Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu

źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Gmina Dolsk została zaliczona do Południowo-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego. Głównymi jednostkami osadniczymi Południowo-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego (PdZOF) są Gostyń, Krotoszyn i Rawicz. Atutem obszaru jest położenie w pierścieniu zasięgu dużych ośrodków miejskich Poznania, Wrocławia, Kalisza i Leszna. Obszar wyróżnia potencjał do prowadzenia produkcji rolniczej i wysoka kultura rolna (ogromnym atutem tego obszaru jest kapitał społeczny, często od wielu pokoleń związany z pracą na roli i wartościami kulturowymi lokalnych społeczności). Kluczowe dla rozwoju tego obszaru jest wzmacnianie

działalności przetwórczej wykorzystującej bazę lokalnych surowców dla przemysłu rolno-spożywczego.

Wsparcie na tych obszarach oznacza realizację działań uzupełniających i/lub wzmacniających pozytywne oddziaływanie. Pewne interwencje podjęte w MOF stanowią dźwignię rozwojową dla obszarów wykraczających znacznie poza ich granice. Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska wyróżnia na tle regionu endogeniczny potencjał, który odpowiednio wykorzystany będzie stanowić o przewagach konkurencyjnych całego regionu.

Poniższa tabela przedstawia kluczowe kierunki działań dla obszarów Południowo-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego wyznaczone w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, które uwzględniono przy formułowaniu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032.

Tabela 24 Kluczowe kierunki działań dla obszarów Południowo-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego w zestawieniu z kierunkami rozwoju Miasta i Gminy Dolsk

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją		Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	Wykorzystanie warunków glebowych do prowadzenia wysoko efektywnego rolnictwa, rozwój bazy przetwórczej, promocja żywności	1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy 1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy
	Rozwój MŚP i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwój IOB, w tym narzędzi doradczych i finansowych	1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy
	Wsparcie działalności klastrowych, ze szczególnym uwzględnieniem sektora rolniczego	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy
	Dywersyfikacja działalności gospodarczej i rozwój wielofunkcyjności na obszarach wiejskich, wspieranie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich w postaci małych i średnich zakładów produkcyjnych	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy
	Rozwój terenów inwestycyjnych	1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy
	Aktywizacja zawodowa osób rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej, pomoc w nabywaniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy 3.3 Zapewnienie

		bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, usług przeciwdziałających negatywnym skutkom procesów demograficznych (m.in. rozwój usług opiekuńczych, w tym opieki nad dziećmi)	3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej
	Rozwój usług zwiększających atrakcyjność osiedleńczą	1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy 1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie 2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego 2.3 Rozwój turystyczny i promocja Gminy 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji
	Wspieranie aktywności mieszkańców i rozwój społeczeństwa obywatelskiego m.in. przez tworzenie odpowiednich warunków do postawiania nowych podmiotów ekonomii społecznej, w tym NGO, nawiązywania partnerstw i sieciowania oraz wykorzystanie dorobku i doświadczenia funkcjonujących na tym obszarze Lokalnych Grup Działania	2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego 3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej
	Wsparcie w rozwoju rolnictwa społecznego przez wprowadzanie usług społecznych do funkcjonujących oraz nowo powstałych gospodarstw rolnych	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji 3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego 3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej
	Wykorzystanie, wzmocnienie i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego (dworów, pałaców, parków podworskich oraz obiektów sakralnych), rozwój bazy wypoczynkowej na obszarach wiejskich, w szczególności agroturystyki	2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego 2.3 Rozwój turystyczny i promocja Gminy
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	Wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej PdZOF przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych	1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy 1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy 2.2. Ochrona i promocja

		dziedzictwa lokalnego
	Wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł przy wykorzystaniu zasobów pochodzących z sektora rolniczego	1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy
	Ochrona zasobów, poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zapobieganie skażeniom spowodowanym działalnością rolniczą, prowadzenie działań prewencyjnych oraz likwidacja skutków suszy i stepowienia	1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie
	Doskonalenie kultury rolnej i poprawa jakości gleb, zapobieganie erozji przez właściwe użytkowanie terenów agrarnych, wykluczenie działań pogarszających funkcjonalność tych terenów	1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie
WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej, zapobieganie zmianie sposobu użytkowania gruntów o wysokiej bonitacji, wprowadzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych	1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy 1.3 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie
	Rozwój współpracy samorządów lokalnych, partnerów samorządowych i społecznych podnoszącej efektywność i zasadność realizowanych inwestycji, doskonalenie i upowszechnienie metod partycypacji społecznej we współzarządzaniu (wykorzystanie w tym celu aktywnych Lokalnych Grup Działania)	3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego 3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej

źródło: Opracowanie własne

6.6 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk będzie kontrolowany na etapie jej wdrażania, a następnie poprzez ciągły monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska czy też strategia rozwiązywania problemów społecznych oraz programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania

przestrzennego gmina uaktualni Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Wdrażając Strategię, gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat śremski. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo gmina Dolsk będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w gminie.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Miasta i Gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał Rady Gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji

działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

6.7 RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Gmina Dolsk na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m in. w ramach projektu programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 i kolejnych okresów, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Mieszkanie+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację założeń Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych referatów Urzędu Miasta i Gminy w Dolsku oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem śremskim, województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest gmina Dolsk. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. Realność prognozy oraz rzetelność finansowego przedstawienia planowanych działań związana będzie z wydarzeniami, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczania limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań gminy.

7. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1: WZÓR ANKIETY

ANKIETA na potrzeby sporządzenia „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”

Szanowni Państwo, dla gminy Dolsk zostanie opracowana „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”. Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszej Gminy, to prosimy o wypełnienie niniejszej ankiety. Dziękujemy!

1. Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

SPOŁECZEŃSTWO						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do badań profilaktycznych?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
GOSPODARKA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Dostępność usług na terenie gminy?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Estetykę gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Czystość terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce)?						
Czystość lasów?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Narażenie na hałas?						
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						

Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Stan oświetlenia ulicznego?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
TURYSTYKA I REKREACJA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu upowszechnianie turystyki i rekreacji?						
EDUKACJA I KULTURA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia itp.)						
Działalność świetlic wiejskich?						

2. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu publicznego na terenie gminy
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego

- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości / ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (jakie?).....

3. Na zakończenie prosimy o wskazanie Pani/Pana refleksji, uwag, spostrzeżeń, rekomendacji, pomysłów, propozycji projektów, które uważa Pan/Pani za ważne w kontekście opracowywanej „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”

.....
 .....
 .....
 .....

4. Metryczka

a) W jakim przedziale wiekowym się Pani/Pan znajduje?

- do 24 lat
- 25-35 lat
- 36-50 lat
- 51-70 lat
- powyżej 70 lat

b) Płeć:

- kobieta
  - mężczyzna
- c) Sołectwo:
- Miasto Dolsk,
  - Błazejewo,
  - Brzeźnica,
  - Drzonek,
  - Kotowo,
  - Księginki,
  - Lipówka,
  - Lubiatowo,
  - Lubiatówko,
  - Małachowo,
  - Masłowo,
  - Mełpin,
  - Międzychód,
  - Mszczyszyn,
  - Nowieczek,
  - Ostrowieczno,
  - Pokrzywnica,
  - Rusocin,
  - Trąbinek,
  - Wieszczyżyn

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!

ZAŁĄCZNIK NR 2: TABELA EWALUACYJNA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA (TAK/NIE)
1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,				
	Aktywna współpraca z powiatem śremskim w celu rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych, w tym przylegających chodników, ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej,				
	Podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzanie nawierzchni,				
	Rozbudowa szlaków pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. przystankami, odpowiednim oznakowaniem,				
	Dalsze prace związane z planowaną obwodnicą Dolska				
1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy	Rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, placów, zabytków),				
	Bieżąca aktualizacja dokumentów z zakresu planowania przestrzennego, w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.				
1.3. Zapewnienie wysokiej jakości	Rozbudowa i remont sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej (wraz z hydroforniami) w kolejnych miejscowościach Gminy				
	Remonty i modernizacje oczyszczalni ścieków				
	Termomodernizacja budynków i poprawa efektywności				

	energetycznej budynków użyteczności publicznej				
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie poprawnej segregacji odpadów i odpowiedniego gospodarowania odpadami,				
	Systematyczne wymiany oświetlenia ulicznego				
	Wspieranie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, m.in. poprzez kontynuację programu dopłat do wymiany pieców,				
	Promocja i wsparcie procesu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w tym pompy ciepła, energia słoneczna, wiatrowa),				
	Odpowiednie utrzymanie systemów melioracyjnych jezior i pozostałych cieków wodnych, we współpracy z Wodami Polskimi,				
	Zwiększenie retencji wodnej na obszarze Gminy,				
	Zwiększenie kontroli nad zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych,				
	Promocja i wsparcie nowych nasadzeń drzew, w szczególności miododajnych w celu zwiększenia bioróżnorodności.				
2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy	Pozyskanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować przedsięwzięcia na terenie Gminy,				
	Stworzenie spójnego systemu ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych,				
	Wspieranie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnice, rolniczy handel detaliczny), w tym stworzenie przestrzeni pod sprzedaż produktów lokalnych,				

2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego	Wsparcie inwestycji związanych z renowacją obiektów zabytkowych na terenie Gminy,				
	Tworzenie zachęt do odnowy zabytków będących w posiadaniu właścicieli prywatnych,				
	Organizacja imprez cyklicznych dla mieszkańców (kulturalnych, sportowych połączonych ze zwiedzaniem/odkrywaniem lokalnego dziedzictwa),				
	Wspieranie kultury lokalnej m.in. zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich,				
	Wsparcie dla lokalnych wytwórców oraz znalezienie produktu lokalnego.				
2.3. Rozwój turystyczny i promocja Gminy	Poprawa stanu istniejącej bazy noclegowej, w tym agroturystyk, we współpracy z podmiotami prywatnymi,.				
	Promocja Gminy poza jej granicami m.in. poprzez utworzenie folderu reklamowego, wykorzystanie istniejących wydawnictw,				
	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w procesie pozyskiwania turystów (np. geocaching)				
	Promocja ekstensywnej turystyki, niezakłócającej środowiska na obszarach leśnych i chronionych, we współpracy z Lasami Państwowymi oraz jednostkami ościennymi				
3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji	Przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb,				
	Dostosowanie godzin funkcjonowania przedszkoli do potrzeb mieszkańców,				
	Stałe doposażanie placówek oświatowych w pomoce naukowe i technologie sprzyjające nauce,				
	Współpraca ze szkołami				

	ponadpodstawowymi, w zakresie korelacji pomiędzy potrzebami na lokalnym rynku pracy a wykształceniem młodzieży				
	Aktywne włączanie dzieci i młodzieży w zajęcia z zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego				
	Organizacja letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży np. w formie półkolonii.				
	Otwarcie żłobka				
3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego	Popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia, m.in. poprzez rozbudowę i modernizację bazy sportowej				
	Rozwój bazy rekreacyjnej				
	Wyznaczenie nowych oraz aktualizacja istniejących szlaków spacerowo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą				
	Systematyczne doposażanie i modernizacja placów zabaw, Biblioteki Publiczne itp.				
	Dalsza organizacja i rozwój zawodów sportowych o randze lokalnej i ponadlokalnej,				
	Utworzenie nowych siłowni zewnętrznych, miniparku sensorycznego, ścianki wspinaczkowej itp.				
3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej	Poprawa dostępności do obiektów gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych,				
	Działania profilaktyczne związane z ochroną zdrowia - programy zdrowotne realizowane we współpracy i samodzielnie przez gminę,				
	Rozwój monitoringu gminnego				
	Stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej,				
	Zapewnienie dostępności do stałej opieki				

	psychologicznej,				
	Wspieranie rodzin w funkcjonowaniu (np. badanie rozwoju dzieci, pomoc asystenta rodziny)				
	Działania na rzecz problemów związanych ze zjawiskiem nadużywania alkoholu i narkomanii, uzależnień behawioralnych,				
	Współpraca z instytucjami zapobiegającymi bezrobociu, ubóstwu i bezdomności				
	Rozwój zaplecza komunalno-socjalnego na terenie Gminy				
	Systematyczne doposażanie i modernizacja OSP				

ZAŁĄCZNIK NR 3: OPINIA RDOŚ DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Poznaniu

Poznań, 29-07-2022

WOO-III.410.557.2022.PW.1

Burmistrz Miasta i Gminy Dolsk
Plac Wyzwolenia 4
63-140 Dolsk

Dotyczy: projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”.

Pismem z 30.06.2022 r. (data wpływu: 1.07.2022 r.), znak: RG.061.5.2022.JK Burmistrz Miasta i Gminy Dolsk na podstawie art. 48 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, wystąpił o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”.

Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy oś organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2, oraz projekt zmiany takiego dokumentu, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i art. 58, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli stwierdzi, że realizacja postanowień takiego dokumentu albo jego zmiany nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Zgodnie z art. 48 ust. 3 ustawy oś odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku projektu dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2, może dotyczyć wyłącznie projektu dokumentu dotyczącego obszaru w granicach jednej gminy. Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy oś przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projektu polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, tj. przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839).

Z informacji zawartych w piśmie z 30.06.2022 r. wynika, że planowana jest realizacja następujących zadań:

1. „Rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, zabytków), remont”,
2. „Przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb. Przygotowanie planów, remont, utrzymanie i modernizacja obiektów sportowych znajdujących się przy szkołach”,
3. „Termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Przygotowanie wymaganych dokumentów do przeprowadzenia termomodernizacji”,
4. „Podniesienie standardów dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzenie nawierzchni. Budowa/przebudowa/modernizacja dróg dojazdowych do pól sukcesywnie w poszczególnych sołectwach”.

ul. Jana Henryka Dąbrowskiego 79, 60-529 Poznań, tel. 61 839 84 00, faks 61 839 84 47, sekretariat.poznan@poznan.rdos.gov.pl, poznan.rdos.gov.pl

lokalne potrzeby ptaków, nietoperzy i innych gatunków. Działania będą realizowane w sposób minimalizujący presję na środowisko w trakcie budowy. Zadnie z wymienionych działań nie będą realizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody”.

W odniesieniu do ww. zadań oznaczonych numerami 4-6 napisano: „Inwestycje drogowe będą dotyczyły remontów i przebudowy istniejących dróg. Nie przewiduje się wyznaczania nowych traktów komunikacyjnych, tylko remonty, w tym budowę utwardzonych na miejsce nieutwardzonych dróg i urządzeń towarzyszących. Dzięki poprawie nawierzchni zmniejszy się hałas i erozja. Prace prowadzone będą w sposób minimalizujący presję na środowisko w trakcie budowy. Przewiduje się, że remontowane odcinki będą miały około 1 km długości. Zadnie z wymienionych działań nie będą realizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Budowane parkingi nie powinny przekroczyć powierzchni 0,5 ha. Działania związane z ubrojeniem są realizowane w sposób dostosowany do potrzeb, łącznie z odpowiednim przygotowaniem aktów prawa miejscowego. Na dziś nie da się wskazać finalnych lokalizacji działań”.

Odnosząc się ponadto do ww. zadań nr 2 i nr 6 napisano, że „zaplanowane działania dotyczą odnowienia i dodatkowego wyposażenia już istniejących terenów zielonych i miejsc wypoczynku”, „ewentualne powierzchnie zabudowy nie przekroczą 350 m²”, „zostaną zamaltowane meble miejskie (ławki, kosze na śmieci)”, „przewiduje się uzupełnienie zieleni”, a „poprawa nawierzchni zmniejszy antropopresję (mniejsza erozja)”.

Natomiast w odniesieniu do ww. zadań oznaczonych numerami 7-9 napisano: „Wymienione działania przyczynią się do zmniejszenia antropopresji, podniosą bezpieczeństwo mieszkańców i ograniczą emisję niską. Działania w sposób jednoznaczny służą będą odtworzeniu naturalnej ochrony środowiska. Nie planuje się rozbudowywać sieci kanalizacyjnej na odcinkach dłuższych niż 1 km. Działanie dotyczące retencji wodnej ma na celu wyłącznie rozpoznanie możliwości dalszych działań związanych z odbudową naturalnej retencji. Nie wiąże się z żadnymi potencjalnymi działaniami budowlanymi czy remontowymi”.

W piśmie z 30.06.2022 r. wskazano, w jaki sposób projekt Strategii jest powiązany z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, w tym m.in. w dokumentach szczebla gminnego – „Strategia Rozwojowa i Plan Programowy Społeczny Miasta i Gminy Dolsk na lata 2018-2028”, „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dolsk” oraz „Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Dolsk na lata 2020-2023, z perspektywą na lata 2024-2027”, dokumentach szczebla krajowego i wojewódzkiego – „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, „Krajowej Strategii Rozwoju regionalnego” oraz w „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030”.

W piśmie z 30.06.2022 r. w formie tabelarycznej przedstawiono ponadto „oddziaływanie przedsięwzięć na poszczególne komponenty środowiska”. Odnosząc się do rodzaju i skali oddziaływania na środowisko napisano: „Potencjalne oddziaływania negatywne będą miały charakter przejściowy, krótkotrwały, miejscowy lub lokalny. Ze względu na charakter przekształceń i ich odwracalność będą one w większości odwracalne lub możliwe do rewolucyjacji, a w głównej mierze będą dotyczyły etapu realizacji inwestycji. Działania z zakresu termomodernizacji mogą potencjalnie stanowić zagrożenie dla chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Dlatego przy tego typu pracach szczególną uwagę należy zwrócić na występowanie miejsc legowych jeryzków zwyczajnych (*Apus apus*) oraz wróbli (*Passer domesticus*) (objętych ścisłą ochroną gatunkową), w obrębie modernizowanych obiektów. Każdorazowo prace prowadzone będą z uwzględnieniem wyników analizy ornitologicznej i chiropterologicznej. Podobnie prace drogowe będą uwzględniały potrzeby otaczających obszar inwestycji terenów. Przedsięwzięcia planowane w Strategii będą mieć pozytywny wpływ na poszczególne komponenty środowiska lub nie będą mieć identyfikowalnego (znaczącego) wpływu”. Ponadto wskazano propozycje rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań.

Na terenie miasta i gminy Dolsk położone są następujące obszary chronione na

5. „Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Naprawa i remont istniejących odcinków drogowych, położenie nakładek bitumicznych na przygotowane do tego odcinki dróg”.
6. „Rozbudowa szlaków pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. przystankami, odpowiednim oznakowaniem. Wyekspozowanie walorów przyrodniczych, edukacja ekologiczna, przystosowanie szlaków dla różnych odbiorców (szlaki piesze, rowerowe, konne, nordic-walking, ścieżki edukacyjne, punkty widokowe), rozbudowa miejsc wypoczynku przy szlakach (ławki, stółki) Szlaki rowerowe, które łączą atrakcje, stworzenie na bazie istniejących ścieżek nowych szlaków np. historyczny”.
7. „Rozbudowa i remonty sieci kanalizacyjnej i wodociągowej (wraz z hydroforniami) w kolejnych miejscowościach Gminy. Dalsza rozbudowa i remonty sieci kanalizacyjnej i wodociągowej”.
8. „Zwiększenie retencji wodnej na obszarze Gminy. Stworzenie planów renaturyzacji cieków wodnych i odbudowy naturalnej retencji na terenie Gminy Dolsk, rozpoznanie możliwości”.
9. „Odpowiednie utrzymanie systemów melioracyjnych cieków wodnych, w współpracy z Wodami Polskimi. Bieżące naprawy i remonty istniejącej infrastruktury”.

W piśmie z 30.06.2022 r. napisano: „Stwierdza się, że projekt Strategii wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), zwanym dalej rozporządzeniem. Przedsięwzięciami tymi są: Podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzenie nawierzchni. Budowa/przebudowa/remont dróg dojazdowych do pól sukcesywnie w poszczególnych sołectwach (53 ust. 1 pkt 62 rozporządzenia); Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Naprawa i remont istniejących odcinków drogowych, położenie nakładek bitumicznych na przygotowane do tego odcinki dróg (53 ust. 1 pkt 62 rozporządzenia); Rozbudowa i remonty sieci kanalizacyjnej i wodociągowej (wraz z hydroforniami) w kolejnych miejscowościach Gminy. Dalsza rozbudowa i remonty sieci kanalizacyjnej i wodociągowej (53 ust. 1 pkt 71, 79 i pkt 81 rozporządzenia); Rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, zabytków). Budowa, rozbudowa, remonty budynków. (53 ust. 1 pkt 57 rozporządzenia); Przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb. Rozbudowa, remonty budynków, utrzymanie i modernizacja obiektów sportowych znajdujących się przy szkołach (53 ust. 1 pkt 57 rozporządzenia)”.

Uwzględniając powyższe należy stwierdzić, iż projekt dokumentu kwalifikuje się do projektów dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy oś, gdyż wyznacza ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Istnieje jednakże możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku przedmiotowego projektu dokumentu spełniony jest również warunek, o którym mowa w art. 48 ust. 3 ustawy oś, gdyż odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku projektu dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2, może dotyczyć wyłącznie projektu dokumentu dotyczącego obszaru w granicach jednej gminy.

W piśmie z 30.06.2022 r. przedstawiono informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy oś.

Odnosząc się do ww. zadań oznaczonych numerami 1-3, w piśmie z 30.06.2022 r. napisano: „Działania kubaturowe dotyczą adaptacji/przebudowy istniejących obiektów bądź rozbudowy nowych na terenach zurbanizowanych. Przebudowy prowadzone będą w połączeniu z termomodernizacją pozwalającą na redukcję zużycia energii pierwotnej. Spełnienie wymagań środowiskowych przy lokalizacjach jest oczywiste. Aktualnie wiedza na temat zasad prowadzenia działań remontowych i termomodernizacyjnych jest wystarczająco duża, aby prowadzić je zawsze w sposób bezpieczny dla środowiska, uwzględniający

2 z 4

podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916): rezerwat przyrody „Miranowo”, obszar chronionego krajobrazu „Krzwińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami generała Dezyderyego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra”. Ponadto na terenie gminy znajdują się pomniki przyrody. W piśmie z 30.06.2022 r. napisano, że „strategia nie przewiduje działań na terenach objętych ochroną w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszarach podlegających ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym”.

W piśmie z 30.06.2022 r. napisano: „Ze względu na to, że wszystkie planowane działania mają charakter typowych inwestycji (remonty i przebudowa budynków, remont dróg na krótkich odcinkach) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia bądź środowiska jest bardzo niewielkie i dotyczy tylko okresu realizacji inwestycji. Planowane przedsięwzięcia nie będą kolidować z obszarami podlegającymi ochronie w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (...), a ich zakres i skala wyklucza możliwość transgranicznego oddziaływania. Ponadto, w odniesieniu do art. 49 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, w szczególności o oddziaływaniu na środowisko, planowane działania nie będą miały wpływu na: (art. 49 ust. 3 punkt a ustawy oś) „obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywnie wykorzystywane tereny”.

Mając na uwadze informacje zawarte w piśmie z 30.06.2022 r. stwierdzono, że realizacja postanowień projektu dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym, mając na uwadze uwarunkowania określone w art. 49 ustawy oś informuje, że dla projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032” możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Poznaniu
Agnieszka Kawicka
Kierownik Oddziału Ocen Strategicznych
(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

2 z 4

2 z 4

ZAŁĄCZNIK NR 4: OPINIA SANEPID DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”

Wielkopolski
Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny

DN-NS.9011.816.2022

Poznań, 26.07.2022r.

OPINIA SANITARNA

Na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 3, art. 49 w związku z art. 58 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022r., poz. 1029).

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny po zapoznaniu się z wnioskiem Burmistrza Doloska znak RG.061.5.2022.JK z dnia 30.06.2022r. (data wpływu: 01.07.2022r.),

uzgadnia odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Doloska na lata 2023-2032”.

UZASADNIENIE

Do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w dniu 01.07.2022r. wpłynął wniosek Burmistrza Doloska znak RG.061.5.2022.JK z dnia 30.06.2022r. w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Doloska na lata 2023-2032”. Wniosek zawiera uzasadnienie.

W dokumencie zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

- Rewitalizację najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie;
- Przebudowę, rozbudowę i modernizację budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb;
- Termomodernizację budynków i poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;
- Podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól np. poprzez utwardzenie nawierzchni;

uzgodnia

Wojewódzka Straż
Sanitarna - Epidemiologiczna w Poznaniu
ul. Nioskowskiego 23 | 61-501 Poznań
Odnosząca Zespoły: Nadzór Sanitarny
tel. 61 2796008 | fax 61 2796009
adres@wos.wojewodzki-sanepid.gov.pl
adres.epid@wos.wojewodzki-sanepid.gov.pl
NIP 776-117-061 | REGON 146256562
KOD 60207909
www.gov.pl/wos/wos-poznan
wos.poznan@skrytka.pl

Wpisane cyfrowo
EZ Hanna
ek: Z-ca WPIWJS
te: 2022.07.26
26:56 CEST

Strona 1 z 3

Strona 2 z 3

w rozumieniu zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019r., poz. 1839), należy przestrzegać zapisów zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Podsumowując, „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Doloska na lata 2023-2032” w ocenie tutejszego organu spełnia kryteria do odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż dokument dotyczy obszaru w granicach jednej gminy. Mając powyższe na uwadze Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Otrzymują:

1. Burmistrz Doloska (e-PUAP)
Plac Wyzwolenia 4
63-140 Dolosk
  2. a/a
- A.S.

Strona 3 z 3

- Rozbudowę i modernizację istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Rozbudowę szlaków pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Przebudowę, rozbudowę i modernizację budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb;
- Rozbudowę i remonty sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- Zwiększenie retencji wodnej na obszarze Gminy;
- Odpowiedni utrzymanie systemów cieków wodnych, we współpracy z Wodami Polskimi.

Analiza otrzymanych dokumentów wykazała, że zostały przedstawione informacje, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022r., poz. 1029).

Na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022r., poz. 1029) organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2, oraz projekt zmiany takiego dokumentu, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli stwierdzi, że realizacja postanowień takiego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Zgodnie z zapisami art. 48 ust. 3 ww. ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku projektu dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 może dotyczyć wyłącznie projektu dokumentu dotyczącego obszaru w granicach jednej gminy.

Eventualne negatywne oddziaływanie na środowisko związane z realizacją dokumentu może wystąpić podczas realizacji zadań inwestycyjnych przy prowadzeniu prac budowlanych, z uwagi na zwiększoną emisję do powietrza zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych obsługujących budowy, emisji pyłów oraz emisji hałasu spowodowanego pracą sprzętu mechanicznego. Uciążliwości występujące na etapie realizacji inwestycji mają charakter krótkotrwały.

Należy podkreślić, że w przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko,

ZAŁĄCZNIK NR 5: OPINIA PAŃSTWOWEGO GOSPODARSTWA WODNEGO WODY POLSKIE DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”

Poznań, dnia 28 lipca 2022 r.

Urząd Miasta i Gminy Dolsk
Plac Wyzwolenia 4
63-140 Dolsk

dotyczy: pisma znak: RG.061.5.2022.K z dnia 30 czerwca r. w sprawie projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032”.

Odpowiadając na ww. pismo, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Poznaniu informuje co następuje.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm., dalej Prawo wodne) ustalono, że obszar miasta i gminy Dolsk znajduje się:

- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego,
- obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$,
- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego,
- obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$,
- na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$,
- na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego,
- obszarze między linią brzegu a walem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wzbudowano trasę walu,
- na obszarze obejmującym teren narazony na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia walu przeciwpowodziowego.

W opracowaniu pn. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 należy zamieścić informację o występowaniu na przedmiotowym terenie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Uprzejmie informuje, że na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zgodnie z art. 77 ust. 1 pkt 3) lit. a) oraz b) Prawa wodnego, zakazuje się m.in. gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji mogących zanieczyszczyć wody; jeżeli nie spowoduje to zagrożenia, dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, właściwy organ Wód Polskich [tj. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich], zgodnie z art. 77 ust. 3 Prawa wodnego, może, w drodze decyzji, zwolnić od wymienionych wyżej zakazów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód.

Działania wymagające uzyskania pozwolenia wodnoprawnego określone są m. in. w art. 390 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm., dalej Prawo wodne). Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozwolenie wodnoprawne jest wymagane m.in. na wykonanie nowych obiektów budowlanych na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią [art. 390 ust. 1. pkt 1) lit. b)] do wydania, którego organem właściwym jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Ponadto zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy Prawo wodne, w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych, zakazuje się wykonywania robót lub czynności, które mogą wpłynąć na szczelność lub stabilność wałów przeciwpowodziowych, w tym m.in.: wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów, w odległości mniejszej niż 50 m od stopy walu. Jeżeli nie wpłynie to na szczelność lub stabilność wałów, właściwy organ Wód Polskich, może, zgodnie z art. 176 ust. 4 ustawy Prawo wodne, w drodze decyzji, zwolnić od ww. zakazów.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
ul. Chlebowa 4/8, 61-003 Poznań
tel.: +48 (61) 85 67 750 | faks: +48 (61) 85 25 731 | e-mail: poznan@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią należy zachować w niezmiennym kształcie i zagospodarowaniu, nie należy wprowadzać nowych zaniedbań. Ponadto należy podkreślić, iż każda nowa inwestycja na terenie zagrożonym powodzią, może powodować zmianę przepływu i podpiętrzenie wód powodziowych oraz zmniejszenie retencji wodnej.

Zgodnie z art. 172 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.) na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowuje się – z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzecza oraz regiony wodne – plany przeciwdziałania ryzykiem powodziowym (PZR). Dokumenty te obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, określone w art. 163 ust. 6 przedmiotowej ustawy, w szczególności działania służące zapobieganiu powodzi, ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZR jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych. Projekty planów zarządzania ryzykiem powodziowym przygotowują Wody Polskie w uzgodnieniu z właściwymi wojewodami oraz po zasięgnięciu opinii marszałków województw, które następnie przekazują ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej. Zapewniają aktywne udział wszystkich zainteresowanych w osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej co najmniej na rok przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy PZR podaje do publicznej wiadomości ich projekt, w celu zgłoszenia ewentualnych zastrzeżeń. Pisemnie uwagi do ustaleń zawartych w opublikowanych dokumentach, zainteresowani mogą składać w terminie 6 miesięcy. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym zostają przyjęte w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Podlegają one przeglądowi co 6 lat, a w razie potrzeby zostaje dokonana ich aktualizacja.

Dnia 1 grudnia 2018 r. w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej zostało opublikowane Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2018 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry – poz. 1938. Obowiązujący plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry znajduje się na stronie: <https://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/1938>

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.), prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy ma zawierać analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy przygotowują Wody Polskie w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju ws, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa, ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej oraz wojewodami, uwzględniając podział kraju na obszary dorzeczy. Wody Polskie przekazują projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, zapewniając aktywne udział wszystkich zainteresowanych w przygotowywaniu oraz aktualizacji planu przeciwdziałania skutkom suszy, podaje do publicznej wiadomości, na zasadach i w trybie określonych w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w celu zgłoszenia uwag: 1) harmonogram i program prac związanych z przygotowaniem projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy; 2) projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy do minimum na rok przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy ten plan. W terminie 6 miesięcy od dnia podania do publicznej wiadomości dokumentów, o których mowa w ust. 3 cytowanej ustawy, zainteresowani mogą składać do ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej przyjmuje i aktualizuje plan przeciwdziałania skutkom suszy, w drodze rozporządzenia, kierując się koniecznością przeciwdziałania skutkom suszy. Aktualizacji planu przeciwdziałania skutkom suszy dokonuje się nie rzadziej niż co 6 lat. 3 września 2021 roku Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
ul. Chlebowa 4/8, 61-003 Poznań
tel.: +48 (61) 85 67 750 | faks: +48 (61) 85 25 731 | e-mail: poznan@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne (Dz.U. 2021 poz. 2233 ze zm.) ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3, uwzględnia się w strategii rozwoju gminy.

Z-ca Dyrektora
Beata Musielecka
(podpisano elektronicznie/)

z 2021 r., poz. 1635). Obowiązujący Plan przeciwdziałania skutkom suszy dostępny jest na stronie <https://stopsuszy.pl/projekt-planu-przeciwdzialania-skutkom-suszy/>.

Należy mieć na uwadze, że zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej należy promować i w pierwszej kolejności rozwijać działania zakładające naturalne metody retencji a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodność z art. 68 ustawy – Prawo wodne). Planowanie nowych działań inwestycyjnych w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi być poprzedzone szeregiem analiz, a dotyczące ich warunków i procedury muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami i rozporządzeniami, jak też być ukośnione do potrzeb w zakresie kształtowania retencji. Wszystkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Proponuje się uzupełnienie zapisów w Strategii w zakresie dotyczącym występowania suszy na terenie Gminy Dolsk.

- Gmina Dolsk jest położona:
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej
  - w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
  - w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
  - w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu Gmina Dolsk klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

W opinijnym dokumencie „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032” w rozdziale dotyczącym środowiska przyrodniczego (str. 19, rozdział 2.3 WALORY PRZYRODNICZE I KULTUROWE) zostały wymienione jednolite części wód jednak brakuje informacji, które zawierałyby ustalenia aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967) zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy Prawo Wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.).

Na terenie Miasta i Gminy Dolsk położone są częściowo obszary zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych: Kanał Graniczny (PLRW6001718553), Przyszka (PLRW60017185549), Racołki Rów (PLRW60002518567299), Kanał Moisiński do Kani (PLRW6000185639), Kanał Moisiński od Kani do Kanału Przyszka Stara (PLRW6000185673), jednolite części wód jeziorowych: Grzymistawskie (PLLW10105), Ostrowiecko (PLLW10121), Dolskie Wielkie (PLLW10123), Chochow (PLLW10124) oraz jednolite części wód podziemnych PLGW600070 i PLGW600061.

Zgodnie z obowiązującym Planem wszystkie jednolite części wód powierzchniowych poza Jezioro Ostrowiecko charakteryzują się tym samym wód, są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego, dla których ustalono odstępstwo od osiągnięcia tego celu z uwagi na brak możliwości technicznych. Dla Jeziora Ostrowiecko nie ustalono stanu wód z uwagi na brak monitoringu i z tego względu została wyznaczona jako część wód jest niezagrożona, nieposiadająca derogacji. Według ustaleń przedmiotowego dokumentu jednolite części wód podziemnych, obszarowo związane z Miastem i Gminą Dolsk są w stanie dobrym, zarówno pod względem stanu chemicznego jak i ilościowego ale tylko jedna PLGW600061, nie jest zagrożona nieosiągnięciem celu środowiskowego. Obie jednolite podziemne nie posiadają derogacji.

Ponadto informuje się, że w okresie od 14.04.2021 do 14.10.2021r. prowadzone były, zgodnie z art. 319 ust. 4 pkt 3 ustawy Prawo wodne, konsultacje społeczne II aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzecza na lata 2022-2027, przez Ministra Infrastruktury, projekt planów dostępny jest na stronie internetowej pod adresem <https://zapaw.gov.pl/>. Z uwagi na położenie Miasta i Gminy Dolsk granic regionu wodnego Warty, właściwym miejscowo jest projekt II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (<https://zapaw.gov.pl/pl/konsultacje-projektu-planow/>).

Jednocześnie informuje, że w konsultowanym dokumencie nastąpiła zmiana w zapisach zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, ich nazwach oraz w ich kodach; wg konsultowanego projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry z terenem Miasta i Gminy Dolsk związane są następujące jako rzeczne: Kanał Graniczny (PLRW6001018553), Przyszka (PLRW60010185549), Racołki Rów (PLRW6001818567299), Kanał Moisiński do Kani (PLRW6000185639), Kanał Moisiński od Kani do Obrzańskiego Kanału Południowego (PLRW600016185675). Jednolite części wód jeziorowych i podziemnych nie uległy zmianie.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
ul. Chlebowa 4/8, 61-003 Poznań
tel.: +48 (61) 85 67 750 | faks: +48 (61) 85 25 731 | e-mail: poznan@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

Oczyszczenie
1. Akwar (SPURP)
2. RPP

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
ul. Chlebowa 4/8, 61-003 Poznań
tel.: +48 (61) 85 67 750 | faks: +48 (61) 85 25 731 | e-mail: poznan@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

ZAŁĄCZNIK NR 6: OPINIA ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOLSK NA LATA 2023-2032”

**Uchwała Nr 5548/2022
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 31 sierpnia 2022 r.**

w sprawie wydania opinii dotyczącej spójności projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 547 ze zm.), w związku z art. 10f. ust. 2 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego wydaje pozytywną opinię dla projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032, stanowiącą załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I ZDJĘĆ

Tabela 1 Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2016-2021	16
Tabela 2 Struktura obiektów noclegowych w gminie Dolsk w 2021 r.	28
Tabela 3 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk w latach 2016-2021	31
Tabela 4 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2016-2021.....	32
Tabela 5 Podmioty gospodarcze w gminie Dolsk według wielkości w latach 2016-2021.....	32
Tabela 6 Ewidencja osób bezrobotnych w gminie Dolsk.....	37
Tabela 7 Charakterystyka sieci wodociągowej w gminie Dolsk.....	40
Tabela 8 Sieć kanalizacyjna w Gminie Dolsk.....	41
Tabela 9 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – 2020 rok.....	44
Tabela 10 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminie Dolsk w latach 2015-2021.....	48
Tabela 11 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Dolsk w latach 2016-2021.....	49
Tabela 12 Migracje w gminie Dolsk w latach 2016-2021	49
Tabela 13 Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Dolsk w latach 2016-2021.....	52
Tabela 14 Liczba ludności ogółem oraz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Dolsk w 2021 r. i 2030 r. (prognoza).....	52
Tabela 15 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej.....	60
Tabela 16 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych.....	72
Tabela 17 Analiza SWOT: mocne i słabe strony	78
Tabela 18 Analiza SWOT: szanse i zagrożenia	79
Tabela 19 Cele strategiczne i operacyjne	81
Tabela 20 Cel strategiczny 1	84
Tabela 21 Cel strategiczny 2	87
Tabela 22 Cel strategiczny 3	91
Tabela 23 Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dolsk na lata 2023-2032 ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku	96
Tabela 24 Kluczowe kierunki działań dla obszarów Południowo-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego w zestawieniu z kierunkami rozwoju Miasta i Gminy Dolsk	99

Rysunek 1 Gmina Dolsk na mapie powiatu śremskiego	9
Rysunek 2 Mapa gminy Dolsk	10
Rysunek 3 Ukształtowanie terenu gminy Dolsk	11
Rysunek 4 Rozmieszczenie jezior w gminie Dolsk	20
Rysunek 5 Szlaki turystyczne na terenie gminy Dolsk	27
Rysunek 6 Złoża surowców naturalnych na terenie gminy Dolsk	30
Rysunek 7 Tereny rolne w gminie Dolsk.....	34
Rysunek 8 Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Dolsk	39
Rysunek 9 Gmina Dolsk na tle województwa wielkopolskiego i powiatu śremskiego	67
Rysunek 10 Gmina Dolsk	68
Rysunek 11 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w gminie Dolsk.....	93
Rysunek 12 Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu	98
Wykres 1 Podmioty gospodarcze działające w najważniejszych sekcjach wg rejestru REGON w gminie Dolsk w 2021 roku	31
Wykres 2 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk na tle powiatu i województwa	33
Wykres 3 Liczba osób pracujących w gminie Dolsk w latach 2016-2020.....	35
Wykres 4 Wskaźnik bezrobocia w gminie Dolsk na tle powiatu śremskiego	36
Wykres 5 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminie Dolsk na tle porównywanych jednostek	45
Wykres 6 Wykonanie budżetu gminy Dolsk w latach 2016-2020	46
Wykres 7 Struktura ludności wg płci i wieku w gminie Dolsk w 2021 r.	51
Wykres 8 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w gminie Dolsk na tle porównywanych jednostek.....	58
Wykres 9 Zmiany liczby ludności w gminie Dolsk w latach 2016-2020.....	61
Wykres 10 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy w roku 2016 i 2021.....	62
Wykres 11 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych	71
Wykres 12 Główne priorytety rozwoju gminy Dolsk według ankietowanych.....	73

Zdjęcie 1 Uliczka w Dolsku	15
Zdjęcie 2 Maki w gminie Dolsk	17
Zdjęcie 3 Błazejewo, drewniany kościół św. Jakuba zbudowany w latach 1665-1676	22
Zdjęcie 4 Kościół św. Michała Archanioła w Dolsku należący do najcenniejszych późnogotyckich budowli w Wielkopolsce.....	23
Zdjęcie 5 Dolsk, drewniany kościół św. Ducha z 1618 r.	23
Zdjęcie 6 Kościół św. Wawrzyńca, Dolsk.....	24
Zdjęcie 7 Dwór w Międzychodzie	25
Zdjęcie 8 Ostrowieczko, XIX-wieczny dworek	25
Zdjęcie 9 Wieszczyczyn, neorenesansowy Kościół św. Rocha	26
Zdjęcie 10 Plaża w Dolsku	28
Zdjęcie 11 Plac zabaw w Dolsku	55
Zdjęcie 12 Jezioro Dolskie Wielkie oraz Plaża Miejska w Dolsku, odnowiona w 2011 r.	69